AL. MACEDONSKI

O P E R E

III

P O E Z I I

Studiu introductiv,
ediție îngrijită,
note și variante,
cronologie și bibliografie
de
ADRIAN MARINO

SCRIITORI ROMÂNI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ
București, 1967

DIN PERIODICE

DORINȚA POETULUI

Nimic nu s-aude, adîncă tăcere,
Ci numai eu singur suspin în veghere
Şi plîng nencetat!
Căci căutai în lume, prin a mea cîntare,
S-aduc la durere, prin cînt, uşurare.
Nu fui ascultat!

Cîntat-am la oameni să deştept iubire,
Şi omul să caute verice suferire
El a linişti.
S-ajute de poate şi d-are avere
Pe cela ce n-are şi plînge-n durere,
Dorind a muri.

S-ajute p-orfanul, ce tare suspină
Şi care ca floarea d-un vînt se înclină
N-avînd ajutor!
Şi care studiază, n-avînd chiar vestminte
Şi studiul urmează cu lacrămă ardinte
Cu plîns arzător!

Cîntai eu în lume, să-nspir pietate,
Saracul ş-avutul egală dreptate
Să poată afla!

Vai ce neferice, deşi aste toate
Spun fără-ncetare, dar, văd, nu se poate
Eu a le-înfiinţa!

Voiesc mai mult încă, cei din nobilime
Egali ca să fie cu marea mulţime
Ce popol numim.
Cînd acum poporul vedem că studiază,
Să nu avem ură, cînd se luminează
Ca fraţi să-l iubim!...

Şi nici el atuncea să nu ne urască,
Unirea-n tot locul doresc să domnească,
O! de s-ar putea!
S-aduc fericire, prin a mea cîntare
Să zdrobesc sclavia, să dau liberare
Anima-mi dorea!

Ah! vai însă, Doamne, n-au luat împlinire
Visul meu poetic, vis de fericire,
Vai, nu se-mplini!
Căci mulţi din junime ruşinos în lume
Pătează sărmanii prea mult al lor nume
Făr-a să gîndi!

Că patria mea scumpă fiind ameninţată,
Vericare a ei fiinţă de ea e chemată
Spre a se lupta.
Dar vai, o, Potinte, a noastră junime
În loc ca să lupte va fi o mulţime
Ce o va trăda!

Eu cînt dar acuma, şi scumpa mea liră
Cînd este pericol etern se inspiră
C-un cînt nencetat!
Prin care poporul, chemat să se lupte,
Zdrobi-va streinul, prin marea-i virtute
Va fi sfărîmat!

Ş-atuncea, o, Doamne, va lua împlinire
Visul meu poetic, vis de fericire
Cînd va triumfa.
Poporul! prin dînsul afla-vom dreptate
Săracul ş-avutul cu egalitate
Se vor judeca!

REÎNTOARCEREA

În fine, revăzut-am acele scumpe locuri,
Acea frumoasă casă din vîrful unui deal,
Pe unde în pruncie săltam în mii de jocuri
Cu inima curată, cu gîndul virginal!
Am revăzut și valea și selba-ncîntătoare
Pe unde Amaradia își duce al său mers,
Și am văzut p-o stîncă, de vînturi și de soare
Că numele meu încă d-acolo nu s-a șters!
Am revăzut cînd Febus începe să apună, —
Ca și-n a mea pruncie, — și turme și păstori.
Și am văzut pe seară cu toții că s-adună
Vorbind ca-n *Zburătorul* de zmeii zburători!

Am fost prin orice locuri ca să-mi aduc aminte
De vremile trecute, pe care le regret,
Și am vărsat mulțime de lacrime ardinte...
L-această suvenire, ș-acum le mai repet.
Căci din acele locuri sunt multe ce-s schimbate...
A dispărut leandrul ce singur am sădit!
Și florile-mi iubite sunt veștede, uscate,
Iar puțul, puțul e-n ruine și șade părăsit!
Am reintrat prin case... aproape nu-i schimbare...
Orlogiul tace numai, acest iubit amic!
Iar celelalte lucruri sunt toate-n bună stare
Sunt toate — dar la ochii-mi sunt toate un nimic!

Portrete, cărți și arme precum le-am fost lăsate
Se află și acuma; dar ce nu mai găsesc
E tata, acel tată pe care îl doresc!
Dorință însă vană, demult el nu mai este;
Mormîntul e în locu-i pe deal la Filaret!
Și iarba peste dînsul din zi în zi tot crește,
Cum crește și în pieptu-mi tot jalnicul regret!
De mult el nu mai este!... Și numele-mi p-o stîncă,
Ușure scris cu plumbul, există, nu s-a șters!
Lovit de vînt și ploaie, el tot se află încă,
Iar tata, o ființă, într-un mormînt a mers!

IUBIREA LUMEI

O, trist e timpu-acela...

. . . .

Cînd aripa-ţi topită de-a lumii perfidie
Cazi trist Icar, cu vise, cu-amor, cu poezie
Din ceruri la pămînt!

Alex. Depărăţeanu

De cîte deziluzii, vai, inima-mi e plină!...
Cunosc acuma lumea şi ştiu cît învenină
Cu dardul ei cumplit;
Am demascat, în fine, perfida ei figură
Şi-n litere de flacări „Invidie" şi „Ură"
Pe frunte i-am citit!

Această lume care în faţă îţi zîmbeşte
Te laudă, te-nalţă şi mult te linguşeşte,
În dosul tău, tot ea,
Infama calomnie în contra ta vomită...
La toţi te înnegreşte; de ura ce-o agită
Te-ar rupe de-ar putea!

Eu te cunosc, o, lume!... Ce poamă eşti ştiu bine!...
Nu mai căta zadarnic ca să ascunzi de mine
Sub mască faţa ta.
Conservă pentru alţii a ta ipocrizie,
Mergi p-alţii de înşală; din falsia-ţi ambrozie
Dă altor-a gusta!

Dă altora, nu mie, dulci vorbe... mincinoase...
Eu ştiu ce preţ a pune pe frazele mieroase
Din gura-ţi de şacal!...
Cunosc a ta iubire, îţi ştiu sufletul, lume...
Un altul dea prin liră tămîie l-al tău nume,
Demone infernal!

Eşti azi atotputinte; vin toţi de te-nconjoară...
Cazi mîine: toată lumea din juru-ţi iute zboară!
Toţi-toţi te părăsesc!
Aceia ce ieri încă servili îţi stau în cale
Căzut îţi întorc capul şi casa dumitale
Ei n-o mai nemeresc!

De ai bani: alerg mulţime, şi care mai de care
S-adună împrejuru-ţi; ca paseri hrăpitoare
Asupră-ţi năvălesc;
Iar dacă fineşti banii, te fug toţi ca de ciumă...
Ai aur, ai prietini, prietinii vin sumă
Monede cînd lucesc!

Ai nume, influinţă, poziţie în fine,
Te ştie că-ţi stă-n mînă să faci sau rău, sau bine,
Eşti iară adulat.
Nu ai însă nici nume, nu ai nici influinţă,
Dar ai însă virtute, ai geniu, ai ştiinţă —
Treci zile nemîncat!

SĂRAC ŞI CURAT

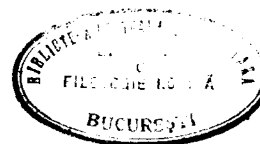
În zadar îmbelşugarea
Şade-n vatra celor cari
Săvîrşesc neruşinarea
De se dau robi la cei mari,
Căci să am îmbelşugare
Zău, nu voi p-astfel de preţ!...
Cei ce astfel îşi fac stare
Demni sunt numai de dispreţ:
    Decît slugă la ciocoi,
    Mai bine cioban la oi!

Cîţi nu şi-au făcut palaturi
Tot la talgere ştergînd
Şi-i vezi astăzi în caftanuri
Caii pe şosea-ncurînd!...
Însă, zău, credeţi-mi mie
Că-i mai dulce a trăi
Toată viaţa-n sărăcie
Decît a se înjosi:
    Decît slugă la ciocoi,
    Mai bine cioban la oi!

Acel care linguşeşte
Şi se vinde pentru bani
Veşnic cugetu-l munceşte...
Căci e slugă la tirani!

În trăsură poleită
Las' să treacă cît o vrea!...
Viaţa lui este mînjită
De necinstea cea mai grea!
    Decît slugă la ciocoi,
    Mai bine cioban la oi!

În zadar acela care
După ce s-a-mbogăţit
Slugi acasă şi el are
Că-i de tot despreţuit!...
Toată lumea-l necinsteşte...
Toţi cu degetu l-arăt...
Pom uscat nu renverzeşte,
Cinstea nu vine-ndărăt!
    Decît slugă la ciocoi,
    Mai bine cioban la oi!...

UN TÎNĂR POET MURIND

„Fecioară!... timpul trece, mai dă-mi o sărutare,
Mai vino lîngă mine, la piept să te mai strîng;
Căci fruntea-mi se înclină d-o neagră întristare;
Nu ştiu ce presimţire mă face ca să plîng!
O! vino, pleacă-ţi fruntea pe fruntea-mi întristată,
Iubită... a ta buză lipeşte-o de a mea!
Şi-n astă fericire să mor, să mor îndată,
Să las această lume, căci lumea este rea!

Frumoasa-mi tinereţe acum e veştejită...
Veninul omenirei pe mine m-a uscat!
Mai dă-mi o sărutare, o! dulcea mea iubită...
Alină-mi desperarea c-un dulce sărutat!
Vezi, fruntea mea e pală şi ochiu-mi lăcremează...
Zdrobit chiar de amicii-mi, zdrobit acum eu sunt!...
Căci om fiind amicul, ca om invidiază
Oricare te-nalţă mai sus p-acest pămînt!

Amantă adorată, femeie angel dulce,
Tu care cu speranţă fiinţa-mi ai nutrit;
Cînd moartea va fi gata repaos a-mi aduce,
Mîngîie şi atuncea p-amantu-ţi cel iubit!
Curînd lua-va termen a mea călătorie,
Curînd şi eu fini-voi solia care am!...
Puţin, şi al meu nume uitat are să fie!...
Pe groapa-mi va fi numai fecioara ce iubeam!

Tu singură, iubito, aduce-vei cunune
Şi flori pentru mormîntul poetului uitat!...
Pe piatra mormîntală ghirlande vei depune,
Şi-un arbor peste groapă-i sădi-vei înclinat!
Căci eu în a mea viaţă iubii numai pe tine,
Şi-n tine consolare la chinu-mi eu aflai;
Pe cînd această lume mă sfărîma pe mine,
Tu singură, iubito, poetul consolai!...

La ce însă acuma să-ntorc a mea gîndire
Spre oamenii aceia ce viaţa mi-a zdrobit?!
Iertaţi să fie dînşii... să moară-n fericire,
Să-i plîngă şi pe dînşii un angel preaiubit!
Iertaţi să fie dînşii!... iar tu, a mea iubită,
Să ştergi a tale lacrimi, să nu le vază ei!
Căci lacrimile tale pe faţa ta pălită
Ar turba cu totul pe inamicii mei!

Şi nu voiesc, o! Doamne, să turbur a lor viaţă!
Iertînd pe aceşti oameni, voiesc să mă răzbun!
Dar tremur, tremur, tremur; e moartea ce mă-ngheaţă!
Iubito, piere vocea-mi... Ei bine, mă supun!
O piatră e pe pieptu-mi şi foc în al meu sînge;
Iar capu-mi ameţeşte... Ce văd naintea mea?...
Un angel!... ici un demon!... Dă-mi mîna a ţi-o strînge:
Adio, ah! Adio şi ţie, lume rea!“

Aşa zicea poetul, privind p-amanta sa;
Şi mîna-i, deja rece, mai rece devenea!

SECOLUL

În palaturi somptuoase
Cei răi locuiesc,
Iar în haine zdrențuroase
Drepții-mbătrînesc!

Inimile tîrîtoare
Parte-n lume au!...
Oamenii făr' de onoare
În gunoi nu stau!

Numai cel ce-onest muncește
N-are ce mînca!...
Toată lumea-l ocolește
Făr-a-l ajuta!

DIOGENE

„În zadar îmi întorc ochii ca un *om* să aflu eu,
Ziua în amiază mare cu lanterna-l cat mereu!...
Numai statui ambulante orișiunde întîlnesc
Și un singur *om* în lume n-am putut ca să găsesc!
O!... ființe-nsuflețite sunt destule-n astă lume
Care poartă nume d-oameni, dar insultă acest nume;
Căci prin om nu se-nțelege să aibi corp, să aibi figură,
Ci să aibi și-n tine suflet, căci ești rege în natură!...
Suflet care-n piept să bată, minte care să-nțeleagă...
Ca-ntre viciu și virtute, ea virtutea să aleagă!
Omul dintre animale, numai prin inteligență
Se distinge, și cînd este d-acest Soare-n el absență,
Între animal și dînsul nu mai e distincțiune...
Ș-atunci numele ce poartă este pură ficțiune!
De aceea cu lanterna cat un om să pot afla
Ziua în amiaza mare, și de dînsul nu pot da!
. . . .
Nu rămîne îndoială că și eu am lunecat
Pe a viciului cărare, și c-ades am profanat
Numele-mi de om ca ș-alții; însă cel puțin sever
Sunt pentru-ale mele fapte. De la nimini cinste cer!

Sunt cinicul Diogene!... dacă însă cinic sunt,
Culpa e a celor care îmi sunt semeni pe pămînt!

Ei îmi fură profesorii, eu le sunt demnul școlar!...
Admirația-mi nu are pentru ei nici-un hotar!
Și admir în orice fapte, dar eu nu-nțeleg cum ei,
Care-mi fură profesorii, mai se-nalță-n semizei!
Eu și *ei* nu suntem oameni! Semizeii, dacă sunt
Semeni nouă, atunci fie! nu mai am de loc cuvînt!
Dar nu pot să cred aceasta și d-aceea cat mereu
Cu lanterna zi-n amiază de un om ca să dau eu!
. . . .
Au sunt om eu care-n viciuri am trăit întreaga viață?
Sau ei pe a căror minte plană nori de sumbră ceață...
Ei, ce patimilor vile adăpost în sîn le-au dat?
Oameni noi!... Deriziune!... Cu lanterna oameni cat,
Dar nici unul nu pot s-aflu!... Toți acei ce mă-nconjor
Pentru mine nu sunt oameni, căci le știu sufletul lor!"

Diogene toată viața cu lantern-a rătăcit
Ca un *om* să afle-n lume, dar nici unul n-a găsit!

MEDITAȚIUNE

Cînd noaptea descinde și-n umbră-nvelește
Întreaga natură. Cînd tot e mister,
Atunci cugetarea-mi zburînd se lovește
De haos... de cer!...

Misterul e mare și mintea debilă!...
Și haosul haos și omul atom!...
Creația este enigmă subtilă:
Colos pentru om!

O!... mintea se-ncearcă în van s-o-nțeleagă
De secoli, dar încă nimic n-a aflat!
Pe rînd omenirea, știința întreagă
A tot reformat!

Pe rînd din eroare-n eroare căzut-a,
Pe rînd se văzură născînd teorii;
Cînd una, cînd alta, — dar s-afle putut-a
Misterele mii?...

Aci Arhimede, acilea Socrate,
Acilea un Newton și un Galileu
Veniră, și poate să n-aibă dreptate
Nici dînșii, nici eu!

Nici dînșii cu scrieri frumoase, sublime...
Nici eu, ce naturii Enigmă îi zic!
Nu suntem noi oare ființe infime...
Un lut... un nimic?!...

DECEPȚIUNI

Cu fruntea înclinată, ca prins de întristare,
Tot merg pe calea vieții de chinuri sîngerînd;
O! Doamne, spune-mi mie, limanul de salvare
Atinge-voi curînd?

Destulă suferință gustai în astă lume...
Iluzii și speranțe pe toate le-am pierdut;
Fericea, pentru mine, a fost numai un nume,
Un ce necunoscut!...

Pe palida mea față surîs de veselie
În treacăt măcar numai nu știu să se fi pus!
Durerilor crudele mai-mai că din pruncie
Destinul m-a supus!

Femeia pentru mine păru c-o să-nsenine
Al tinereței mele norosul orizon...
Părea că e un angel; ast angel pentru mine
Fu însă un demon!

Nu cînt în aste versuri imaginare chinuri,
La faclele minciunei eu n-aprind verva mea!
Ah! vai, îmi ies din suflet aceste lungi suspinuri
De suferință grea!

Pe urmele femeii prietenii veniră,
Îmbătătoare laude ades mi-au prodigat;
Ş-apoi tot ei, sărmanii! în contra mea porniră
Rezbel neîmpăcat!

De ce decepţiune, vai, inima mi-e plină!...
Iluziile mele ca fum s-au risipit!!
Suspinele-mi o clipă acum nu se alină,
Eu sunt nenorocit!

Avu însă pruncia-mi şi ea vise de aur!!
Dar însă aste vise s-au dus, s-au dus cu ea!
Le luă îndată timpul, neîmpăcat balaur
Ce prada mereu vrea!

Şi azi ce-mi mai rămîne?... Un suflet ce e rece
În pieptul meu de june deşert d-iluziuni
Ş-o viaţă care-n lacrimi ursitu-m-aţi a trece,
Amari decepţiuni!

GENIURILOR

Buffon laisse gronder l'envie,
C'est l'hommage de sa terreur.
Que peut sur l'éclat de ta vie
Son obscure et lâche fureur!...
(LEBRUN)

Invidia neagră în van se tot luptă
C-o inimă vilă, perfidă, conruptă.
Să sfarme aceea ce voi aţi creat,
Căci Iadul la ceruri s-atingă nu poate
Şi-n sumbru-ntuneric Satana să-noate
Mereu e forţat!

În van contra voastră pigmeii cutează
Să-şi verse veninul de care turbează,
Pigmeii ce-n lume nici urmă nu las'!...
Ei vor ca să zboare cu aripi de ceară
Şi lesne le-nmoaie lumina solară
Spre soare-nainte de-a face un pas!

Audacie mare pe dînşii-i domneşte
Cînd micul lor suflet amar vă huleşte!...
Triumful lor însă e-n veci momentan!
Byron n-a fost oare, chiar el, a lor pradă?
Şi-ndată pigmeii putură să vadă
Că luptă în van!

O! Geniuri! vouă această cîntare
Închin, căci voi singuri fuserăţi în stare
Invidia oarbă a nesocoti,
Urmînd înainte pe calea frumoasă
Atîta de dulce ş-atît de spinoasă
Ce-atîţia cutează a dispreţui!

Şi ţie, junime, în care străluce
Schinteia cea sacră cu flacăra-i dulce,
Debilele-mi versuri şi ţie dedic;
Mergi dar înainte şi nu privi-n urmă
Mulţimea de oameni compacţi într-o turmă
Cu sufletul mic!

Derîdă! derîdă! fiinţele brute
Şi geniul vostru ş-a voastră virtute!...
Voi mergeţi-nainte!... lăsaţi-i pe ei!
Desfrîul le roade şi viaţă, şi minte...
Tartarul cel negru le este părinte!
La formă sunt oameni, la suflet, pigmei.

IMPROVIZAŢIE
(Unui amic)

Să nu te uiţi la lume, las' lumea să vorbească,
La rîsul ei sarcastic fă-ţi geniul să crească;
Poetu-n a sa viaţă de om e nenţeles!
Şi numai după moarte renumele-l cunună;
Mormîntul lui Virgiliu mereu lauri adună,
Şi el, în a sa viaţă, invidie-a cules.

Aceasta este soarta acelor care cîntă...
În van cît trăiesc dînşii pe liră se avîntă...
Invidia-i zdrobeşte... şi stinge-al lor cînt!
Ei pierd a lor iluzii, durerilor sunt pradă,
În gheara disperărei şi facem ca să cadă
Şi le-nălţăm altare cînd dînşii nu mai sunt!

Deci lasă astă lume cîntarea-ţi să hulească,
La rîsul ei sarcastic fă-ţi geniul să crească
Poetu-n a sa viaţă de om nenţeles!
Şi numai după moarte renumele-l cunună;
Mormîntul lui Virgiliu mereu lauri adună,
Şi el, în a sa viaţă, invidie-a cules.

CARITATE

Daţi, ca să vi se dea şi vouă la nevoie.

Prin stradă dacă treceţi şi întîlniţi în cale
Cu rugăciunea-n faţă un biet nenorocit
Ce stă cu mîna-ntinsă spre voi cerşind cu jale,
Oh! nu staţi la durerea-i cu sufletu-mpietrit!
Din ce vă prisoseşte zvîrliţi o firimiţă
Acelui care hrana nu-şi poate cîştiga;
Aveţi de dînsul milă, căci dacă-n suferinţă:
Nici căpătîi nu are, nici n-are ce mînca!
Gîndiţi-vă c-atuncea pe cînd cu îmbelşugare
Din bunurile vieţei gustaţi neîncetat,
Că stă-ntr-un colţ de stradă acel ce pîne n-are,
Ars greu de soare vara şi iarna înghieţat!
Gîndiţi-vă la dînsul şi nu-l lăsaţi să piară
Cînd stă în drumul vostru cu ochiul plîngător...
În van să nu vă roage, în van să nu vă ceară
Sărmanul cerşetor!

Ştiţi voi ce este viaţa cînd omu-n neputinţă
Se află să muncească şi pleacă a cerşi?...
Atunci zilele-i toate sunt lanţ de suferinţă
...i repede-i albeşte tot părul într-o zi!
...tiţi voi ce este viaţa cînd foamea îl turmentă
...cînd întinde mîna, dar însă în zadar,
...ci lumea trece-n valuri şi stă indiferentă
...l ce o imploră c-un plîns atît de-amar?...
...enea viaţă e chin fără de fine...

E-ntocmai ce-ar fi lumea cînd soarele n-ar fi:
O neagră şi întinsă pustie de ruine
Pe care-n disperare mereu ne-am prăvăli!
P-acel lipsit de hrană deci nu-l lăsaţi să piară,
Întindeţi-i lui mîna şi-i daţi un ajutor...
În van să nu ne roage, în van să nu ne ceară
Sărmanul cerşetor!

ÎN STRĂINĂTATE VIAȚA E AMARĂ

„Luna luminează pe un cer senin,
Fața-i peste valuri se răsfrînge lin;
În această noapte dulce-ncîntătoare
Plîng însă cu lacrimi triste și-arzătoare,
Și revărs suspine, căci fără-ncetare
Vasul ce mă poartă zboară-n depărtare,
Și spre alte țărmuri mîine mă va duce,
Departe de-o țară și de-o mumă dulce!
Soarele de mîine cînd se va ivi
Pe streine țărmuri el mă va găsi!
Cînd gîndesc l-aceste, bate pieptul meu,
Și lacrimi torente mă uimesc mereu.
Ah! și cum n-aș plînge oare cu-nfocare
Cînd în urmă-mi geme fără de-ncetare
O duioasă mumă ș-o copilă dragă,
A cărei guriță rumeioară fragă
Cînd îmi zîmbea dulce, dulce-o sărutam
Și prin al ei zîmbet cerul atingeam!“

Astfel peste mare un trist călător
Îngîna murmurul vasului în zbor!
„Cine-mi poate spune pîn' mă voi întoarce
Relele ce soarta mie îmi va toarce!?
Cînd mă voi întoarce cine știe dacă
Mumă-mea în groapă n-are ca să zacă?...

Un tînăr poet murind,
facsimil, ms. 3.217, f. 85 v.—86 r.

ANUL AL XII No. 22. DUMINECA 23 IUNIE 1891.

VERSURI INEDITE

I

OH! TOATE MOARTE

Oh! albi crini!
Oh! Prima-vara și splendoarea!
Oh! Voluptatea și candoarea!
Oh! rozele și ai lor spini!

Oh! ceru-albastru!
Oh! vinul pur al tinereței
Sorbit în cupa dimineței
Cu lacomie de sihastru!

Oh! vis superb,
Oh! eleganța corporala, —
Plasticitate imorala, —
Oh! aripe la gest și verb!

Oh! toate moarte
V'a moștenit de grab' neantul
Și n'a remas de cât amantul
Eternul doliu să vi-l poarte!

II

BUCOLICA UNDĂ...

III

BRUTALA ȚEPENIE

Brutala țepenie trăsnește suggestiva:
Privirea oblicată aseară ți-am surprins;
Gentilă inocență, idyla costeliva,
A mea te desbrăcase de mult dar nu m'ai prins;
Brutala țepenie trăsnește suggestiva.

Nu zice nici o vorbă, gentilă inocență.
Va fi o vijelie cu repezi descarcări,
Poemă încordata s'alerge pe o cadență
Trochaic senturată de surde consonnări,
Nu zice nici o vorbă, gentilă inocență.

Gradina casei tale e mare și pustie
Și noaptea va fi deasă și somnul împerat,
Va fi un vis de aur și nimeni n'o să știe
Isbânzile trufașe sub care-i sângerat...
Grădina casei tale e mare și pustie.

IV

SUPERB DE FORȚĂ BRUNA

Revista literară, continuarea *Literatorului*.
Ciclul *Idile brutale*.

Iară copilița ce mă adora
Pe amantu-i tînăr poate-l va uita!
Țara mea iubită, vai! te-am părăsit,
Dar prin aste gînduri eu sunt pedepsit;
Ieri te-am lăsat, țară, plin de bucurie,
Muncit de plăcerea de călătorie!
Însă astăzi, iacă, cînd eu sunt străin,
Cum funebre gînduri împrejuru-mi vin!
Nu știam ce tristă e străinătatea,
Dar azi simt că dînsa e pustietatea!
Tîrziu însă astăzi!... Vasul zboară, fuge,
Valul greu murmură, vîntul jalnic muge!...
Cine-mi poate spune pînă mă voi întoarce
Relele ce soarta mie-îmi va toarce?"

Astfel peste mare-un trist călător
Îngîna murmurul vasului în zbor!

Voi ce aveți sete să plecați departe
De-a voastră țară vrînd a vă desparte
Nu plecați nainte de a vă gîndi
Că nimini nu știe *mîine* ce va fi!
Cine poate spune pîn' vă veți întoarce
Relele ce soarta vouă vă va toarce!...
Nu vă stricați cuibul cel de fericire,
Căci destul de iute în a sa ivire
Timpul o să-l strice! Rămîneți în țară!
În străinătate viața e amară!
Cine poate spune pîn' vă veți întoarce
Relele ce soarta vouă vă va toarce!...
Fie-vă exemplu tristul călător
Ce-ngîna murmurul vasului în zbor!
În țara-i natală el s-a înturnat...
Dar d-atunci se zice că n-a mai plecat!...
Cine poate spune pînă s-a întors
Relele ce-n lipsă soarta i le-a tors!

Fie-ne exemplu tristul călător
Ce-ngîna murmurul vasului în zbor!

MEDITAȚIUNE

Ce este după moarte?... Mai este altă viață
Cînd sîngele în vine s-oprește și îngheață,
Cînd buzele stau mute, cînd ochiul este stins
Și cînd în groapă corpul de moarte e împins?...
Mai este altă viață?... De ce s-ar zice: Nu?
Ce! spre-a trăi o clipă natura ne născu!?....
Dar ce e atunci moartea?... Un somn profund în care
Nu se operă alta decît o transformare!
Humanul corp se află din două părți compus:
O parte-i volatilă, și ea se duce-n sus!
Cealaltă parte este solidă, și rămîne
Pămîntului, ca astfel de flori să-l încunune!
Iar partea volatilă ce-n aer se avîntă
În felurimi de gaze se-mparte, se frămîntă!
Astfel subt două forme atunci corpul trăiește
Și-n mii de molecule astfel să răspîndește!
Hîrtia dacă arde, o parte cade-n scrum,
Cealaltă parte zboară și se preface-n fum!
Menit este și corpul așa să se transforme;
De mii de vieți trăiește sub diferite forme!
În mii de molecule, întreg se răspîndește
Ș-oricare moleculă dintr-însul viețuiește!

CREAȚIUNEA

Focul e viața, frigul — moartea.

La început pămîntul, cum soarele e astăzi,
Astfel a fost și dînsul; un glob imens de foc
Ce se rotea asupră-i, și-ncetul cu încetul
După un stol de secoli subțire crust-a prins!
Al totului principiu e focul, și printr-însul
Tot ce vedem, cu viață și *Tot* într-un cuvînt
Formatu-s-a. El este omnipotenta forță,
El, forța creatoare, principiul a tot!
O! dac-ar lipsi focul din nențelesul haos,
Tot ce e viață, moarte ar fi într-un minut!
Chiar globurile acele ce strălucesc pe ceruri
Lipsind această forță s-ar spulbera bucăți!
Și n-ar mai fi nimica: Neant, întunecime,
Un vid fără de margini, atît ar rămînea!
Iar frigul care este puterea distructoare
Pe binefăcătoarea rînjind ar suplini!
Misterioasa forță cu oamenii se-nchină
E focul; numai focul creat-a tot ce e...
Iar forța distructoare, demonul, moartea,-n fine,
E frigul care-i este eternul inamic!
Din foc s-a născut lumea, chiar viața omenească
E-a focului scînteie. Lui totul datorim.
Din frig se naște moartea; Cînd focul se retrage
Din corp, corpul îngheață! El suflet, viață e!

A creațiunei bază e dară numai focul,
El e divinitatea, el, spiritul cel bun!
Demonul distructore ce luptă fără preget
Cu focul, este frigul, e spiritul cel rău!

MEDITAȚIUNE

Oricine-și are scrisa și orice încercare
De-a ieși din cercul fatal, determinat,
Ce-n jurul fiecărui e desemnat, nu are
Nici un efect, căci omul de soartă-i dominat!

Mai lesne-ar fi Vezuviul să-l bucățești cu totul,
Sau să-l împingi în mare, sau să-l azvîrli-n cer
Decît să poți a face să ți se schimbe lotul
Ce ți-a destinat soarta cu inima-i de fier!

O! soarta e întocmai ca un fugar sălbatic
Ce zboară ca săgeata, lipsit de frîu, de șea,
Și ce nu se oprește, vărsînd pe nări jeratic,
Pîn'ce nu te va duce acolo unde vrea!

De cum intri în viață, acest fugar te poartă
Asupră-i și-și ia-ndată fantasticul său zbor,
Și pînă ce Neantu-ți deschide-a sa poartă
O clipă nu-și conține galopu-i zdrobitor!

LEGENDA UNUI CASTEL DIN TIROL

„Vin, vin,
Cu vin
O! pag iubit!
Căci, vai!
Tresai
D-un dor cumplit!

Cînd eu
Mereu
Suspin şi plîng,
Cu vin
În sîn
Uitarea strîng!

Deci vin,
Cu vin,
O! pag iubit!
Căci, vai!
Tresai
D-un dor cumplit!"

Astfel cavalerul Almade zicea,
Şi lacrimi amare pe faţă-i curgea,
Căci lui îi murise frumoasa iubită,
În floarea vieţei de moarte răpită!

„Vin, vin,
Cu vin,
O! pag iubit!
Căci, vai!
Tresai
D-un dor cumplit!"

Astfel cavalerul mereu tot şoptea,
Şi vinul îndată de pag s-aducea,
Şi astfel Almade uita un moment
Al inimei sale suspinul ardent.
. . . .
Dar viaţa-i fu scurtă; muri cavalerul!
Cu scumpa-i iubită unitu-l-a cerul.
Acum în castelu-i tăcerea domneşte,
Şi iarba în curte din zi în zi creşte,
Dar, însă, s-aude din cînd şi în cînd
Aceste cuvinte sub bolţi răsunînd:

„Vin, vin,
Cu vin,
O! pag iubit,
Căci, vai!
Tresai
D-un dor cumplit!

Cînd eu
Mereu
Suspin şi plîng,
Cu vin
În sîn
Uitarea strîng!"

Ba încă se zice c-o umbră se vede,
Şi umbra, Almade că este — se crede —
El vine-n castelu-i fantastic în noapte:
Arcadele urlă de lungile-i şoapte!
Şi cine p-acolo se-ntîmplă de trece
Cuprins e îndată de un fior rece!...

*

D-atuncea, castelul stă trist, părăsit;
De lilieci numai el e locuit!
Astfel amorul, el pace nu-ţi dă
Şi pînă şi-n groapă alăturea-ţi stă!

SPERANŢA

A vieţei cale e scurtă foarte,
Dar o parcurgem zdrobiţi de dor!
Lacrimi, suspine, dureri de moarte,
Ea ta parte, o! muritor!
Dar fie chinul oricît de mare,
Mai mic ne pare de vom spera!
Numai speranţa dă consolare,
Sperînd, durerea vom micşora!...
Veseli,
Veseli,
Veseli,
A vieţei cale o vom urma!

Pe cîţi destinul greu nu-i zdrobeşte
Şi cîţi n-au pîine pe-acest pămînt!
Dar au speranţa care-i nutreşte,
Care-i prezervă de-al iernii vînt!
Ea le e mamă, ea-i încălzeşte
La al său dulce şi placid sîn!
A lor durere ea risipeşte,
Ea le alină al lor suspin!
Vesel,
Vesel,
Vesel,
Pe-a vieţei cale ii duce lin!

Tăceţi, o! sceptici, lăsaţi-mi mie
Iluziunea de a spera!
Speranţa este a mea făclie!...
Ce-ar fi de mine cînd m-ar lăsa?...
Ea-mi este Muza cea mai iubită,
Ea-mi îndulceşte orice trist gînd!
Orice durere e fugărită
Cînd îmi apare chipul ei blînd!
Vesel,
Vesel,
Vesel,
Pe-a vieţei cale eu trec cîntînd!

Cine nu speră este o umbră,
Care, ca umbra va şi pieri!
Viaţa-i e tristă, ziua-i e sumbră,
Ca mîine are a nu mai fi!
Speră, o, speră, sărmană lume!...
Ce foloseşte a dispera?...
Eu al speranţei adorat nume
Pînă la moarte voi repeta!
Vesel,
Vesel,
Vesel,
Mereu speranţa o voi cînta!

NĂLUCIREA

Cînd noaptea vine placidă, lină,
Cînd alba lună suie pe cer,
Cînd vîntu-n frunze duios suspină,
Cînd dulci arome plană-n eter,
Ades mi-apare faţa-i blondină,
Plină de farmec şi de mister.

Să fie feea rimelor grele?
Sau e-al meu angel privighetor?
Sau este roua zilelor mele,
Chipul Speranţei consolator?...
Cînd mi s-arată, uit orice rele,
Uit orice rele şi orice dor!

Faţa-mi pălită o reanimă,
Fără de voie-mi încep să cînt,
Şi poezia vine, sublimă,
Să mă-nvelească cu-al său vesmînt!...
Să mă oprească nu este rima
Dintr-acest sacru, tainic avînt

Viaţa ce este grea pentru mine
Mi se-nveseleşte cum mi-a zîmbit,
Şi împletindu-mi ore senine,
Piere spre ziuă chipu-i dorit!

Piere... cu noaptea, însă, revine,
Ca să mă facă iar fericit!

Ea este feea rimelor grele,
E ş-al meu angel privighetor,
Este şi roua zilelor mele;
E-o nălucire dulce d-amor!
Cum mi s-arată, uit orice rele,
Uit orice rele ş-orice dor!

Fecioare albe şi virginale,
Ochii sunt două raze d-azur,
Şi tot de roză buzele sale,
Cu zîmbet tînăr şi pur!
Formele-i nu pot s-aibă rivale
Într-al lor palid şi vag contur!

Talia-i este atît de subţire,
Sînul îi este-atît de plăpînd,
Încît te-aruncă în rătăcire,
Ai vrea în braţe s-o strîngi palpitînd!
Vană dorinţă!... E-o nălucire
Ce într-o clipă vezi dispărînd!

Cînd noaptea vine placidă, lină,
Cînd alba lună suie pe cer,
Cînd vîntu-n frunze duios suspină,
Cînd dulci arome plană-n eter,
Mi se arată faţa-i blondină
Plină de farmec şi de mister!

Ore sublime de reverie,
De inspirare trec atunci eu,
Şi-n valuri dive de poezie
Exal cu-ncetul sufletul meu!
Ea, înclinată pe-a mea hîrtie,
Zîmbind, conduce pana-mi mereu!

Cînd se întîmplă să nu-mi apară,
De întristare sunt înnegrit!
Chiar Poezia repede zboară

Cînd nu mai vede chipu-i iubit;
Dar la vedere-i să-ntoarce iară
Şi mă inspiră necontenit!

Ea este feea rimelor grele,
E ş-al meu angel consolator,
Este şi roua zilelor mele;
E-o nălucire dulce d-amor,
Cum mi s-arată în cîntecele,
Uit orice chinuri, uit orice dor!

SONET

Amicul meu, cînd astăzi de toţi sunt dat uitării
Cînd nimini ziua bună nu vine să-mi mai dea,
Cînd nimini nu mai ştie de mine-n ţara mea,
Tu nu m-ai uitat însă din sînu-nstrăinării!

Ce vrei! aici se uită accentele cîntării
Şi mai îndată încă acel ce le scotea:
Pentru poeţi e soarta la noi atît de rea,
Că cei mai mulţi mor singuri, în prada desperării!

Dar eu cu toate-acestea, deşi advocat mare
S-ajungi cît mai degrabă din suflet fac urare,
Spre a te vedea în ţară al dreptului atlet,

O! crede-mă, amice, nimic nu preţuieşte,
Mai mult decît un cîntec ce viaţa ne-ndulceşte!
Legist te reîntoarce, rămîi însă poet!

ASUPRA UNUI AMIC POET

Era frumos şi tînăr poetul cu dulci cînturi:
Podoaba frunţei sale era un păr buclat,
Şi-n ochii săi cei negri luceau divine-avînturi,
Încît într-înşii lumea ghicea un inspirat!

Avea simţiri înalte şi inimă-arzătoare:
În bine şi-n virtute fanatizat credea!
La toţi le da iubire fiinţă iubitoare
Cînd toţi prin calomnie şi ură-i răspundea!

Precum să scurge rîul cu şoapte-armonioase,
Din buzele-i de miere, suavele cîntări,
Scăpînd în dulci cascade, zburau melodioase
Şi deşteptau în inimi poetici încîntări!

El nu ştia ce este amara suferinţă!
Mai sus d-această lume prin cugetări plana!
Întreg era candoare, iubire şi credinţă:
Îşi începea cariera, iar nu şi-o termina!

Dar ce s-a făcut oare poetul cu dulci cînturi,
Cu fruntea sa cea vastă, cu părul său buclat,
Cu ochii săi cei negri înflăcăraţi de-avînturi
În care toată lumea ghicea un inspirat?

Să fie acel june cu moartea scrisă-n faţă
Mai galben decît crinul de vînturi veştejit,
Şi ca o zi de toamnă ce e-nvelită-n ceaţă
În primăvara vieţii mai trist şi înnegrit?

Din el ce-ai făcut astăzi, o viaţă nemblînzită?
Acesta e poetul de graţii coronat?
Sau e a sa fantomă p-aicea rătăcită
Din vrun mormînt în care el poate a intrat?

Răspundeţi, muze sacre, îl recunoaşteţi oare?
Acesta e amantul ce-atîta aţi iubit?
Nu, nu e el, ci numai terestra închisoare
Pe care-a locuit-o şi-n care-a suferit!

Era frumos şi tînăr poetul cu dulci cînturi,
Podoaba frunţei sale era un păr buclat
Şi-n ochii săi cei negri luceau divine-avînturi,
Încît într-înşii lumea ghicea un inspirat!

DESTUL

I

Acum destul cu plînsul, căci inima ţi-e seacă,
Şi chiar de ţi-ar fi plină e timp să-i zici destul:
Poporul nostru este de lacrime sătul,
Şi ele nici în versuri nu pot ca să mai treacă;
Zadarnic poetaşii într-însele se-neacă,
Hîrţoagele lor toate rămîn făcute sul.

II

Ei!... S-a trecut cu moda de lacrimi şi suspine
Şi cu acele crunte dureri imaginari,
Aţi cărunţit cu totul, sărmanilor cobzari!
Dar de s-a dus o vreme, o nouă vreme vine,
Şi ea c-un bici pe care în mîna sa îl ţine
Pleşnind vă strigă vouă: „Alţi timpi, alţi lăutari!"

III

Rubinele pe buze, mărgăritarii-n gură
Şi crinii de pe sînuri şi ochii ca de mură
Sunt nişte mărunţişuri ce nu-şi mai au vrun curs:
Cu lacrimile false ce-ntr-una s-au tot scurs,
S-au poticnit în coastă şi se tot duc de-a dură
Tîrîte de ridicol în repedele-i curs!

IV

Acuma este timpul puterii, bărbăției,
Copilul de ieri, astăzi e un băiat viril:
S-a scuturat la Plevna de jugu-epitropiei.
De-ar fi copil și astăzi ar rămînea copil;
Cu doina nu mai merge pe fruntea României,
Deplin ca să renaștem ne trebuie-un Virgil!

IMN

Tăcut mă urc pe colină:
Soarele s-a înălțat,
Cîmpul se scaldă-n lumină,
Aerul e parfumat!
Văd raze, schintei și rouă,
Petale de flori ce plouă
Și lumea îmi pare nouă,
Fii, Doamne, glorificat!

Se pare c-o legătură
Este-ntre cer și pămînt!
Cerul nu este natură?
Natura, Dumnezeu sfînt?
El e-n fapturile sale,
Tot omul și-l află-n cale
De plîngi, el plînge cu jale,
De cînți, al lui e al tău cînt!

Pămîntul de-l stăpînește,
Este că-l stăpînim!
Crima de-o pedepsește,
Este c-o pedepsim!...
Din Univers se compune,
Totul la Tot se supune.

Şi iarba care se-nclină,
Şi astrul luminător,
Şi vîntul care suspină,
Şi rîul tînguitor!
Şi stelele nenumărate
Cu lumile nemăsurate,
Şi florile care-nfloresc
Pe văile care rodesc!
Şi nu e-mpărat sau rege
Afară dintr-astă lege!

Unii i-au zis Raţiune,
Făcîndu-şi iluziune;
Alţii-n materie-l pun;
Mulţi după plac îl compun!
Dar eu, care-l simt în mine,
Dar El, care-mi curge-n vine,
Creieru-mi care-l conţine
Îmi strigă cu toţi împreună
Este oriunde voieşti:
Pe buzele noastre s-adună!...
Cugeţi prin el şi trăieşti!...
În inima noastră palpită,
În craniul nostru s-agită!
Este şi-n noi, şi-n natură,
Este şi-n orice făptură!
Materie, Verb, Idee,
Stau în trăsura de unire,
Şi Trinitatea se-ncheie
Cu vorba: dumnezeire!

LACRIMI

I

Dacă el s-a stins din lume, spiritu-i se-nsufleţeşte
Într-o epocă în care egoismul predomneşte,
Cînd poetul trist îşi plînge soarta sa, şi cînd lăsat
S-aflā-n voia ei fatală, umilit să pribegească,
Cînd întocmai ca pe-o frunză vîntul vine să-l răpească
Şi-l aruncă în noroiul stradelor, — zdrobit, uitat!

II

Omenirea e ingrată, ţara e o mumă crudă;
Heliade nu a spus-o în zadar: — „Să porţi cu trudă
Crucea mîntuirei lumei, — eşti pe dînsa răstignit;
Fii tîlhar, — fii mizerabil, — gloata în slavă te rădică,
Fii poet sau dă lumină, că ea-ndată îţi rădică
Însuşi dreptul de a zice c-ai luptat ş-ai suferit!“

III

O! Şi cîtă suferinţă nu îndură cei ce luptă;
Din amărăciuni şi lacrimi viaţa lor nu e-ntreruptă
Decît de-alte lacrimi încă şi de alte-amărăciuni;
Mor luptînd cu toate-aceste, şi cu sufletul pe buze
Chiar atunci n-au ură-n piepturi şi nici vorbe să acuze:
Rămîn mari şi-ntr-ale morţei dureroase slăbiciuni!

IV

Vai, de ce nu sunt ca dînșii, și de ce chiar astăzi oare,
Ochii mei de jale negri varsă lacrimi arzătoare
Care rîură deodată pe obrazu-mi veștejit?
Ce? — Mă plîng cînd Poenaru, formător de generații,
E uitat? — Cînd Heliade, mare printre orice nații,
Loc pentr-o statuie vană pîn-acum nu și-a găsit?

V

De ce plîng? Știi oare, doamnă? — Dup-un șir de zile-amare
Și de ce s-ar plînge oare dacă nu de-nduioșare?
Să te plîngi e un drept mare, și nu-l am; — al meu e mic;
Dreptul meu este de-a plînge ca ș-al tuturor în lume...
Fericiți aceia cari pot să afle-un mare nume
Să-și închine lacrimi smulse de destinul inamic!

VI

Știu desigur c-ale mele nu sunt lacrimi strălucite...
Pe aceste pagini însă, dacă pică rătăcite,
Este c-aș voi din ele o coroană să-ntocmesc
Demnă și de-un mare nume, demnă și de-un suflet mare,
Ca să ți-o depun pe frunte, și-ntr-a lumei admirare
Cu virtutea-ți d-opotrivă să le văd că strălucesc!

VII

Lacrimele-mi nu sunt însă decît astă poezie...
Ele fac să renflorească veștejita mea junie
Și din inima-mi zdrobită fac să nască-un cîntec nou:
Imnul de recunoștință pîn-acum nu îl scrisesem;...
Îl citeam cîntat de alții, însă nu-l înțelesesem:
Doamnă, — l-ai făcut și-n pieptu-mi ca să-și afle un ecou!

DE-MI SPUI...

De-mi spui cine-a dat viața întîiului atom,
De-mi spui de unde vine pe lume întîiul om,
De-mi spui unde să află ființa prea putinte
Ce lumea a creat-o zicînd două cuvinte,
De-mi spui de ce e lumea și care-i ținta sa,
De ce se mișcă totul și-n veci se va mișca,
De-mi spui aceste toate, atunci m-apuc și eu
Să-ți spun cam unde este și cum e Dumnezeu.

SENTINȚĂ

Un arbor cînd puternic spre domele-nstelate
Înalță-ale lui ramuri de frunze încărcate,
Făcînd la ceilalți arbori o umbră-omorîtoare,
Pe cînd, prin rădăcine mereu cuceritoare,
Păstrează-n stăpînire tot locul apucat,
Așa încît lăstarii de-abia găsesc la soare
Un loc să-și mai înfigă plăpîndele picioare,
A meritat securea și trebuie tăiat!

DOAMNE!...

Doamne!...
Trebuie să fie dulce să te vezi cu barbă albă
Și în sfînta-ți bunătate și să speri și să te-ncrezi,
Și-n copiii dimprejuru-ți, delicate flori de nalbă,
Reîntinerit cu totul ca-n oglindă să te vezi!

Doamne!...
Trebuie să fie dulce, fără s-aibi vreo mustrare,
Lămurit de orice patimi ceasul tău să ți-l aștepți
Și-n apusul unei zile să expiri ca o suflare
Și în rai să te deștepți!

Doamne!...
Trebuie să fie dulce ca pe groapa ta să plîngă,
Printre plînsul dimineții, fii din fiii tăi iubiți,
Și la zile mari și sfinte împrejuru-ți să se strîngă,
Aducîndu-ți cîte-o floare de pe cîmpii-mbălsămiți!

Doamne!...
Trebuie să fie dulce adierea răcoroasă
Care suflă-n cimitiruri pe mormîntul unui drept,
Ce-a rămas întotdeauna într-o viață ticăloasă
Iubitor și înțelept!

Doamne!...
Fă această adiere peste groapa mea să treacă!
Şi cu plînsul dimineţii, tainic de verdeaţă strîns,
Fă din pomul Amintirii ca să-şi scuture vreo creacă
Cîte-o floare-a Neuitării, — cîte-o lacrimă de plîns.

BALUL

Cunoaşteţi voi vîrtejul ce se numeşte bal,
Cînd muzica cu zgomot se-nalţă ca un val?
Cînd sutele de inimi în frac sau catifele
S-aruncă cu beţie în valţul furtunos?...
Din piepturile toate, sfioase sau rebele,
Coprinse sunt deodată de-un freamăt voluptos?
Cînd buză lîngă buză suflarea-şi împreună,
Cînd mintea exaltată şi inima nebună
Cu greu înăbuşeşte delirul de-un minut?...
Pe-o faţă îngerească cînd pui prin cugetare
O lungă, nesfîrşită şi dulce sărutare?
Cînd vorba este mută şi ochiul e limbut?
Cînd aerul se-ncarcă de roze şi parfume,
Cînd te-afli între lume şi nu mai eşti în lume?
Cînd tremuri ca o frunză şi mori fără să mori?
Cînd zgomotul matasei, cu valuri de senzaţii,
Îţi umple al tău suflet de tainici aspiraţii
Şi-neci a ta privire în ochi schinteietori?...
O! voi ce nu cunoaşteţi această nebunie,
Gustaţi, gustaţi mai iute poetica-i beţie,
Veniţi subt policandrul ce varsă dulci lumini,
Acolo sunt copile cu feţele de crini!
Acolo sunt şi visuri, în gaze şi răţele,
Muiate-n diamante ca cerurile-n stele!
Acolo sunt poeme de raze şi de flori...
Acolo mi-este cerul cu stele şi cu sori!

CĂTRE DUMNEZEU

Vai! Şi pentru care vină m-ai ursit să fiu poet?...
Nu puteai s-alegi pe altul ca să-i dai acel secret
Ce te face fără voie într-o limbă îngerească
Să vorbeşti, spre-a te-nţelege creatura omenească!
Poate altul cunoscîndu-l ar fi fost mai norocit,
Nu ca mine, în tot timpul, sfîşiat şi-nnoroit,
Şi ursit să nu rămîie nici un fel de calomnie
Ca să nu-şi reverse asupră-i otrăvita infamie!
Căci eu n-am în lume dreptul nici să plîng, nici să am chef
Fără ca să fiu îndată pus pe-al criticii gherghef!
Dacă-mi răsucesc mustaţa, — pentru ce n-o las a oală?
Dacă n-am baston în mînă, — pentru ce cu mîna goală?...
Iar de calc mai înăuntru, — pentru ce nu mai afar'?...
Dacă scriu ce simt în suflet, — pentru ce scriu în zadar?...
Dacă-ntind la orişicine mîna mea prieteneşte,
Pentru ce să nu-mi dau ifos, ici şi colo se şopteşte...
Dacă merg la vreo grădină să răsuflu un minut
Şi să beau o bere, două, — sunt beţiv... E cunoscut!
Dacă n-am *metresă*-n formă ca de ea să se vorbească,
E ş-aci vreo taină ascunsă, ş-are să se dovedească...
Dacă viu prin locuri publici să beau seara o cafea,
Cum să am vreo greutate?... — Sunt un stîlp de cafenea!
Şi din zori şi pînă-n noapte, ori acas', ori în plimbare,
Nu fac pas ca să nu-şi aibă partea sa de defăimare!

PE CÎND...

Pe cînd e cerul mai senin,
Pe cînd e ziua mai frumoasă,
Tresare-n piept un vechi suspin,
O veche rană dureroasă.

Ţi-aduci aminte c-ai pierdut
Iluzii scumpe şi juneţe
Şi plîngi atunci pe ce-a trecut
Ca visul unei dimineţe!

Şi dacă-ar fi să ne gîndim
La fericirile trecute
Ar trebui ca să murim
De jalea scurselor minute!

AMINTIRI

În mintea omului rămîne
Tabloul fericirii stinse...
Astfel tresar și-n al meu suflet
Reamintirile întinse;

Aci revăd o albă casă...
O horă, fete, fluturi, salbe,
Frunzișuri, vii și flori pe cîmpuri
Și porumbei cu aripi albe!

Aci mă văd pe alte țărmuri
Pribeag prin țările streine,
Pe margine de-albastre lacuri
Cu negre stînci și vechi ruine!

Aci revăd, revăd un tînăr...
La braț el poartă o femeie...
Le bate inima-n unire
Și află-a raiurilor cheie!

Pădurea-n umbră le-nfășoară
Amorul lor ca un tezaur
Și soarele prin frunze-apune
În fundul unui cer de aur!

Dar, Doamne, pentru ce pe lume
Cînd verși atîta fericire
Ne-o iei îndată ce ne-ai dat-o
Ș-abia ne lași o suvenire?

ÎN SUNETUL MUZICEI

Să facem încă o ţigare
Şi înc-o poezie,
Ca să-mi fumez orice durere
Şi orice bucurie!

Şi-n sunetul ce din orchestră
Se sparge-n armonie,
Să zicem la speranţe-adio,
Adio la junie!

Ţigarea, însă, se sfîrşeşte,
Orchestra-n fine tace,
Tăcerea naşte împrejuru-mi,
Dar nu şi dulcea pace!

SONNET LOINTAIN

Je viens de loin: Je viens d'un pays où l'artiste,
Lotus ou mimosa, végète lentement,
Où tout gémit et pleure, où tout est sombre et triste,
Où pour vivre, chacun, ploie ou rampe humblement.

Où le peuple abruti sommeille, fataliste,
Pauvre foetus qu'au font marqua l'avortement,
Où tout un enfer hurle, et pullule, et subsiste
Vêtu de soie et d'or, gâté de pur froment.

Et cependant, malgré la bêtise et la haine,
Malgré que défaillant sous le poids de ma chaîne
A chaque pas nouveau je tombe dans la nuit,

Et que, les pieds sanglants, mort à l'espoir, je sème
Le long du noir sillon que je creuse sans bruit,
Ce pays, gouffre morne, est le mien, et je l'aime.

A. Macedonski.

SONNETUL DIN ZARI*)

Eu vin din zări cumplite, — din trista ţerra 'n care,
Mimosa simţitóre ori lótusu-azuriu
Sunt serbede vedenii închise 'ntr'un sicriu, —
Iad negru unde viaţa e plânset séu oftare.

Acólo e térrărea o lege pentru-ori-care,
Şi toţi sunt stérpitura grozavului pustiu...
Din tot ce-a fost în suflet nimic nu mai e viu
De cît un smirc de vicii şi altul de-aiurare.

Şi totuşi, înpotriva prostiei rinjitoare, —
Sub ura pentru rază şi ura pentru flóre, —
Sub noaptea frementată de chinuri ce sdrobesc, —

Lipsit chiar de speranţă, sleit chiar de credinţa,
Prin neguri îmi trag brasda cu vechia sirguinţa,
A mea, această ţerra căci este, — ş'o iubesc.

Alexandru Macedonski

Sonetul din zări, versiunea română şi franceză, *Viitorul ţărei*, Buc., 1902, p. 10.

DIN POEMA ROMANȚELOR

ROMANȚA FRUNZEI DE CHIPAROS

(Poezie inedită) de AL. MACEDONSKI

Eu cunosc un loc retras
Unde nimeni n'o să poată
Să urmeze-al nostru pas . . .
Vino: Uită lumea toată.

Pământeștile păreri
Il cred plin de'ntunecime,
Ise mint — căci nicăieri
Nu ard flăcări mai sublime,

Viata nu e pentru noi —
Lumea e de rele plină . . .
Ești o floare — sunt lumină —
Vom fi cerul amândoi.

ALEXANDRU MACEDONSKI

2 August 1916.

● ● ●

Romanța frunzei de chiparos,
Masca, I, 1, 7 august 1916.

AMĂRĂCIUNE

Sunt supărat și amărît
Pe oameni și pe Dumnezeu
Și Dumnezeu și oameni sunt
Pe mine supărați mereu!

Ei mă blesteamă și primesc,
Primesc blestemul cît de greu...
Cum vrei să fie omul bun
Cînd este fiu lui Dumnezeu?

Iar dacă sunt și eu ca ei,
Nu este vina mea de loc...
Își bat de mine joc rîzînd,
Plîngînd îmi bat de dînșii joc!

TIMPUL DULCE

Timpul dulce care-a mers
A lăsat în al meu vers
Ce rămîne dupe-o floare, —
Urma lui mirositoare!

Astăzi florile-au trecut
Şi chiar frunzele-au căzut,
Dar amorul pe-a lui creacă
Înfloreşte făr' să treacă!

Este el, — îl recunosc
Cu mirosul său de mosc
Ce condeiul îmi conduce
Pînă ce-mi va pune cruce!

Timpu-a mers. — Oh! n-ar fi mers,
Să rămîie-n al meu vers
Numai ce ne las-o floare, —
Umbra lui mirositoare!

NU!

Îmi place să te văd zîmbind...
Candoarea ta îmi place...
Privindu-te, eu mă surprind
Şi zilnic n-aflu pace!

Eu aş putea dacă-aş voi
Să fac să nască-n tine
Simţirea ce s-ar învoi
Cu patima din mine!

O simt, o ştiu, eu aş putea,
Cu braţe arzătoare,
Să-ţi fac, de-ai vrea sau de n-ai vrea,
O strînsă cingătoare!

Să tremuri subt fiori ce dorm
Sau sunt în nefiinţă
Şi-ntr-o clipire să transform
Întreaga ta fiinţă!

Dar dacă stau şi mă gîndesc,
Stăpîn pe ezitare,
În mine însumi hotărăsc
C-ar fi o profanare!

LUI ANGEL DEMETRIESCU

I

Îţi sunt dator de multă vreme, amicul meu, o poezie:
În inimă eu ţi-o scrisesem, acum ţi-o scriu şi pe hîrtie,
Dar nu-mi mai spune niciodată, amicul meu, amicul meu,
Că nu ai dreptul despre tine în versuri să vorbeşti mereu,
Căci cum vrei oare ca să ţipe hîrtia neînsufleţită
Subt nişte biete slove negre pe faţa ei cea înălbită
Dacă-ar tăcea a mea durere şi n-ar ţipa şi ea şi eu?

II

Îmi recunoşti în versuri farmec, şi deşi-n ceartă cu Ureche,
Ca să-mi fii frate sau prieten, formezi cu dînsul o pereche,
Dar spune-mi, frate sau prieten, de ce voieşti ca să mă faci
Un ipocrit care să spuie că n-are-n el nici o credinţă
Şi dîndu-şi mîna cu duşmanii, ce e, ce simte să dezminţă?...
De ce voieşti ca şi pe tine, amicul meu, să mă prefaci,
Să tac de mine deopotrivă precum şi tu de tine taci?

III

Vei crede-o?... — Am trecut prin toate umilinţele amarnici,
Şi muncă, lacrămi şi juneţe mi-au fost prinoasele zadarnici,
Iar dacă viaţa e o luptă, eu am pierdut-o pe deplin...
Şi vrei să mai păstrez rezerve sub talpa crudului destin?...
Dar vrînd să tac, condeiul ţipă, şi să nu plîng, hîrtia plînge...
Şi vrei poema vieţii mele să n-o mai scriu cu al meu sînge,
Să nu mai schimb condeiu-n armă ş-a mea cerneală în venin?...

IV

Ei bine! Nu! Pentru-a mă plînge de soarta mea nemeritată,
Eu voi lăsa ca să vorbească o conştiinţă revoltată,
Şi-n fruntea epocei de astăzi, eu, care-am fost neîncetat
Înconjurat de nepăsare, sărac, gonit sau defăimat,
Eu, care n-am în tot trecutul decît ca mulţi aceeaşi vină
De-a fi deschis cu bărbăţie războiul sfînt pentru lumină,
Voi smulge inima din pieptu-mi ca să i-o pui ca un stigmat!

ALBUMUL

Fără-ndoială că e dulce să răvăşeşti prin vechi scrisori,
Să-ţi aminteşti trecutul vieţii, să simţi plăcuţii lui fiori,
Şi tinereţea dispărută s-o vezi trecînd pe dinainte,
Bogată în făgăduinţe pe care zilnic le dezminte,
Cu visele-i înşelătoare şi cu amoru-i dispărut
În groapa ce adînc ascunde al fiecăruia trecut;
La fiece scrisoare nouă, revezi o slovă cunoscută,
Ş-atunci din fundul cugetării răsare cîte-un chip iubit,
Trecutu-ntreg cîştigă voce, căci nu-i mai este groapa mută
Să uiţi pe-o dulce amintire că eşti cu sufletul zdrobit!

Dar cînd deschizi din întîmplare albumul vechilor portrete
Şi cînd revezi acele chipuri aşa precum le-ai cunoscut,
Ai vrea să calci de-ar fi putinţă peste-ale timpului secrete
Ce ţi-a furat cu Tinereţea şi fericirea ce-ai avut!
Cînd însă te gîndeşti mai bine, stăpîn pe-a inimei mîhnire,
Găseşti că nu se află-n lume un alt mai bun letopiseţ
În care să se afle-nscrise alături de nenorocire
Virtuţi adesea covîrşite sub al mulţimilor dispreţ!

CĂPRIOARA

Vînătorul alergase toată ziua prin pădure,
Căci fanfara răsunase la castelu-nvecinat;
Avînd cîini-era ca dînşii: fără suflet să se-ndure, —
Şi da goană căprioarii ce-i scăpa neîncetat!
Pe sub crăcile-ncărcate de-o zăpadă înflorită
Ce era de-amurgul serii melancolic poleită,
Calul său, fugar de frunte, ca fantasmă îl purta;
Cîinii alergau nainte-i ca o haită însetată,
Şi-n vîrtejuri peste vale prăvălindu-se deodată,
Depărtarea dintre dînşii şi victimă se scurta.

Ea, uşoară, pe zăpadă, se zorea neobosită,
De lătratul de pe urmă-i sfîşiată şi-ngrozită;
Ciorile, convoi funebru, înmulţindu-se, în zbor,
Semănau a fi ca popii cînd s-adună în sobor;
Crivăţul pe la ureche ca un fier venea s-o-mpungă,
Dar alicele zadarnic se căzneau ca s-o ajungă,
Cînd, cu grabă, vînătorul, puse-un glonţ în puşca sa... —
Cioncăneau în aer corbii şi cocoşul s-apăsa...
Ea urcase-n acea clipă pe un colţ de albă stîncă...
Glonţu-o prăvăli cu zgomot în prăpastia adîncă...
Lîngă marginile-i, cîinii se opriră îngrijiţi —
Om şi cîini s-o lase-acolo fură astfel nevoiţi.
Oh! şi iată căprioara... iat-o-n lungul ei trîntită,
Pe sub crăcile-ncărcate de-o zăpadă înflorită;

Însă puii ce acolo își aveau culcușul lor
Să apropie, se uită plini de grijă sau mirare...
Muma nu se mai deșteaptă... Lupii urlă-n depărtare...
Sîngele formează pete pe al iernii alb covor...
Ei tot cred că doarme-n tihnă sub a stelelor lumină...
Corbii, rotunjindu-și ochii, peste dînsa se înclină.

NEBUNUL DIN GOLIA

Închis într-o chilie sub bolți mai depărtate,
Cu urletele sale lăsate în libertate,
Zăcea frumosul tînăr de optsprezece ani;
Părea un cal sălbatic cu nările umflate
Ce știe că-ntre oameni se află-ntre dușmani!
Din cap pînă-n picioare făcut pentru iubire,
În ochi purta un trăsnet cu palidă lucire...
Părea tot într-o vreme un înger ș-un demon...
Sub galbenele-i tîmple purta un Lord Byron!
Sprîncenele-i arcate urcau sub a lui frunte
Ca tinere lăstare sub umbra unui munte,
Și părul, în inele căzîndu-i pe grumaz,
Punea negreți albastre pe straniul obraz!
În cap purta cu apă un coif de gumelastic...
Pe buze-avea un zîmbet cînd dulce, cînd sarcastic,
Privindu-ne cu ochii prăpastiei din el!... —
Abia puteau să-l ție doi oameni deodată,
Iar chipul, ca o noapte de trăsnet luminată,
Brăzdat era de plugul delirului de-oțel!

ELEGIE

Dacă viaţa ce se duce pentru mic şi pentru mare
Merită ca să deştepte un regret atunci cînd mori,
E că largul cer albastru din vedere ne dispare
Şi rămîne-n urma noastră plin de ochi strălucitori!

E că soarele de aur n-o să-l mai vedem vreodată
Ridicîndu-se cu falǎ de sub culmea vrunui deal,
Urmărind şi dînsul poate pe o cale însemnată
Printre lumile de astre vreun astru ideal!

E că florile, verdeaţa, aerul, natura toată,
Armonia vrunui sunet, adierea vrunui vînt,
Tot ce mişcă, tot ce-ncîntă — pentru veci n-o să mai poată
Ca să-nveselească umbra negurosului mormînt!

Pentru alţii-o să răsune buciumul pe vîrf de stîncă,
Pentru alţii o s-apară luna-n fruntea unui nor,
Pentru alţii o să cadă rîu-n fund de vale-adîncă,
Năbuşind sub a lui voce dragostea vrunui păstor!

Pentru alţii o să fie soarele ş-a lui blîndeţe,
Peste alţii o să ningă florile de prin salcîmi,
Pentru alţii o să aibă chipurile frumuseţe,
Şi a morţii-nlănţuire n-ai să poţi ca s-o sfărîmi!

TE ÎNŢELEG, O! ŢEPEŞ...

Te înţeleg, o! Ţepeş-vodă,
Ţepeş-vodă mare domn,
Ş-aş voi să te văd astăzi
Deşteptîndu-te din somn!

Simt în mine cîteodată
O mînie ca ş-a ta,
Şi de-ar fi ca să-ţi iau locul,
Ţepeş, eu te-aş imita!

Visurile tale sumbre
Pentru mine nu sunt noi...
Ţepeş, Ţepeş, lasă-ţi groapa,
Să mai vii şi printre noi!

CAVALERUL KURD

Trece ca o rază vie
Cavalerul kurd
Clărărind peste cîmpie
Pe nesipul surd.

Ars de vînturi, ars de soare,
Este oacheș, dar
E de-abia-n a vieții floare
Ș-are farmec rar.

Brațele sunt musculoase,
Chipul bărbătesc,
Iar pe buzele cărnoase
Mici mustăți mijesc.

Cu picioarele-n scări late,
Calului dă zor,
Căci în piept inima-i bate,
Bate de amor.

Și zburînd peste pustie
Pe nisipul surd,
Trece ca o rază vie
Cavalerul kurd!

CÎNTEC

Și pentru ce n-ar fi permis
Al vieții mele tainic vis
Să-l împlinești,
Iubindu-te, să mă iubești?
Să mă iubești!

Făgăduind, — ziceai că ții,
Prin cuget dacă-mi aparții
De ce, — de ce
N-ai vrea să calci peste orice?
Peste orice!

De mă iubești, — să te supui,
O sărutare să depui
Pe fruntea ta,
Și morții-n gropi vor tresălta!
Vor tresălta!

Pe buza ta, pe-obrazul tău,
Oh! lasă-mă să fiu călău,
Călău de flori,
Și vor cînta privighetori!
Privighetori!

Pe ochii tăi și pe-al tău sîn,
Trecînd amorul meu păgîn,

Amorul meu,
Tu poți să-l faci un semizeu,
Un semizeu!

Natura este-n haină nouă...
Privește! flori de zarzări plouă...
Sub ele, — noi,
Vom fi la umbră amîndoi
Cu amîndoi!

AFINITĂȚI

De-ntunecimile răstriștei înconjurat de orice parte,
Pe cînd speranțele de mine să rătăciseră departe,
Lăsîndu-mă lîngă prăpastii mai negre ca un cuget rău,
De-atuncea chiar zăream în umbră un ochi iubit că mă privește,
Și printre stînci cu raza-i blîndă văzînd că mă călăuzește,
Voiam să știu al cui e ochiul, ș-acum ghicesc c-a fost al tău!

În zile de descurajare, pe cînd puterile-mi sleite
Stau gata să-și depuie arma ca niște biete biruite,
Și cînd luînd pumnalul rece pentru-a-i simți tăiușul său,
Și cînd de-o singură mișcare mai atîrnau zilele mele,
Simțeam asupra-mi o privire gonindu-mi gîndurile rele,
A cui ș-atunci era privirea? A cui, de n-a fost ochiul tău?

În nopțile-mi îngrozitoare, de furtunoasă insomnie,
Pe cînd brăzdată mi-era fruntea de-un vînăt fulger de mînie
Ce-ar fi putut ca să prefacă chiar pe un înger în călău,
Ce ochi privindu-mă în taină oprea deodată această mînă
Și visele-mi de răzbunare le spulberă ca o țărînă
De nu era acea privire magnetică tot ochiul tău?

Nainte chiar de-a ne cunoaște, noi ne-am iubit atrași într-una,
Precum să simte somnambulul atuncea cînd s-arată luna,
Și luna noastră-a fost amorul ce a făcut să ne-ntîlnim,
A fost secreta simpatie ce în natura somnambulă
Tîrăște una către alta orice suroră moleculă,
Făcîndu-le să se iubească, făcîndu-ne să ne iubim!

Ea singură dintre mulțime a vrut ca să ne ia de mînă,
Ș-apropiindu-ne, îndată ne-a și vorbit ca o stăpînă;
Ea singură ne-a pus în deget inelele ce le simțim,
Și ea, ce știe-n veci ce face, și ea, ce vecinic nu se-nșală,
Mi-a pus pe frunte fericire, iar ție fire de beteală,
Și-n amîndoi refrenul dulce: „Să ne iubim! Să ne iubim!

ASUPRA UNEI GRAVURI

Sub ochii mei am o gravură dintr-o gazetă ilustrată:
Ea-nfățișează-o mare apă și-o luntre-n mijloc zbuciumată,
Pe cer sunt nori închiși ce-aleargă întocmai ca niște năluci,
Cu formele nedefinite așa precum din zbor le-apuci.

În luntre patru oameni mînă tăind talazurile-n două,
Ce se zdrobesc spre-a se rentoarce împinse de-o mînie nouă,
Iar pe-o saltea culcat de-a lungul își dă suflarea între ei
Un tînăr ce la capu-i are, privindu-se, două femei.

Dar tot uitîndu-mă la rîndu-mi zăresc în tînăr că s-arată
Figura mea cea veștejită ca de-o oglindă reflectată...
Mizeria și suferința mi-apar în tristele femei,
În nori, furtuna vieții mele, și-n orice val dușmanii mei.

DOUĂ ŞTIINŢE

Să trăieşti să-nvaţă greu,
Să trăieşti e o ştiinţă...
S-o pricepi depui silinţă,
Ş-amăgit rămîi mereu.

Dar ce poate-adeseaori
Ca ştiinţă mai adîncă
Să să-nveţe mai greu încă
Este ca să ştii să mori.

NUNTĂ DE ZĂPADĂ

Ei îşi deteseră-ntîlnire
Să-şi spuie-ntreaga lor iubire
La colţul unui crîng
În care crăcile-aplecate,
De-o grea ninsoare încărcate,
Să vaită şi plîng.

Şi-n loc ca mierla să le cînte,
Venea pe vînt să-i înspăimînte
Un jalnic glas de ciori;
Iar urlete din depărtare
Punea-ntr-a nopţii albă zare
Spăimîie şi fiori.

Zăpada strălucea la lună
Şi s-aşezară ca să-şi spună,
Sub farmec şi mister,
Un şir de-atîtea blînde şoapte,
Pîn-adormiră-n neagra noapte
Cu ochii către cer.

Şi cînd ninsoarea viscolită
Veni cu-ncetul să-i înghită,
Scutiţi de griji ş-amar,
Purtau, îmbrăţişaţi alene,
Pe fiecare fir din gene
Un alb mărgăritar!

VOI SĂ M-ODIHNESC...

Astăzi, cînd furtuna tace și în mine și afară,
Caut vechea-mi energie și în locul ei găsesc
Moliciunea ușurîndu-mi a trecutului povară
Cu o singură-aspirare: Pacea! — Voi să m-odihnesc!

Meargă lumea după placu-i: Triumfeze dezmățarea,
Calce-se-n picioare dreptul, — nu mă mișc, nu mă uimesc;
Contopesc ambițiunea, bucuria și-ntristarea,
Într-o singură-aspirare: Pacea! Voi să m-odihnesc.

Mă ia apa și pe mine, însă cursul ei e dulce,
Duce-mă unde voiește, eu nu caut să m-opresc;
Sufletu-mi în al ei suflet are-un leagăn să se culce,
Somnolența mea visează pacea... Voi să m-odihnesc!

FERICIREA

Mereu de-un timp m-am socotit
Prin ce m-aș face fericit?
Prin rang, prin nume, prin avere,
Sau printr-o viață de plăcere?
Și cînd văzui pe cel bogat
Ducînd un trai împovărat,
Și cînd văzui pe cel din slavă
Că bea în mierea lui otravă,
Și cînd văzui că prin plăceri
Să nasc și grije și dureri,
Am stat atunci la chibzuire,
Și pentru-a vieții fericire
Am hotărît că mi-e de-ajuns
Un suflet de al meu pătruns,
Condei, cerneală, cuget bun
Și-n tabachera mea tutun.

CREDINŢĂ

Cînd inima e dezolată şi viaţa-ntreagă o pustie
Pe care n-o mai răscoleşte nici caldul vînt de poezie,
Atuncea chiar necredinciosul pricepe-n cugetu-i de-ateu
Că e o viaţă viitoare, şi-n cer că e un Dumnezeu!

Pe cît mai crudă e-ncercarea pe care omul o îndură
În pradă la nenorocire, la defăimare şi la ură,
Pe-atîta şi speranţa vine a-i spune tainic şi mereu
Că e o viaţă viitoare şi-n cer că e un Dumnezeu!

Aidem! Reia-ţi şi tu avîntul, biet suflet ce în suferinţă
Sub nedreptăţi fără de margini era să-ţi pierzi a ta credinţă,
Şi poartă-ţi crucea pîn' la urmă pe drumul cel îngust şi greu,
Căci este-o viaţă viitoare şi este-n cer un Dumnezeu!

Iar voi, duşmani de toată mîna, în luptă zilnic cu dreptatea,
Cu adevărul şi lumina, cu dragostea şi bunătatea,
Ce-au fost de soarte răsădite în fundul sufletului meu,
Deşi în altă viaţă poate, dar tot v-aşteaptă Dumnezeu.

ALEA JACTA EST

Dorinţe îndrăzneţe
Din visuri de juneţe
Ce mintea-mi conţinu,
Din voi mai este vruna
Cînd soarta-ntotdauna
La toate zise nu?

Şi totul cînd m-apasă,
Ce drept mi se mai lasă
Afară de-a muri...
O ţintă, o dorinţă
Să caut cu credinţă
Din nou a-mi făuri?

Nimic!... Orişice cale
Mi-e-nchisă, şi cu jale
În cugetu-mi privesc...
Speranţa mi-este stinsă
Ş-o negură întinsă
În locu-i întîlnesc!

Din ce în ce mai multe
Amarnice insulte
Întîmpin nencetat,
Cît inima-mi sărmană

Întreagă este-o rană
Ș-un hoit de sfîșiat!

Albastra boltă-mi pare
Cernită de-ntristare
Ca sufletu-mi în dor,
Iar lacrămile mele
Întunecă și stele,
Și soare-ncălzitor.

E iarnă, este gheață
Întinsă pe-a mea viață
Precum pe niște văi
Zăpada se întinde
Și-n giulgiu-i coprinde
Păduri, izvoare, căi.

Și cum ascunsă tace
Privighetoarea-n pace
Prin scorburi de copaci,
Așa și tu, biet suflet,
Abia avînd răsuflet,
Te-ascunzi în piept și taci!

EPOCA

Unui om în toată firea e moral să-i zici smintit,
Dar nebunului pe nume dacă-i zici, e necinstit.
Trebuiește-ntotdauna spre a fi-n moralitate
Să te faci apărătorul caselor de sănătate;
La nebun să zici cuminte, pe neghiob să adorezi
Și de s-află în Mărcuța geniu să-l decretezi.
În nimica, de-azi-nainte, răul nu-și mai are leacu,
Și o nație mai bine nu s-a dat de-a berbeleacu,
Iar desigur niciodată dezmățarea n-a domnit
Într-o epocă fatală, sub un aer mai tîmpit...
În tot locul predomnește o sfruntare colosală...
Imoralul ia cuvîntul și-ți vorbește de morală...
Cine crezi că ți-e prieten ți-e dușman neîmpăcat...
N-ai să faci un singur bine, c-ai făcut și un ingrat,
Cine crezi că e mai nobil e mai plin de lașitate...
Tot netrebnicul să crede scriitor de-nsemnătate...
Nu e om care sub masca unui vecinic carnaval
Ca lozincă să nu poarte: „Interesul personal".
Legile sunt o minciună: slove puse pe hîrtie...
Ziaristica mai toată cuib nerod de mișelie.
Cei de sus își umplu punga; cei de jos, cu mare zor,
Să silesc ca să-i ajungă pentru-a-și umple și pe-a lor.
„Patria" e-n orice gură, „Pentru patrie" sunt toate...
Toți voiesc la mal s-o scoată, însă niminea n-o scoate.

NAUFRAGIU

Ţărmurile sunt departe, marea urlă-nfuriată,
Luntrea cade sfărîmată;
Tînărul pescar ce are cap de înger, corp de-atlet,
Înghiţit se duce-ncet.

Braţul său, în care muşchii stau ca funii încordate,
E destins pe jumătate,
Ş-aplecîndu-se pe gîtu-i, al său chip atins de val
Poartă-al morţii semn fatal.

S-a sfîrşit! Dar sub făptura ce de-a lungu zace-ntinsă
Apa-n braţele-i coprinsă,
De-o simţire nenţeleasă e pătrunsă pînă jos
Şi să mişcă zgomotos.

CÎNTEC VOLUPTUOS

Ale sîngelui furtune cine nu le-a cunoscut,
Cine n-a simţit căldura soarelui ce-i curge-n vine
N-o să ştie niciodată ce ascunde-adînc în sine
Învelişul meu tăcut.

Fără nici-o-nsufleţire e ş-o apă liniştită,
Însă mintea ce cutează, însă ochii ce pătrund,
Clocotind sub mii de forme, află viaţa încîlcită
De la creştet pîn' la fund.

Oh! Ascultă... Iată noaptea ce de mult o aşteptăm...
Cu zgîrcenia nu merge cînd te-apuci să faci pomană...
Să chemăm o voluptate mai presus de cea umană
Şi în ea să ne-ngropăm.

BLESTEM

Cînd dezgustul pentru viață pune nota lui fatală
În concertul ce pornește dintr-un suflet simțitor,
Simfonia se înalță ca o voce infernală
C-un blestem îngrozitor

Soarele, ce răspîndește auru-i peste natură,
Cerul, ce se rotunjește ca un cort nemăsurat,
Tot ce este cugetare, ca și tot ce e făptură,
Totul este blestemat.

Iasă-atuncea și din pieptu-mi strigătul de îndîrjire,
Căci și eu sunt dintr-o lume ce n-o voi și nu mă vrea,
Și răsune ca un răcnet scos de-ntreaga omenire
Ce-am purtat sub tîmpla mea:

Aer, raze, soare, lună, blestemate fie toate,
Iar blestemul să coprindă tot ce este pe pămînt
Și-ntinzîndu-se asupră-mi să se-ntinză de se poate
Și pe chiar al meu mormînt.

FRUNZA DE IMORTALĂ

Oare nu vi se întîmplă
Să visați pe cînd dormiți
Și nimica-n ciuda voastră
Ca să nu vă amintiți?

Tot astfel și alte viețe
Poate-n lume le-am trăit,
Fără ca să știm nimica:
Nici ce-am fost, nici ce-am simțit.

NIMIC, NICI CHIAR SPERANȚA...

Nimic, nici chiar speranța în suflet nu mai cîntă
Cînd mut e viitorul și aripa ți-e frîntă...
Departe lași în urmă al visurilor rai...
Și lacrăma, chiar dînsa, cînd pică pe hîrtie,
E rece ca înghețul din inima pustie
De florile din mai!

Nimic, nici chiar speranța în ochi nu licărește
Cînd ziua dupe ziuă bolnavă se tîrăște...
Și poate ca să fie de aur cerul plin,
Și poate s-aibă stele albastra adîncime,
Verdeață nouă, cîmpul, pădurea,-ntunecime
Și rîul alb, — suspin!

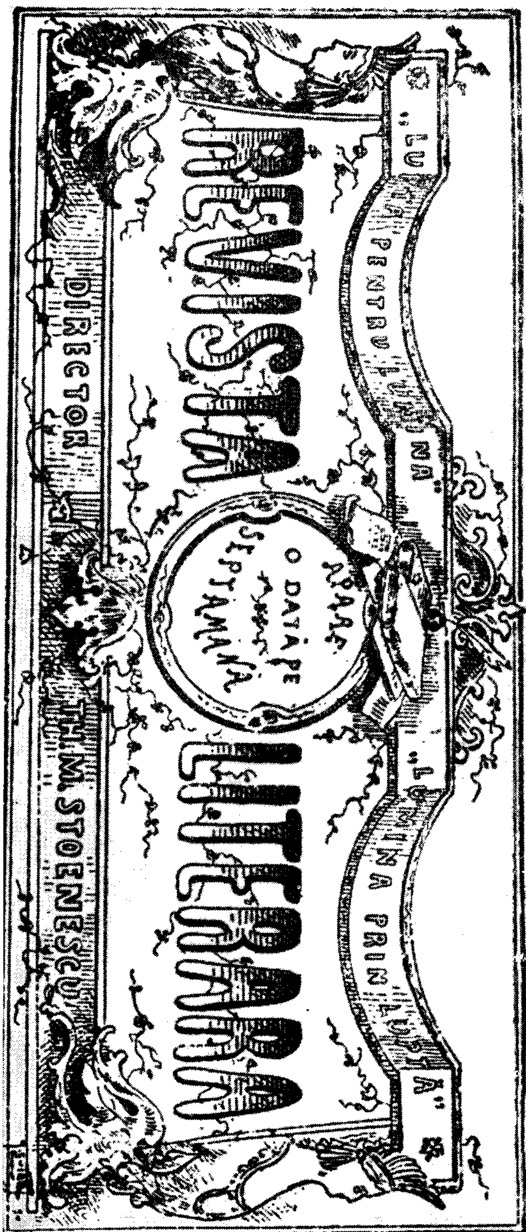
Nimic, nici chiar speranța în groapă dupe tine
Atunci nu mai voiește să vie, — și nu vine!...
Și poate ca să fie orice dupe mormînt:
Dreptate omenească făcută unui nume,
O viață viitoare, și-n tainica ei lume
Noi aripi, — nou avînt!

ARIPI

Prin al vieții mare *poate*, mintea mea o rătăcesc,
Și de bunăvoie singur cu speranțe m-amăgesc,
Îmi creez năluci de aur, întîmplări nepomenite,
Urmărindu-le sub farmec, cu privirile uimite.
Poezie! Tu atuncea, și cînd umblu, și cînd stau,
Îmi pui aripile-albastre ce avînturile-mi dau;
Nu e stavilă pe care să n-o trec prin cugetare
Și-ntîmplările-așteptate le aștept fără-ncetare!
Aci dau de o comoară ce se află-n al meu drum
Și mă-mbăt de bogăție cum te-mbeți de un parfum.
Aci văd că tot poporul mă ridică la mărire,
Fermecat de-o vorbă numai, de-o mișcare, de-o privire,
Aci sutele de veacuri ce-au să nască vin pe rînd
Cu minuni strălucitoare ca să umple al meu gînd.
Aci-n fruntea unei oaste vitejești mă văd deodată,
Coifurile schinteiază, tobele încep să bată...
Aci statele din lume vînturîndu-le, în mine
Simt din nou tumultul vieții și renasc dintre ruine.
Aci singur și de lume izolat, adîncul cer
Îmi deschide poarta sacră a obștescului mister
Și cu gîndul ce sclipește la lumina poeziei
Văd în stelele de aur alfabetul veciniciei!

Aripi! printre cîte visuri poleite mă purtați!
Cîte raze pe-a mea frunte puneți dacă vă mișcați!

De cît soare acest suflet nu mi-l umpleţi? Ce splendoare
De albastru şi de roşu nu-ntrevăd mîngîietoare!
Cîte perle de-armonie să deşiră-n jurul meu
Cînd prin inimă mă faceţi să vorbesc cu Dumnezeu!
Aripi! Voi sunteţi misterul ce mulţimea nu pricepe,
Focul sacru ce sub tîmple lumile şi le concepe,
Şoaptele ce se preschimbă într-un cîntec nesfîrşit,
Dus de-a îngerilor voce pîn' la cel nemărginit!

Revista lierară, frontispiciu.

Sonetul nestematelor, *Ilustrațiunea neamului nostru*, nr. 4, oct. 1919, p. 1.

Sonetul nestematelor

Acì sunt giuvaere ce 'mpart cu dărnicie.
Cristalizate fost au de mine 'n focul vieței,
Și'n apa lor răsfrânt-am minunea tinereței,
Iar de-artă șlifuite sunt azi pentru vecie.

Făcut-am cea mai aspră și grea ucenicie,
Dar tot le-am smuls din soare în faptul dimineței
Mai limpezi de cât ochii de vis ai frumuseței,
Și tot le-am dat, în urmă, nespusa trăinicie.

De-acuma, vârs'a poate pecetea să 'și pună
Pe omul de-azi și mâine — iar moartea să'l răpună —
Aceste nestemate cu apă neclintită

Sfidând a clefetirii pornire omenească,
Și stând într'o lumină mereu mai strălucită,
Să piardă n'au vreodată, și nici să 'nbătrânească.

1919. — 9/22 Oct. ALEX. MACEDONSKI.

ÎNTRE GROZAV ȘI FRUMOS

Prăpastia grozavă cu iadu-i de-ntuneric
Te-atrage cînd te afli pe margine, ș-atunci
Te-atinge nebunia cu degetul isteric,
Te-apropii, și deodată voiești să te arunci.

Te-atrage trandafirul cu cîntecu-i în care
Culoarea și parfumul să-ntrec în simfonii,
Te-atrage-o biată frunză, te-atrage-o cugetare:
Grozavul și Frumosul sunt două mari domnii!

Cînd ele deopotrivă pe spiritele-nalte
Le țin în stăpînire cu farmecile lor,
Le mișcă, le dă aripi, le face să tresalte,
Contrastul ce se naște e vecinic zdrobitor.

LA UN COPIL

Ca să te pleci cînd nedreptatea în viață are-a te lovi,
Mai bine-omoară-te îndată-nainte de-a te umili;
Cînd însă n-ai avut tăria să nimicești a ta ființă
Și ai făcut de bunăvoie întîiul pas spre umilință,
Și demnitatea în picioare de bunăvoie ți-ai călcat...
Trăiește! Dreptul tău la viață destul de scump l-ai
cumpărat!

PALIDĂ UMBRĂ

Palidă umbră, care mister
Unul spre altul mereu ne-atrage?
Vrem de sub farmec a ne sustrage
Și dăm de-aceeași forță de fier.
Palidă umbră, care mister?

Fost-am vreodată îngeri frumoși
Uniți pe-albastrul largului spațiu?
O voluptate fără nesațiu
Ne face ochii mai luminoși.
Fost-am vreodată îngeri frumoși?

Sau împreună ars-am în iad?
Coboară-n suflet de-ți amintește...
Al meu ce-mi spune e că iubește,
Și dacă suntem îngeri ce cad,
De ce n-am arde ș-aici ca-n iad?

Palidă umbră, reflex bizar
În care s-află iadul și raiul,
Cu unul arde-mi repede traiul,
Cu altul aripi urzește-mi iar,
Palidă umbră, reflex bizar.

IZVOARELE DIN STURZENI

Din stei de piatră alb, la soare,
Țîșneau, curgeau, licăritoare,
Sub aurul vărsat de sus,
Împreunatele izvoare
Al căror farmec e nespus
Din stei de piatră alb, — la soare!

Nuanța singură în două
Le osebea pe amîndouă,
Încolo, corpul lor unit
Sub o simțire vecinic nouă
Se confunda îndrăgostit...
Nuanța nu desparte-n două!

În faptul zilei, cînd rubine
Deșiră zorile senine
Din ceruri pînă la pămînt,
Ce roșu-amor și ce suspine
Nu răsărea din al lor cînt
Sub ale soarelui rubine.

În ora cînd lumina piere,
Cînd totul merge spre tăcere,
Cînd și culori și șoapte mor,
De cîtă tainică plăcere

N-a tresărit acel izvor
În ora cînd lumina piere!

Mult mai frumoasă și curată
Se pomenea oricare fată
În unda lui cînd se privea...
Unirea te preface-ndată,
Oglinda ei știind să dea
O frumusețe mai curată!

Dar într-o zi, pe cînd o horă
Juca-n albastrul de-auroră,
Scîrboase buzi l-au profanat,
Și apele din acea oră
În două părți s-au separat —
Fatală zi, fatală horă!

NOPŢILE ÎNGROZITOARE

Un şir de umbre neguroase,
Năluci spăimîntătoare
Pe aripile furtunoase
Din nopţile de-oroare,
Prin minţile bolnăvicioase
Se plimbă! Nopţi îngrozitoare!

Demoni cu buze lipicioase,
Cu ochii de vulvoare,
Spăimîi cu pieile pe oase,
Cadavre rînjitoare
Pe sub vederile fricoase
Aleargă! Nopţi îngrozitoare!

Priveliştele fioroase
Au însă-a lor splendoare,
Măduva cînd îngheaţă-n oase
Sub tainica teroare
Agită fibrele nervoase
De o plăcere-ngrozitoare.

Zărind prin brazde-ntunecoase
Prunele sclipitoare,
Vezi Iadu-ntreg că te descoase
La flacări lucitoare,

Resimţi, fluidică prin oase,
O voluptate-ngrozitoare!

Plăceri din nopţi primejdioase
Prin farmec şi oroare,
Voi poate sunteţi mîngîioase
Cu-ntreaga-vă teroare,
Căci deşteptaţi armonioase
Bizarerii îngrozitoare!

LA VISUL PROFAN

Frumos ca îngerii din cer
E visul ce-n adînc mister
Urzesc!
În mii de feluri îl prefac,
Căci albele conture-mi plac.
O! Vis frumos, cît te iubesc!

Cînd din-nălțime te cobori
Cu ochii tăi schinteietori,
O! vis,
Vis parfumat de buze dulci,
Tu vii cu mine să te culci,
Ș-alunec în al tău abis!

Frumos cum nu e pe pămînt
Nici om, nici cuget, nici pămînt,
Vis alb
Încoronat de primăveri,
Că te iubesc n-o știi de ieri
Nici tu, nici corpul tău rozalb.

În schimb de mă iubești și tu
Fiindcă soarta nu putu
Să-mi ia
Nici inimă, nici ochi, nici minți,

Oh! strînge-mă la sîni fierbinți,
Să nu mai simt durerea mea.

Fă-mi loc în floarea ta de crin
Să nu m-ajungă alt suspin
Decît
Suspinul unei voluptăți
Într-însul cu eternități,
Ce sunt scutite de urît.

Primește-n ochii tăi profunzi,
Privirile să mi le-ascunzi...
Voiesc
Să mai sărut cum săruttam,
Să-ți dau tot sîngele ce am
Și sub plăceri să-nnebunesc!

Iar cînd vom fi transfigurați,
Ca doi columbi înaripați,
În sus
Luînd-o prin văzduhul alb,
Eu corp albit, tu corp rozalb.
Să dispărem către apus!

SUO TEMPORE...

Uimit cînd stau cu ochii ţintă
Ş-un vis fantastic urmăresc,
Se schimbă lumea ca prin farmec
Ş-o văd aşa cum o doresc!
Ce zile de-aur, ce lumină
În al concepţiei secret!
Visează, suflete,-nainte —
Cît vei visa voi fi poet.

Iubirea peste tot se-ntinde,
Frăţia predomneşte-n tot,
Ciupercile înveninate
La soare capu nu-l mai scot.
Oricare suflet e grădină
Ş-orice grădină e buchet...
Ah! bate, inimă,-nainte,
Cît vei bătea, voi fi poet.

Prietenia reînviază,
Rudenii nu mai sunt de loc.
Şi nu mai e nici defăimare,
Nici persecuţii, nici noroc.
Cad legi şi camere şi tronuri
Sub al mulţimilor decret.
Profetizează, al meu suflet...
Profetul singur e poet!

APUS

De-o plumburie-ncenuşare
Pe cînd apusul e coprins
În funebra-nserare,
Zic fără-ntristare
De soarta mea învins:
Salutare,
Cer mare
Şi-ntins
Stins.

Stins
Şi-ntins
Cer mare,
Salutare,
De soarta mea-nvins,
Zic fără-ntristare
În funebra-nserare,
Pe cînd apusul e coprins
De-o plumburie-ncenuşare.

LUI VICTOR BILCIURESCU

Mai nainte de-a fi ziuă, zorile se-ngînă-n ceruri,
Însă palidele-albeţe încă pline de misteruri
Dacă gloria solară de abia o prevestesc,
Epopeea luminoasă în secret o pregătesc,
Înviind culoarea moartă, cîntecul de ciocîrlie,
Trilul de privighietoare, toată blonda veselie
Ce e-n roua dimineţii, ce e-n pomul înflorit,
Vocea frunzei, plînsul apei. Victore, nimic pe lume
N-are-a zorilor magie încărcată de parfume:
Victore, în tine astăzi mă revăd întinerit.

De pe culmea izolărei, înălţime viforîtă,
Către tine-a mea simţire dacă-ncepe-a fi tîrîtă,
Dacă las extazuri limpezi să-ntorc ochii la pămînt,
La real, la visul zilei ce sfîrşeşte c-un mormînt
E că şoapte răpitoare dorm în tine şi că-n tine
Cîntă harpa tinereţii stanţele-i diamantine,
E că tu nu eşti făptură, sau făptură dacă eşti,
Te-ai desprins ca un luceafăr dintre oştile de îngeri
Luînd cerului splendoarea, luînd stelelor răsfrîngeri,
Ofiţer cu zori născînde şi cu suflet din poveşti.

Ştiu că larga simfonie de vocale şi consune,
Nevrozare muzicală ce în tine-o să răsune,
Nu e încă pînă astăzi decît imn nediezat,
Dar cînd aripi ai la suflet, semizeu amorezat

De adîncurile-albastre cu prăpastie stelară,
Îl coprind pe nesimţite lumi de poezie clară
Şi în ora cînd pămîntul cangrenat ca un ulcer
Va fi gata să dispară din vederea-i fermecată,
Tu schimbat în armonie, flacăre purificată,
Deşi încă printre oameni, Victore, vei fi în cer.

UN VIS PROFAN

Iubesc biserica cea veche cu turnul ei de catedrală,
Cînd întunerecu-o-nfăşoară cu o tăcere mormîntală,
Cînd preoţi în odăjdii cîntă a cerului înaltă slavă,
Cînd farmecul te năvăleşte împrăştiat de slujba gravă,
Sau cînd făcliile de ceară s-aprind în largul polecandru
Şi-mi este dat ca să reaflu credinţele de copilandru,
Religia mîntuitoare, puterea ce din ea se naşte
Şi sufleteasca renviere strălucitoare zi de Paşte,
Hristoase! Dar pe a ta icoană cînd văd că fetele s-apleacă
C-o sărutare călduroasă sau cu vreun plînset ce le-neacă
În ciuda reînvierii sfinte ş-a cugetărilor senine,
Frumos ovrei cu părul roşu, mă simt atunci gelos pe tine.

RAZE

Dacă raze de-astă dată voi s-adun cu-mbelşugare
E că frunţile brăzdate de al grijelor făgaş
Supt a razelor coroană aflâ-o sfîntă alinare
Şi să urle pasiunea nerozescului oraş.

Cerurile pentru mine nu mai pot să fie stinse,
Îmi vînd partea mea de lume pentru partea mea de cer,
Către ziua veciniciei zbor cu aripe destinse,
Şi să mă strivească soarta sub călcîiul ei de fier.

Razele de astă dată îmi vor fi îmbrăcămintea,
Tot ce am avut cu lumea de-mpărţit am împărţit.
Iar de-mi las în urmă corpul, e că-mi duc nainte mintea
Şi să nu mă înţeleagă decît cine-a suferit.

UNUI CAVALER GUARD

Muscal frumos, pe cît se spune, în ţara ta împărătească,
Gigantică şi milostivă, — ce n-a-nceput ca să sfîrşească,
Aveţi un ţar ce în minutul cînd vrea să fie neuman
Cu pacea stepei maiestoasă îşi dăruieşte pe duşman.
Muscal frumos, dacă se poate, acestui ţar te rog a-i spune,
Că-n al meu suflet schinteiază o stea polară ce n-apune,
Că-mi readuc aminte vecinic de-a mea origine de slav,
Că neputînd ca să fiu liber, la nemţi nu voi ca să fiu sclav.

VÎNT DE STEPE

(Cîntec al slavului de sud)

Spre locuri unde nu se află societăţi organizate,
Pustii, întinse, fără urme de plug, de-oraşe sau de sate,
Nemărginiri ce-n timpul verei sunt oceane de verdeţi,
Cu flori albastre, cu flori roşii, în raza clarei dimineţi,
Cu aerul umplut de-arome sălbatice şi muşcătoare,
Ce răzvrătind musculatura o reîncarcă cu vigoare,
Uitînd ce sunt şi unde m-aflu, îmi duc al cugetului cort
Şi renăscînd la viaţă nouă, naufragiat ajuns la port,
Sunt principe stăpîn pe stepă cît pot coprinde cu vederea...
Îmi creşte păru-n stufuri negre şi-n ochi îmi fulgeră plăcerea,
Sunt june, sunt puternic, liber, — încalec repede-armăsar,
Apun ici-colo ca nălucă şi dincolo din nou răsar...
Jiletca mea e de mătase cu fir de aur ceaprezată,
Cămaşă am cu mîneci roşii, şi cizma mea e-mpintenată
De-un fel de bold ce poartă-n vîrfu-i o boabă chiar de diamant...
Am pantaloni ce cad în cute şi am mustaţă de amant,
O Varinkă cu ochi albaştri ca stelele sub fruntea serei
Pe graniţa pustietăţei m-aşteaptă-n vîntul primăverei
Şi împletindu-şi a ei coadă cu fir de-argint şi cu panglici,
Îmi zice: „Suflete,-aleargă, de-un veac de cînd te-aştept aici!"

CÎND TOATE TREC ŞI-MBĂTRÎNESC

O! poezie, pe cînd toate în lume trec şi-mbătrînesc,
Cînd nu mai sunt nici eu băiatul cu inimă nevinovată,
Cînd zilele copilăriei sunt o ghirlantă scuturată,
În mine iar te regăsesc,
O! Poezie.

Te regăsesc şi tot aceeaşi: cu tinereţe coronată;
Tot călătoare printre stele, sau din nălţimea înstelată
Tot coborînd şi printre oameni şi rencepînd să răscoleşti,
O! Poezie,
Tu singură nu-mbătrîneşti.

PARFUM MASCUL

Din nou e-n aer roz ş-albastru, şi geaba vrei să fugi, copilă:
O priapee convulsivă frămîntă-a pomilor idilă,
Cutremurări fecundătoare se surpă pe virginităţi,
Natura e nesăţioasă de bestiale voluptăţi.

Şi geaba vrei să fugi, copilă, din nou e-n aer roz ş-albastru,
Nu e lumesc a fi vestală, nici pămîntesc a fi sihastru:
Polenul trebuie să cadă pe al bobocului pistil,
Staminul aprig să se-mpingă răzbind caliciul ostil.

Din nou e-n aer roz ş-albastru, şi geaba vrei să fugi, copilă:
Dacă te iau fără de voie, atunci primeşte-mă în silă,
Nu eu azvîrl sub mascul ţeapăn înfricoşate castităţi, —
Natura e nesăţioasă de bestiale voluptăţi.

SOARE

E soare
Şi te voiesc. —
Plouă schintei orbitoare,
Iar pomi şi copaci înblondesc.

E soare
Şi te voiesc. —
Cîntă albe izvoare,
Petale pembe fulguiesc,

E soare
Şi te voiesc. —
Cuiburi de privighetoare,
Măceşi-nfloriţi tăinuiesc.

PE SÎNURILE

Era-ntr-o vreme depărtată, apusă, dusă de atunci...
Era-n odaia unui palid student abia pe pragul vieţii,
Dar peste tot, răscolitoare, plutea mireasma tinereţii,
Şi ai venit a te supune la zdrobitoare şi dulci munci...
Era-ntr-o vreme depărtată, apusă, dusă de atunci.

Şi ai sunat, de bunăvoie, la poarta mea întunecoasă...
Nici te-aşteptam, nici te chemasem, dar gîndul meu te aducea,
Şi te-ai predat hipnotizării ce fără voie poruncea,
Şi ţi-am răpit, de bunăvoie, o pubertate îndoioasă,
De bunăvoia ta sunaseşi la poarta mea întunecoasă.

Şi sînurile tale macre cu al meu piept le-am frămîntat...
Din creştet pînă la picioare te-am sărutat frumoasă floare,
Ş-ai plîns cu lacrimi sîngeroase ce-au curs mai jos de cingătoare...
Dar Eros, meşter vecinic dulce, sub spasmul lui te-a leşinat,
Şi sînurile tale macre ca un satir le-am frămîntat.

Eram frumos, dacă ţii minte, pe sînurile tale macre...
Sfiala te împalidase, plăcerea mă cutremura;
Voiseşi ş-apoi nu voiseşi; porniseşi chiar a tremura,
Aveai albeţi ca ale lunii, aveai roşeţi ce erau sacre,
Dar m-ai răbdat, frumos şi tînăr, pe sînurile tale macre.

OH! TOATE MOARTE

Oh! Albi crini,
Oh! Primăvara şi splendoarea!
Oh! Voluptatea şi candoarea!
Oh! Rozele şi ai lor spini.

Oh! Cer albastru!
Oh! Vinul pur al tinereţei
Sorbit în cupa dimineţei
Cu lăcomie de sihastru.

Oh! Vis superb,
Oh! Eleganţă corporală,
Plasticitate imorală,
Oh! Aripe de gest şi verb!

Oh! Toate moarte!
V-a moştenit degrab' neantul
Şi n-a rămas decît amantul
Eternul doliu să vi-l poarte!

BRUTALA ȚEPENIE

Brutala țepenie trăsnește sugestivă:
Privirea oblicată aseară ți-am surprins;
Gentilă inocență, idilă costelivă,
A mea te dezbrăcase de mult, dar nu m-ai prins;
Brutala țepenie trăsnește sugestivă,

Nu zice nici o vorbă, gentilă inocență,
Va fi o vijelie cu repezi descărcări,
Poemă încordată s-alerge pe-o cadență,
Trohaic scuturată de surde consonări,
Nu zice nici o vorbă, gentilă inocență.

Grădina casei tale e mare și pustie,
Și noaptea va fi deasă, și somnul împărat,
Vei fi un vis de aur și nimeni n-o să știe
Izbînzile trufașe sub care-i sîngerat...
Grădina casei tale e mare și pustie.

SUPERB DE FORȚĂ BRUNĂ...

Superb de forță brună și musculi insolenți
În tine fac să nască visări genesiace,
Trămit să te-nfășoare de cîte ori îmi place
Fluidul invizibil de germeni violenți,
Superb de forță brună și musculi insolenți.

În visul tău de-azi-noapte superb de forță brună,
Sunt eu care prin cuget nălucă am intrat,
Cu gladiul vigoarei sunt eu ce-am fulgerat
O roșie splendoare pe corpul nins de lună,
În visul tău de-azi-noapte, superb de forță brună.

Archangel de pierzare cu musculi insolenți,
Pîndesc prielnicia triumfului năprasnic,
Superb de forță brună, cu zîmbetul obraznic,
Căci port în mine demoni lascivi și turbulenți,
Superb de forță brună și musculi insolenți.

ZADARNICE SUNT TOATE

Zadarnice sunt toate, căci trebuie să mori,
Ridice-se un suflet la orice înălţime,
Străbată universul pe aripe sublime,
Sau uite-se la dînsul cu ochi nepăsători,
Zadarnice sunt toate, căci trebuie să mori!

DE-AŞ ŞTI...

De-aş şti că lacrimele mele
S-ar preschimba-n mărgăritare,
Din ele ca să-ţi fac avere,
Le-aş plînge fără de-ncetare.

De-aş şti că sîngele din mine
S-ar preschimba în rîu de aur,
Arterele mi le-aş deschide
Să-ţi fac din ele un tezaur.

APOLOG

Mickiewicz spune că un om,
Văzîndu-şi mama-n nesimţire,
Mîhnit adînc de-acel simptom,

Cheamă pe doctori cu grăbire —
Consult făcură între ei
Dar nu căzură la-nvoire.

Mult lăudaţii semizei
Se tot certau pe leacuri multe
La capul jalnicei femei...

Curgeau şi vorbe şi insulte,
Zîmbiri amare fără spor,
Şi alte lucruri zise culte...

Dar omul nostru din popor
Privi icoana minunată
Şi le grăi ca din topor

Şi mi-i luă la goană-ndată;
Apoi la mamă-sa cătă
În letargie cufundată...

Iar cînd din plînset încetă —
Strigîndu-i: „mamă“, în simţire,
Prin farmec ea se deşteptă.

Astfel ş-o ţară în pieire
Mormînt şi lanţuri le sfăramă
Călcînd pe-a soartei îndîrjire
Pe loc ce-i strigă fiii: „Mamă“.

EXPOZIȚIA DE LA ATENEU

De cum ne cheamă o clipă în lumea ta de vise
Uităm orice durere în noi se zămislise;
Extazul ne răpește — murim pentru real;
În clara atmosferă a cînturilor tale
Ne fură flori albastre și cînturi de cavale
Și ne simțim deodată intrați în ideal.

Doinesc izvoare limpezi atunci din orice parte,
Pier rănile de-orgoliu și grijile deșarte...
O nouă tinerețe ne toarnă al ei vin;
Copacii vechi c-o umbră de pace ne-nfășoară,
Iar vesela magie prin frunze și-o strecoară
Universalul suflet al spațiului divin.

SONETUL DIN ZĂRI

Eu vin din zări cumplite — din tristă țară-n care
Mimosa simțitoare ori lotusu-azuriu
Sunt serbede vedenii închise-ntr-un sicriu,
Iad negru unde viața e plînset sau oftare.

Acolo e tîrîrea o lege pentru-oricare
Și toți sunt stîrpitura grozavului pustiu...
Din tot ce-a fost pe suflet nimic nu mai e viu
Decît un smîrc de vicii și altul de-aiurare.

Și totuși împotriva prostiei rînjitoare,
Sub ura pentru rază și ura pentru floare,
Sub noaptea frămîntată de chinuri ce zdrobesc,

Lipsit chiar de speranță, sleit chiar de credință
Prin neguri îmi trag brazda cu vechea sîrguință,
A mea, această țară căci este, — ș-o iubesc.

ELEGIE

Cînd aripele morței vor trece pe-a mea frunte
Înghețul unei umbre, — să nu mă plîngă nimini
Atunci.

Ci mîinile pioase pe inima-ncetată
Să pună roze albe și purpure pe buze
Atunci.

Iar rude și prieteni, învinsă fiind viața,
Triumful să-mi decearnă: uniți în cugetare
Atunci.

Și — „Slavă ție, Doamne, căci ai iertat pe tata"
Copiii mei să zică, senini și fără lacrimi
Atunci.

CHITARĂ

Cu ochi mari te urmăresc
Printre flori cu vii răsfrîngeri,
Însă frații tăi sunt îngeri
Și mi-e visul omenesc,
Cu ochi mari te urmăresc.

Sunt migdali și albi și rozi
Și e iarbă și e soare,
Umbră, apă șoptitoare,
Viața, dragoste, nerozi.
Sunt migdali și albi și rozi.

Sub măcieși și liliac
Cîntă însă taina veche...
La ureche, la ureche,
Eu ți-aș spune-o după plac,
Sub măcieși și liliac.

EPODA DE AUR

Sub cerul de zori printre nori
Surpare de roze din raze
Şi ochi rouraţi de extaze
Şi flori peste tot şi fiori...

Iar apa sub ulmi şi sub sălcii.

Caişii zîmbesc sub ninsori
Şi trec ciripiri de chitare
Prin iarbă, prin crăci şi prin flori,
Şi cîntă şi preajmă şi zare...

Şi cîntă sub fagi şi păstorii.

Dar sînge ce curge din nori,
Înalţă fanfare de goarne,
E palid argintul din zori... —
Un monstru ia cerul în coarne:

E soarele taur de aur.

ROMANŢA FRUNZEI DE CHIPAROS

Eu cunosc un loc retras
Unde nimeni n-o să poată
Să urmeze-al nostru pas...
Vino: Uită lumea toată.

Pămînteştile păreri
Îl cred plin de-ntunecime,
Însă mint—căci nicăieri
Nu ard flăcări mai sublime.

Viaţa nu e pentru noi —
Lumea e de rele plină...
Eşti o floare — sunt lumină —
Vom fi cerul amîndoi.

SONETUL NESTEMATELOR

Aci sunt giuvaiere ce-mpart cu dărnicie.
Cristalizate fost-au de mine-n focul vieței,
Şi-n apa lor răsfrînt-am minunea tinereței,
Iar de-artă şlefuite sunt azi pentru vecie.

Făcut-am cea mai aspră şi grea ucenicie,
Dar tot le-am smuls din suflet în faptul dimineței,
Mai limpezi decît ochii de vis ai frumuseței,
Şi tot le-am dat, în urmă, nespusa trăinicie.

De-acuma, vîrsta poate pecetea să-şi pună
Pe omul de-azi şi mîine, iar moartea să-l răpună.
Aceste nestemate cu apă neclintită,

Sfidînd a clevetirii pornire omenească,
Şi stînd într-o lumină mereu mai strălucită,
Să piară n-au vreodată şi nici să-mbătrînească.

SONETUL PUTERII

Tîrnăcopul, pila, mîna, muşcă stînca cu-ndîrjire.
Vîna de-aur bănuită e adînc în munte-ascunsă...
Strălucirea ei curată nicăieri nu e răspunsă,
Ci mereu se depărtează, ca furată de-o vrăjire.

Mă cuprinde, cîteodată, o-ntristare ş-o-ngrijire:
Străbătea-voi, prin voință, pînă-n taina nepătrunsă,
Sau rămîne-va ş-aceasta vechea Mekă neajunsă,
Şi plătit voi fi de munca fără seamăn, c-o rînjire?

Dar deşi, dintre unelte, pe granit mi-au fost sfărmate,
Rînd pe rînd, aproape toate, în asalturi necurmate,
Şi cu toate că, grămadă, zac tocite, şi chiar rupte,

Nici acum în al meu suflet nu stă-nfiptă disperarea.
Simt izbînda-n depărtare printre trudă şi noi lupte,
Căci unealta neatinsă ce păstrat-am e: Răbdarea.

TRADUCERI ŞI ADAPTĂRI

ŞARPELE ŞI PILA

(După La Fontaine)

Se zice că un şarpe fiind din întîmplare
Vecin c-o fierărie, constrîns de-o foame mare,
Se năpusti-năuntru, dar neputînd găsi
De foame o firimiţă, a căşunat pe-o pilă,
Cercîndu-se s-o roadă. Dar şarpelui cu milă
Unealta de fier tare astfel rîzînd vorbi:

„Sărmană tîrîtoare, şi ce te-ncerci a face?
Nu vezi că sunt mai tare de zece ori ca tine?
Cătînd să-ţi ajungi scopul, să mă distrugi pe mine,
Toţi dinţii îţi vei rupe. Pe mine să m-atace
Ai timpului pot numai; vezi dar, ia-ţi seama bine."

*

Acestea vi se-ndreaptă, o, spirite înguste,
Ce n-aţi creat nimica, dar ce sfîşiaţi tot!
Ce credeţi însă, oare, că dinţii voştri pot
Insulte să imprime
Pe-atîtea nume-auguste
Sau chiar pe-atîtea scrieri înalte şi sublime?...
Mai tari ca diamantul fiinţelor infime
Sunt ele pentru voi:
În lume vor rămîne tot splendide, tot noi!

PUTEREA FABULELOR

(După La Fontaine)

În Helada altădată, popul vanitos, ușor,
Văzînd patria-n pericol, un limbut de orator
Se repede la tribună și prin vorbe mari și late
Vrea să miște-ale mulțimei inimi slabe și-nghețate.
El vorbi cu conștiință, tare și îndelungat...
Însă nu fu ascultat.

Oratoru-atunci recurse la acele violinți
Ce au darul să aprindă cele mai flegmatici minți;
Făcu morții să vorbească; pe străbuni îi puse-n joc,
Însă nici de rîndu-acesta nu putu s-aibă noroc!
Toți priveau în altă parte; niminea nu-l asculta
Și chiar sala cu încetul de-asistenți se deșerta!
Văzînd astă-mprejurare, oratorul și-a lăsat
Tot discursu-nflăcărat
Și astfel a cuvîntat:

„Ceres — el începe-a zice — într-o zi călătorea
Avînd drept tovărășie un pește ș-o rîndurea,
Cînd un rîu îi taie drumul. Atunci peștele-notînd,
Iar în clipă rîndureaua pe deasupra lui zburînd
L-au trecut cu înlesnire.“ „Dar Ceres ce făcu ea?“
Strigă-ntreaga adunare, curioasă, palpitînd.
„Ce făcu?... În contra voastră mai întîi fu animată

De-o mînie foarte mare, dar prea bine meritată!
Cum? Un popul către basme mult mai mult interes poartă
Decît către-a țărei soartă?“
Zise, și toți asistenții la această remustrare
Se opresc,-l înconjoară și-i dau strictă ascultare.

*

Ce nu poate oratorul fabula poate îndată;
Printr-o singură trăsură scap-o țară amenințată.

DIN PSALMUL CXLV

Tot ce e lumesc înşeală ca nălucă răpitoare;
Tot ce e lumesc e-ntocmai ca şi unda schimbătoare;
Cu deşertăciuni în lume geaba vrem să ne hrănim;
Numai Dumnezeu e mare, numai dînsul nu se schimbă;
Ne dă viaţă, ne dă limbă:
Să-l urmăm şi să-l iubim!

În zadar pentru dorinţe ce ne-nsîngeră rărunchii
La monarhii cei puternici ne plecăm cu toţi genunchii
Şi dăm zilnic de dispreţuri şi de suferinţe noi;
Ca şi noi, nu pot nimica, şi de poartă-un mare nume,
Ca şi noi, ei trec prin lume
Şi sunt oameni ca şi noi!

De-şi dau sufletul, îndată, le vezi fala renumită,
Că se schimbă-ntr-o ţărînă rece şi nensufleţită,
Deşi-n lume vreau să fie şi-mpăraţi şi dumnezei!
Şi-n mormintele măreţe ce-şi ridică din mîndrie,
Voind ş-acolo regi să fie,
Sunt mîncaţi de viermi şi ei!

Împăraţi cît de puternici, sau războinici plini de falǎ,
Au cu toţi aceeaşi soartă neschimbată şi fatală:

De cum moartea le ia sceptrul, nu mai au linguşitori,
Şi cu dînşii dimpreună cad şi oamenii ce-n lume
Se-nchinară-n al lor nume
Şi le fură servitori.

ADIO LA VIAȚA UNUI JUNE POET
(După Gilbert)

Inima eu mi-am deschis-o Domnului atotputernic;
Plînsul meu el l-a văzut,
M-a-mpăcat cu conştiinţa şi mi-a dat tărie nouă:
Zvînturaţii-i sunt copii!

Inimicii mei strigară în mînia lor cumplită:
„Moară: gloria-i şi el!"
Însă Domnul mi-a zis mie: „Ura lor fără de margini
Are-a fi reazămul tău!

Chiar amicii tăi de-aproape s-au întors a-ţi fi în contra,
Toţi te-nşeală şi te vînd!
Acel cărui i-ai dat pîine cată ca să înnegrească
Cugetul, inima ta!

Dumnezeu te-aude însă, el, spre care te reintoarce
Suferinţele amari,
Dumnezeu ce iartă-n fine la natura omenească
De-a fi slabă în dureri!

Viitorul, ce nu este niciodată coruptibil,
Pentru tine va fi just!
Inamicii tăi de astăzi, vrînd ca să-ţi păteze-onoarea,
O purifică mai mult!"

„Mulţumescu-ţi ţie, Doamne, că-mi redai iar inocenţa
Cu orogoliu-i măreţ,
Tu, ce pentru-a te protege a cenuşei mele-odihnă
Vei veghea p-al meu mormînt!

L-al vieţei banchet splendid, palid şi avînturat oaspe
Apărui o zi şi mor!
Mor şi nimini pe mormîntu-mi n-are lacrimi ca să verse
De-a mea soartă-nduioşat!

Dealuri, văi, iubite cîmpuri, şi tu, fragedă verdeaţă,
Şi voi, arbori maiestuoşi,
Cer albastru, rîuri limpezi, admirabilă natură,
Primiţi ultimu-mi salut!

Fie ca mult timp să vază frumuseţea voastră sacră
Toţi amicii mei perfizi!
Bătrîneţi adînci trăiască!... A lor moarte fie plînsă,
Moară-n braţe de amici.

JUNIMEA DE AZI
(După Collin d'Harleville)

În timpul cel de față, ferească Dumnezeu
O vorbă de știință din gură să scot eu!
Admir numai junimea ce-n stradă viermuiește,
Și simt că astăzi omul de-nvață rău greșește.

La ce servește oare acum a studia
Ș-atîta osteneală pe carte a-ți mai da,
Cînd sunt atîția oameni ce trec de învățați,
Și ei nu știu nimica, sunt niște dezmățați!

De ieri ieșiți din școală, cu dinți încă de lapte,
De-abia trei și cu patru ghicesc că număr șapte,
La tonul lor crezi însă c-au studiat orice!
Prezumpția li-e mare... dar demnă de rîs e!

Aști domnișori d-oricare materie discută
Satirizînd p-aceea de ei nepricepută!
În fine ignoranții de nulitatea lor
Se glorific și-n public cu dînsa se onor!
....

Admir cum, în tot locul, ei cenzurează tot,
Și cum, ca să-i asculte, mai maturii îi pot,
Ast glob mie-mi pare din loc c-a deviat
Mergînd de-a berbeleaca din mersu-i regulat!

FRUNZA

„Din al tău arbor de vînt răpită,
Sărmană frunză îngălbenită,
De ce, și unde, te duci mereu?"
„Eu merg, dar unde nu știu nici eu!
Zdrobind furtuna ramura-naltă
Ce era-n lume reazămul meu,
De-atuncea vîntul ce mă tot saltă
Aci m-azvîrle în praf pe căi,
Aci mă zboară prin munți și văi!
Caut odihna, dar nu se poate
Să aibi odihnă pe-acest pămînt!
Eu merg spre locul unde merg toate
Bătute vecinic de-același vînt!
Însă de-o soartă ce-nfiorează
Poarte-mă crivăț sau lin zefir,
Nici nu mă tulbur, nici nu mă mir,
Căci mă precedă sau mă urmează
Foaia de laur și trandafir!

DEPUTATUL BURTOS

(Localizată după Béranger)

I

Electori de prin districte,
Toate merg cum n-ați gîndit!
Relatările-mi sunt stricte;
Niciodată n-am mințit!
Scumpa noastră Românie
E cel mai ferice stat!
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniștrii mi-au dat!
Camera-mi priește mie:
Vedeți cum m-am îngrășat!

II

Realegeți-mă iară,
Căci altfel pot să slăbesc!
Eu vă jur că pentru țară
Nencetat o să vorbesc!
Orice-o vrea guvernul nostru
Voi vota neprecurmat.
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniștrii mi-au dat!
Dați-mi iară votul vostru!
Vedeți cum m-am îngrășat...

III

În trecuta sesiune
Cînd vreun cuvînt scoteam,
Ca să-mi facă lecțiune
La guvern mă adresam.
Deci votați iar pentru mine,
Căci demn v-am reprezentat...
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniștrii mi-au dat!
De regret să plîng îmi vine,
Vedeți cum m-am îngrășat!

IV

Dacă presa e-nlănțată,
E că dînsa prea de tot
Opozantă-nflăcărată
Critica oricare vot!
Oare n-am făcut noi bine
Vocea ei de-am regulat?
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniștrii mi-au dat!
De regret să plîng îmi vine,
Vedeți cum m-am îngrășat!

V

Legi, proiecte de tot felul
Și bănoase concesiuni,
Să votez am pus tot zelul,
Căci prin mofturi și minciuni
Cîștigînd majoritatea,
Noi în grab' le-am regulat.
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniștrii mi-au dat!
Mi-a fost mare probitatea!
Vedeți cum m-am îngrășat!

VI

În această sesiune
Dacă m-aţi alege iar,
Am o sacră misiune,
Să mai umplu ăl pozunar...
De popor ce-mi pasă mie!
Rabde el şi nemîncat!
Ce prînzuri,
Ce prînzuri
Miniştrii mi-au dat!
Sfîntă-i o deputăţie!
Vedeţi cum m-am îngrăşat!

VRĂJITOAREA
(După Béranger)

Copilaşi! Trăia odată,
Nu ştiu cînd, nici în ce loc,
Vrăjitoarea minunată
Ce da minte şi noroc!
Cu vergeaua-i lucitoare
Pe sărac făcea avut!
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

Cînd pleca la drum, — purtată
Într-o scoică de safir,
De opt fluturi înhămată,
Zbura pe-aripi de zefir!
Ţări întregi adesea oare
Le lua sub al său scut!
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

Regi, miniştri-n multe state
Ea creă în vremea sa
Şi să cadă în păcate
Niciodată nu-i lăsa!
Lumea, recunoscătoare,
Îi era-n orice minut!
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

Iubitoare a dreptății,
Ea avea judecători
Închinați onestității
Și de lege temători!
Tot un drept avea sub soare
Cel sărac și cel avut!
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

Cînd s-afla vreo țară slabă
În pericol de-a pieri,
O vedeai venind degrabă
Ajutor a-i oferi.
Inamicul în teroare
Îndărăt fugea bătut!
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

Dar azi toate sunt schimbate...
Ea la pensie s-a tras...
Egoism și nedreptate
Întîlnești la orice pas!
Tremură micile popoare...
Regii spadele-și ascut...
O! iubită vrăjitoare,
Spune-ne ce te-ai făcut!

BASTONUL

Sărman baston, odată-ai fost
O ramură frumoasă
Și dai și umbră ș-adăpost
În valea răcoroasă;
Sub tine turmele de miei
Veneau să pască-n tihnă,
Și tu priveai cu drag la ei
Și-n pace și-n odihnă;
Iar uneori, un vînt ușor
Îți da însuflețire
Făcînd cu șoapta din izvor
O blîndă lănțuire.
Dar cînd dumineca sosea
Sub dulcea ta răcoare,
O horă mîndră se-ntindea
Ca-n zi de sărbătoare.
Vedeai atuncea alergînd
Din munți și văi rîpoase
Voinici la pieptul lor strîngînd
Fecioare drăgăstoase.
Apoi, cînd seara cobora,
Vedeai cîte-o pereche
Pe sub un cer ce se-nnora
Șoptindu-și la ureche.
Dar soarta mult nu te păzi

Şi mult nu-ţi dete pace,
Că te tăiară într-o zi
Baston spre a te face.
Te-am cumpărat pe cîţiva lei,
Ieşit din mîini isteţe,
Şi te-am purtat printre mişei
O-ntreagă tinereţe.
Gemînd mereu, sperînd mereu,
Tu m-ai văzut cu-ncetul
Pierzînd credinţa-n Dumnezeu,
Speranţa şi regretul.
Acuma, iată-ne prin glod,
Ajuns ca vai de tine
Să numeri pietrele pe pod
C-un biet poet ca mine!

AMINTIRI

(Imitaţie după Chateaubriand)

Cît de mult mi-aduc aminte
De al naşterei cămin!
Să-mi spun dorul n-am cuvinte...
Sunt străin!
Patrie!... Amorul meu
Fii mereu!

Ţii tu minte, dulce soră,
Mama care ne iubea
Cum în braţe-n orice oră
Ne strîngea?
Dulce-o sărutam şi noi
Amîndoi!

Ţii tu minte, ţii tu încă
Vechiul şi măreţ castel?
M-am jucat pe neagra-i stîncă
Mititel!
Astăzi însă n-am cămin...
Sunt străin!

Şi cel lac tihnit din vale
Ce de vînt se încreţea?
Minte-i ţii apele sale,
Sora mea?

Luna le-aurea din cer
Cu mister!

Cine-mi va rentoarce oare
Bunurile ce-am pierdut!...
Suveniri încîntătoare,
Vă salut!
Patrie!... Amorul meu
Fii mereu.

LACUL
(După Lamartine)

Astfel întotdeauna împinşi către noi maluri,
În noaptea veciniciei tîrîţi făr-a voi,
Nu vom putea noi oare pe ale vîrstei valuri
Să ancorăm o zi?

O! Lac, anul acuma s-a scurs abia, şi iată,
Pe ţărmurile tale, mă-ntorc, dar fără ea;
Priveşte! eu vin singur spre stînca adorată
Să şed unde şedea!

Ş-atuncea ca şi astăzi, sub aste stînci profunde,
Tu murmurai, şi valu-ţi de ele se spărgea,
Dar vîntul cel de seară cu spuma de pe unde
Picioarele-i stropea!

Odată, mai ţii minte?... răpiţi de fericire,
Pe luciu-ţi albastru pluteam peregrinînd
Şi lin s-auzea numai a ramelor lovire
În noapte murmurînd!

Dar tainic, fără veste, o dulce armonie
Al ţărmurilor echo îndată deşteptă,
S-asculte, valul stete, şi vocea scumpă mie
Ast cîntec intonă:

„O, timp! oprește-ți zborul, și voi, ore propicii,
Lăsați-ne-a sorbi
Nainte de-a vă duce rapidele delicii
Din cea mai dulce zi!

Nefericiți în lume sunt mii ce vă imploră:
Deci pentru ei zburați?
Luați cu-ale lor zile durerea ce-i devoră,
Pe fericiți uitați!

Dar în zadar cer încă vreo cîteva minute,
Căci timpul s-a și dus!
Zic nopții „fii mai lentă“, și aurora, iute,
Pe ceruri suie-n sus.

Iubiți! Oh! iubiți dară, de ora trecătoare
Grăbiți a profita!
Liman pentru om nu e, iar timpul țărm nu are,
El curge și ne ia!“

O, timp gelos! se poate ca tot atît de iute
Să iei, să duci departe, în repedele-ți zbor
Momentele ferice ca cele-ntrețesute
De lacrimi și de dor?

Și ce! nu e putință să le rechemăm oare?
Ce! ele sunt pierdute și n-au a se înturna?
Ast timp ce ni le dete făcutu-le-a să zboare
Spre-a nu ni le mai da?

Neant, eternitate, trecut, abise-obscure,
Cu zilele-nghițite ce faceți nencetat?
Ne veți reda, răspundeți, deliciile pure
Ce iute ne-ați luat?

O! Lac, stînci, munte, peșteri, păduri întunecoase,
Pe care timpul cruță sau poate-ntineri
Încai reamintirea acelei nopți frumoase,
Opriți-o de-a pieri!

Conserv-o-n zile line precum și în tempeste,
Lac splendid, și în țărmii ce veșnic vei scălda.
Și în stejarii-ți negri, și-n stîncile agreste
Suspense-asupra ta!

Conserv-o și-n zefirul ce prin tufiș șoptește,
Și-n maiestosul echo de țărmuri repetat,
Și într-al nopții astru ce unda-ți poleiește
Din cerul înstelat!

Iar vîntul ce suspină clătind trestia verde,
Ușoarele arome din țărmu-ți înflorit
Și tot ce se respiră, s-aude, ori se vede
Toți zică: „Am iubit!“

VÎLCEAUA
(După Lamartine)

Inima zdrobită-n pieptu-mi tace, mută, amorțită;
Nici iluzii, nici credințe nu mai am ca să mai sper;...
A copilăriei mele vîlcea dragă și iubită,
Un azil și cel din urmă, de la tine viu să cer!

Te revăd, potecă-ngustă, șerpuind pe coasta sumbră,
Tot ca și odinioară tu te pierzi prin tufăriș,
Iar stejarii dimprejuru-ți înclinîndu-și a lor umbră
Peste fruntea-mi veștejită o desfășură pieziș!

Cele două rîulețe pe sub bolte de verdeață
O secundă-mpreunîndu-și amîndouă cursul lor
Și șoptindu-și unul altui șoapte pline de dulceață
La doi pași de-a lor sorginte scad și fără nume mor!

Vai! Sorgintea vieții mele s-a scurs tot așa de-ndată;
Fără zgomot, fără nume, s-a pierdut neîncetat;
Însă-acele rîulețe mor cu unda-mpreunată,
Pe cînd sufletul meu vecinic a fost trist și izolat!

Aerul plin de răcoare, umbra ce le-ncoronează,
Dragi îmi fac ale lor țărmuri tainice jur-împrejur,
Și precum copilu-adoarme cînd dulci cîntece vibrează,
Sufletul meu aromește la al apelor murmur!

Acolo, pe al Naturii înflorit covor molatic
Scutur al realității jug prozaic și de fier;
Așezat sub cîte-un arbor, zile-ntregi stau singuratic
Și ascult șoaptele undei, dus cu gîndurile-n cer!

Am iubit prea mult în viață și prea multă-avui simțire:
Vîlcea, liniștea, uitarea viu în tine ca să cat!
În uitare-mi pui de astăzi a mea-ntreagă fericire!
Rîuri limpezi, pentru mine fiți Leteul adorat!

Inima mi-este tihnită, sufletul nu-mi mai tresare...
Zgomotul deșert al lumii pîn' la mine-ajunge-abia,
Dar slăbit așa cum este de această depărtare,
Nici o patimă în sînu-mi n-o mai poate renvia!

Toată viața mea trecută e confuză suvenire:
Pentru mine se confundă tot ce-am fost, tot ce-am făcut!
Singur mai trăiește-amorul ca o dulce nălucire
Care nu se poate stinge chiar cînd visul a trecut!

Odihnește-te-al meu suflet în acest azil din urmă,
Precum face călătorul ce-n oraș stînd a intra
Lîngă porțile-i mărețe mersul său grăbit își curmă,
Aerul plin de răcoare înc-o dată-a respira!

Să ne scuturăm ca dînsul prăfuitele picioare
Și l-al carierei fine să ne-oprim să respirăm
Aerul suav și dulce, liniștea prevestitoare
A Eternității-n care avem toți ca să intrăm!

Zilele ți se scurg sumbre c-ale toamnei cînd sosește,
Și-ntristate deopotrivă, deopotrivă scurte sunt...
Amicia te trădează sau că nu compătimește,
Iar tu singur scobori calea care duce la mormînt!

Dar natura este-aicea și cu drag la tine cată:
Te-afundă dar în sînu-i sufletu-ți a-nsenina...
Ți-este mumă, și o mumă nu se schimbă niciodată,
Mai curînd poate să-ncete soarele de-a lumina!

De parfume și de umbră ea te înconjoară încă;
Leapădă-te de orișicare simțiminte pămîntești,
Și ascultă, cînd ecoul răsunînd din stîncă-n stîncă,
Cînd accentele din corul armoniilor cerești!

Ziua care se ivește, noaptea care se coboară,
Roua limpede, schinteia, aerul îmbălsămit,
Rîurile-argintuite, raza care te-nfășoară
Te vor face să uiți toate cîte-n lume-ai suferit!

Dumnezeu spre-a-l înțelege creînd astfel omenirea,
Inima-ți cea îmblînzită, sufletu-ți cel alinat,
Au în fine să-i proclame bunătatea și mărirea!...
E vreo inimă în care a sa voce n-a vibrat?...

ÎNGERUL ȘI COPILUL
(Imitație)

Un înger — tainică făptură —
Plecat pe-un leagăn, zîmbitor,
Își oglindea a lui figură
Precum te uiți într-un izvor.

„Frumos copil, oh, vin cu mine,
Zicea privindu-l fermecat,
Nedemn pămîntul e de tine
Fiindcă tu mi-ai semănat.

În trista lume, omul n-are
De mulțumiri un ceas deplin...
Sub fericire e-ntristare
Și sub plăcere e suspin.

O viață cît de strălucită
Aceleași rele va urzi,
Și toți au grijă de ursită,
Și toți se tem de-a doua zi.

Dar ce? Durerea va cuprinde
Un chip așa de îngeresc
Și plînsu-o ceață va întinde
Pe ochii tăi de-azur ceresc?

Nu; nu; de drum te pregătește,
Cu mine-n cer voi să te iau...
Obștescul tată te scutește
De orice rele te-așteptau.

Părinții tăi să nu-și cernească
Nici chip, nici suflet, nici vestmînt,
Și nici un plîns să nu jelească...
În cer te duc, iar nu-n mormînt.

Cea mai frumoasă zi din viață
Pentr-un copil nevinovat
E cînd obrazul său îngheață,
Cînd moartea blînd l-a sărutat."

Și sîntul înger de lumină
A zis, — și-n ceruri s-a suit,
Și două buze dulci suspină,
Iar pruncul fraged a murit.

DERVIȘUL
(Din *Les orientales* de Victor Hugo)

Ali trecea-ntr-o zi călare, ș-oricare frunți, și cît de nalte,
Se aplecau cu umilință-naintea mîndrei sale oaste,
„Alah" ! poporul îi striga.
Dar un derviș apăru deodată, în două frînt de bătrînețe
Și loc făcîndu-și prin mulțime, îi prinse calul de căpăstru,
Vorbind apoi precum urmează:
„Lumină a luminei nalte, nebiruite Tepeleni,
Tu ce-n divan vorbești întîiul, pe loc ce trece padi-șahul
Ș-al cărui nume crește-n veci,
Tu care ești chiar a lui umbră, cînd el a lui Alah e umbra,
Vizir pe taberi de războinici, viteji așa cum nu sunt alți,
Ești blestemat și ești un cîine.
Cînd a mormîntului văpaie făptura ta o înfășoară,
Tu, făr' să știi ce te așteaptă, îți verși mînia peste oameni
Ș-o scînteiezi pe fruntea lor.
Precum o seceră-și revarsă fiorul morței peste iarbă,
Și faci din sînge și din oase o tencuială-ngrozitoare
Spre-a-ți întări cu ea palatul.

Dar ceasu-osîndei tale sună, şi hotărît e ca-n Ianina
Sub paşii tăi crăpînd pămîntul în hăul negru să te-nghită,
Şi-n Iadul-al şaptelea căzînd,
Un cerc de foc să-ţi strîngă gîtul, înlănţuit de chiar copacul
Ce poartă numele de segjin şi pe-ale cărui crăci se vaită
Şi urlă duhurile rele.
Lăsa-va sufletu-ţi în urmă făloasa lui deşertăciune,
Şi nu vei duce după tine decît cumplita amintire
A blestematei tale vieţi;
Năluci scăldate-n a lor sînge vedea-vei jertfele-ţi deodată
Că te-nconjoară spăimîntoase şi fi-vor mai nenumărate
Decît cuvintele-ţi de groază.
Şi nici cetatea-ţi fără seamăn, şi nici corăbiile tale
Nu vor putea să te-ajute în ziua cînd veni-va ceasul,
Şi scrisa ta se va-mplini,
Chiar dacă tu cînd ţi-ai da duhul ai face tocmai ca ovreiul
Ce-şi schimbă numele să-nşele dumnezeirea şi să scape
De hotărîta lui osîndă."
Ali, sub blana lui cea scumpă, avea un junghi tăios ca briciul
Ş-o flintă gata să trăsnească şi trei pistoale încărcate,
Dar el tăcu. Ş-apoi, zîmbind,
Caftanul său cusut cu aur şi-mpodobit cu nestemate
Şi-l scoase-n tihnă de pe umeri şi îmbrăcă cu el dervişul,
Şi către soarta lui se duse.

OCTAV
(După Alfred de Musset)

Nici ursuzul de călugăr şi nici doctorul cel harnic
De ce moare Marieta n-au putut a dovedi;
Este-n inimă izbită şi orice este zadarnic...
Dragostea îi este boala.
Şi cînd stai a te gîndi
Că fiinţa delicată îşi dă ultimul suspin
Cu frumoasele ei zile neajunse încă-n floare
Între un măgar a cărui meserie e s-omoare
Şi-ntre un făţarnic popă ce-şi dă nume de creştin!
Iat-o. Este oare dînsa renumita desfrînată?...
Oare azi ar recunoaşte-o cavalerii ce-altădată
Alergau pînă deunăzi, tineri şi surîzători
Ca să-şi cheltuiască-n sînu-i viaţa ş-ale lor comori!
Este ea cu toate-aceste! Ea, a cărei frumuseţe
Topind aurul atîtor, spulberă a lor juneţe;
Ea, sfruntata Mesalină, ce-n iubire nu credea,
Ci-n bătrîni căzuţi şi gîrbovi pe-atîţi oameni prefăcea
Cu o singură privire şi c-o singură suflare
Pentru a-i omorî pe urmă după-ntîia sărutare!

Vai! Şi nu mai e speranţă. Marietă, s-a sfîrşit!
Iată-te dar părăsită chiar de-acei ce te-au iubit!
În zadar te uiţi în apă ş-oglinzîndu-ţi a ta faţă
Cauţi farmecele care te făcuseră semeaţă!
Aidi! Aleargă-acum pe uliţi, bate pe la orice poartă,

Cheamă-ți repede-amorezii, țipă, vaită-te și gemi,
Marietă! Marietă! care fu și a ta soartă:
Slugile îți vor trimete să te-ntrebe cum te chemi!
Doctorul chiar el te lasă înălțînd ușor din umeri!
Arta-i e neputincioasă: zile multe n-ai să numeri!
Încît despre bietul popă, e nerod, ș-abia e-n stare
Pentru două-trei parale să-ți dea vecinica iertare.

. . . .

Sub umbrișul unei grupe de lămîi ce înfloresc
Pe-o sofa ea zace dusă: chinurile o topesc;
Și ca Magdalena-ntocmai lacrimile-i se deșiră
Pe cînd fruntea-i se înclină, pe cînd păru-i se răsfiră.
Era oare vrun om mare autorul care-a scris
Că femeia-n amăgire e-mbrăcată ca-ntr-o haină,
Și că-n ziua-n care rîde noaptea s-a jelit în taină?...
Dacă vorbele aceste în zadar nu le-a fost zis
Și e astfel adevărul cum că gura zîmbitoare,
Cît și ochii cei mai veseli ascund lacrimi arzătoare,
Că actorul pe sub masca ce pe scenă și-a luat,
Pe cînd rîde, are-n pieptu-i al său suflet sfîșiat,
O! ce trebuie să fie cînd chiar masca rece plînge?...
Inima nu este plină decît dacă dă afar'!
Cît mai este loc într-însa dorul tot pe-ascuns se strînge;
Dorul e cenușă sfîntă, inima, vas funerar!

. . . .

Care poate ca să fie suferință mai cumplită,
Disperare mai grozavă care moare-ascunsă-n sîn,
Nedăstăinuită vecinic deși-n lacrime hrănită
Decît cea pe care-o naște dragostea disprețuită?...

Vreo răzbunare-n lume să-mi aleg de-aș fi stăpîn
Pentru oricare din vrăjmașii ce-ași avea, nu, niciodată
N-aș putea să aflu alta într-atît de-nveninată!...
Ei! și știți voi ce e oare de-acest chin cumplit să zaci
Și cît trebuie să suferi numai pentru ca să-l taci,
Numai pentru ca vreodată să nu lași să se întîmple
Ca să izbucnească-afară tot zbătîndu-se-ntre tîmple!

. . . .

Pe întinsele lagune, cu mătase îmbrăcat,
Leneșul Octav se plimbă în gondola sa culcat.
Și-ntr-al muzicilor sunet, care-n valsuri cadențate
Se revarsă, își apleacă genele catifelate
Peste ochii săi albaștri ca și-al cerului azur...
Un copil pare-a fi încă cu făptura-i delicată
Și de-abia întîia oară dînsu-n lume se arată,
Blond și plin de „vino-ncoace" ca ș-al dragostelor nur!
Marieta îl văzuse trecînd astfel într-o seară
Și-l iubise de atuncea și-l mai revăzuse iară!

Dar tăcere... deodată, o gondolă, fulgerînd
Cu fanarul ei cel roșu peste marea cenușie,
Lîngă-a lui s-oprește-n taină ș-o bătrînă apărînd
Îi șoptește-aceste vorbe cu un glas de duioșie:
— Ea ar vrea să te mai vadă pentru cea din urmă oară,
Vino... nu mai este vreme de pierdut... Și te-a iubit!
— Nu mă-nșeli? Octav răspunse. Este-adevărat că moare?...
Iar zicînd, îi lucesc ochii de-o ciudată bucurie...
— Este-adevărat, și are un ceas numai de trăit!
— Bine! zise-atuncea dînsul, du-i acest bilet îndată...
Și îi scrise-aceste vorbe cu stiletu-i ascuțit:
„Marietă, eu sunt numai o femeie ca și tine;
Moartea ta mă mulțumește, căci sunt astfel răzbunată:
Omorîși pe-al meu logodnic: astăzi mori și tu prin mine;
Și de vrei ca să știi astăzi numele adevărat
Al acelei umbre care zi și noapte te-a urmat
Tot hrănindu-și răzbunarea într-o inimă de gheață,
Află lui Petruzo Balbi că-nchinasem a mea viață!"

IZVORUL
(După Téophile Gautier)

Pe lîngă-un lac uşor piştește
De subt o piatră-un mic izvor,
Şi apa-ntr-însul clocotește
Tot plănuind de viitor!

„Ce bucurie! strigă-n taină,
Din întuneric ies şi cresc,
Îmi îmbrac țărmu-n verde haină
Şi ceru-n mine-l oglindesc!

Miozotişii de pe vale
«Nu ne uita» îmi zic cu dor;
Iar libelulele în cale
M-ating cu aripele lor.

Eu însă merg fără-ncetare,
Şi poate chiar că-n văi adînci
Voi întocmi vreo apă mare
Să scald castele vechi şi stînci.

Voi pune spuma-mi triumfală
Pe mîndre poduri de granit,
Purtînd vapoarele cu fală
Spre oceanul strălucit!"

Astfel izvorul plănuiește
De tot ce poate deveni,
Să umflă, crește, să mîndrește
Ş-abia se poate conteni.

Dar uriaşu-n perspectivă
Într-o mocirlă de nimic
Îşi dă sfîrşitul, — deopotrivă
Ca-n punctul naşterii de mic!

NĂLUCA CRIMEI
(După Rollinat)

Gîndul meu în al meu suflet să pătrundă izbutește,
Totdeauna și-n tot locul, cînd lucrez sau m-odihnesc;
Și zadarnic remușcarea vine și mă curățește...
Pasări negre între tîmple cuiburi jalnice clădesc,
Și în suflet, Necuratul, să pătrundă izbutește.

Cînd ascult fără de voie vocea lui cea răgușită
Și cu toate că mi-e scîrbă de-njosire și desfrîu,
Eu mă las prin cugetare pe o cale povîrnită...
Tăvălesc a mea simțire în noroi ca-ntr-un pîrîu
Și ascult fără de voie vocea lui cea răgușită.

Țeasta mea e o-nchisoare cu duhori întunecoase,
Printre cari, ca o nălucă, crima-și plimbă umbra sa
Și ridică-n a ei cale munți de valuri furtunoase,
Ce renasc, cu cît vrea mintea în adînc a le-apăsa, —
Țeasta mea e o-nchisoare cu duhori întunecoase.

Paricidul și hoția, siluirea și omorul
Trec pe rînd prin al meu cuget ca un fulger arzător
Și cu toate că spre bine mi se duce-n veci piciorul,
Mă-ngrozesc cînd simt năluca unui gînd dogoritor:
Paricidul sau hoția, siluirea sau omorul.

Osîndesc cu toate-acestea orice mînă înarmată,
Mă feresc întotdeauna de tîlhar ca de ciumat,
Înfierez pe fiul care pumnalează pe-al său tată,
Dar omorul tot vorbește unui suflet spăimîntat
Și blestem cu toate-acestea orice mînă înarmată.

Plîng din inimă fecioara care este siluită
Și la vreme-aș răzbuna-o de mișelul dintre noi,
Dar de gînduri necurate mi-e simțirea urmărită;
S-amăgesc pe cea mai blîndă nu m-aș da de loc-napoi...
Și deplîng cu toate-acestea pe fecioara siluită.

Gîndul rău izbește-n mine ca talazul într-o stîncă,
Și de-asemenea nu-mi lasă nici-o urmă de noroi,
Însă, vai, păstrez sub tîmple amintirea lui adîncă,
Cu nălucile grozave ce-mi-aduce în convoi,
Deși el izbește-n mine ca talazul într-o stîncă.

Lucifer, nu sînt destule suflete în Iad ca tine
Dacă-ncerci pe unul încă înăuntru să-l tîrăști?
Vii pe aripi neguroase cuibul tău a-ți face-n mine
Și să pui în el sămînța de pierzare te silești
Cînd ai suflete destule, Lucifer, în Iad la tine.

Însă tu, putere sfîntă, ai să taci fără-ncetare
Și de ochii lui de flăcări n-ai odată să m-ascunzi?
Aș lupta cu mult mai bine și aș fi cu mult mai tare
Dacă-aș ști că l-al meu strigăt tu ești gata să răspunzi...
Dumnezeu, putere sfîntă, nu tăcea fără-ncetare.

Prea căzut este dar omul, sau e cerul prea sălbatic
Dacă răul dă afară ca izvorul peste vad
Chiar în ora rugăciunii cînd cu sufletul extatic
Nu mai vrem să ne întoarcem ochii noștri către Iad...
Prea căzut este dar omul, sau e cerul prea sălbatic.

PUTREZIREA

(După Maurice Rollinat)

În fundul groapei nădușite
De care toți, degeaba fug,
Cînd șase luni sunt împlinite
Ce se petrece în coșciug?

Rămas-a oare din dantele,
Din ochiul plin de-un ce fatal,
Sau cărnurile au pe ele
Al morții cancer colosal?

E oare pulpa înmuiată
În verde și liliachiu,
Vopseli ce moartea pune-ndată
Pe cine nu mai este viu?

Pe cînd un crac se descompune,
Se uscă oare celălalt?
Sau preschimbarea ce-i supune
Le dă același fel de-asalt?

Cosciugul care mucezește
În alba-i stofă de satin
Conține oare, cînd plesnește,
Otrăvurile-i pe deplin?

Printre coptură ș-umezeală,
Hidoșii viermi ce sunt destui,
În a lor groaznică-mbulzeală
Flămînzi sunt încă sau sătui?

Din noi, ce face-n veci pămîntul,
Stomah în veci mistuitor?
— Așa tot întrebam mormîntul
Ce-nchide-o moartă din amor.

Și groapa cu răcniri sălbatici,
Ce-nghite orice soartă-n ea,
Îmi spuse vorbele dramatici
Ce vor trăi în mintea mea:

„Rotunzii sîni de altădată,
Întrebătorule ocult,
Și buzele de albă fată
Ce sărutară-atît de mult;

Aceste flori așa iubite
Pe-al voluptății căpătîi,
În fundul groapei sunt menite
Să putrezească mai întîi.

Cît despre suflet, mai trăiește?
E corpul singur pieritor?
Să spunem oare că plutește
Deasupra morții-nvingător?

Oricum ar fi, o crudă pace
O aflã-n mine rău și bun:
Cadavrul e un mut ce tace
Durerile ce-l descompun.„

DANS DE EFEB
(Motiv din Gilkin)

Nud, din vestminte burgheze,
Mai zvelt şi mai blond decît Pheb,
Răsare superbul efeb,
Un joc zglobiu să danseze.

Verzi palmi în jur predomină,
Şi el, femenin şi viril,
Muiat în luciri de beril,
E-ntreg sidef şi lumină.

Dar pofte în umbră-ncordate
Fluidice braţe lungesc,
Şi marii săi ochi se lărgesc,
Şi-n ei ard flacări ciudate...

PE ŢĂRMUL VEŞNICIEI
(După Charles Adolphe Cantacuzène)

Cu largi crini şi tuberoze s-astupăm acest mormînt:
Liliacul, rozmarinul şi garoafa strălucită
Vor cuprinde dulcea moartă şi vor face-o fericită,
Cu parfumele suave măritate sub pămînt.

Şi pe florile plăpînde ce vor fi al ei vestmînt,
Plînsul cald să umple groapa cît e încă nerăcită...
El va face să renască mîngîierea nimicită
De-al neantului vis negru şi nemernic crezămînt.

Sau mai bine-n unda neagră de supremă lăcrimare,
Printre brazii şi molifţii ce s-apleacă cu-ntristare
Spre ţărîna cenuşată de-ale umbrei naintări

Să lăsăm pe nobile-aripi idealul să ne poarte,
Şi-n această zi de vară să scăpăm de zbuciumări,
Înecîndu-ne-mpreună cu năluca dulcei moarte.

PARIZINA

(După Lord Byron)

I

E ora cînd răsună dumbrava cea voioasă
De al privighetoarei concert armonios;
Cînd vin îndrăgostiţii sub bolta radioasă
Să-şi schimbe jurămîntul într-un sărut focos;
Cînd mii şi mii de candeli prin noaptea-ntunecoasă
Lumină blonda faţă a junelui frumos
Ce-şi plimbă reveria pe lunca răcoroasă
Pe cînd se varsă-n aer al florilor miros.

II

Spre-apus s-arată încă în brazde purpuroase
Giganticele urme ce soarele-a lăsat,
Dar noaptea vine-n caru-i de stele înhămat,
Şi-ntinde pe tot locul zăbranice-azuroase;
E noapte-acum, e noapte!... Şi rîul spumegat
S-alină-ncet din cursu-i cu şoapte zgomotoase,
Şi-n apele lui limpezi adînci şi argintoase
Scăldîndu-şi luna, faţa, pe cer a-naintat.

III

Acum e şi momentul cînd juna Parizină
Delasă-n grab' palatul principelui de Vest;
Frumoasa adulteră de farmece e plină
La corp şi la figură, la umblet şi la gest;

Ea pasul îşi îndreaptă spre-a văilor grădină,
Că-mpinsă e-ntr-acolo d-un simţimînt funest,
Ş-ascultă... şi aşteaptă... şi-l cheamă ca să vină
Şi spre-a-i forma buchete prin iarbă se înclină!

IV

Dodată se aude un pas... fruntea-i roşeşte,
Îi bate tare pieptul ş-o trece un fior;
O voce-n fine-o strigă pe nume-ncetişor;
Atunci ar vrea să zboare... dar ea se-mpleticeşte,
Delirul o coprinde şi tremură d-amor!...
Acum numai o clipă pe ei îi despărţeşte,
Ş-acea clipă se duce ş-o alta îi uneşte!...
Priviţi-i strînşi în braţe la piepturile lor!

V

Amorul are-n lume uitarea de comoară!...
Ce vor a şti de lume, de tot ce-i înconjoară?...
Pămîntul, ca şi cerul nimic nu preţuiesc
În ochii lor acuma, şi tot dispreţuiesc!...
Pe aripa plăcerii spre-al şaptelea cer zboară;
Se cred în lume singuri că sunt şi că iubesc,
Plăcerea-i mistuieşte, plăcerea îi doboară,
Şi-n flacăra iubirii ca ceara se topesc!

VI

În astfel de momente de dulce-nfiorare
Ideea de pericol, de crimă chiar, dispare,
Căci omu-atunci nu are în gîndul său nimic,
Şi poate despre-aceasta să vă răspund-oricare
Sorbi din astă cupă că-ntocmai e cum zic,
Că nu cugetă-atuncea nici chiar că-n fuga mare
Momentele acele se duc fără-nturnare
Şi că regretu-n piepturi la urmă face spic!

VII

Dar ora despărţirii soseşte, căci plăcerea
Şi-a scurs ale ei toate divine încîntări;

Şi ca şi cum aceasta le-ar fi întrevederea
Dintîi şi de pe urmă, revarsă lungi oftări,
Şi dînşii, braţe-n braţe, îşi prelungesc şederea
Cu buzele topite în foc de sărutări
Şi-şi jur să se revadă, dar mare li-e durerea,
Căci sunt pătrunşi de negre şi triste cugetări!

VIII

În jos ea îşi apleacă aprinsa ei figură,
Voind să şi-o ascundă de cer şi de natură,
Căci miile de stele ce-n umbră licăresc,
Îi par atîţia martori ce-i spun că e sperjură
Şi ce-au s-o urmărească tot traiul pămîntesc
Şi pîn' la judecata părintelui ceresc...
Amor încă o dată în fine îşi mai jură,
Se mai sărută-o dată şi-apoi se despărţesc!

IX

Tăcut se-ntoarse Hugo în patu-i singuratic,
Chemînd odihna care de loc nu mai venea,
Iar adultera-n taină arzînd d-acel jăratic
Ce o făcuse prima-ntîlnire ca să dea
Se-ntoarse lîngă soţul ce-n linişte dormea,
Dar vise voluptoase în somnul ei molatic
O tulburau, ş-un nume să scoată o făcea,
E numele lui Hugo, amantul ce iubea!

X

Dodată lîngă pieptu-i alătură şi strînge
În visele-i nebune pe soţul înşelat,
Şi-n dezmierdări el este dodată deşteptat;
Atunci de-nduioşare şi fericire plînge,
De ea însăşi cînd doarme crezîndu-se adorat;
Delirul îi e-n minte, incendiul în sînge,
Cu dragoste-o priveşte, suspină-ndelungat,
Şi nu e-n lumea-ntreagă mai fericit bărbat!

XI

La rîndul său o strînge la pieptu-i cu-nfocare,
Dar tremură deodată coprins de tulburare!...
Ce-auzi, principe Azo?... Ce nume s-a rostit
De buzele acele ce-n somn au rumenit?...
Să fie cu putinţă?... E-al fiului tău care
D-amanta tinereţii îţi fuse dăruit...
Ce-auzi, principe Azo?... Destin fără-ndurare!
E numele lui Hugo cu dragoste şoptit!

XII

Adio, fericire, ce-abia scobori în lume
Şi către care vecinic tind bieţii muritori!
De cîte ori nu este o vorbă sau un nume
D-ajuns ca să te facă departe ca să zbori!
Adio, fericire cu fragede profume,
Ce coşi în pînza vieţii strălucitoare flori!
Ursit e omul nostru în dor să se consume,
Căci lumea este valea de vecinice plînsori!

XIII

Principele în mînă ia spada-nfuriat
Şi vrea ca să lovească... dar dînsul se opreşte
Uimit de frumuseţea ce tînăr îi zîmbeşte
Şi ce-şi urmează somnul de vise fermecat;
Atîta de crunt însă în umbră o priveşte
Încît dacă atuncea cumva s-ar fi-ntîmplat
Ca ea să se deştepte din somnul ce-o uimeşte
Desigur că viaţa în sîn i-ar fi-ngheţat!

XIV

Şi cît ţinură-aceste othelice minute
Nu ştiu... dar Parizina se linişti, tăcu,
Pierind în stol molatic visările plăcute
Ce-n somnu-i să pronunţe un nume o făcu;
Plîngînd însă p-atîtea iluziuni pierdute
Era sărmanul Azo în ochi cu lacrimi mute
Şi cu turbarea-n suflet, cînd ziua se născu
Pe cer, pînzele-i d-aur treptat îşi desfăcu!

XV

Principele atuncea pe toţi ai casei sale
I-adună împrejuru-i, şi-ntreabă de-a ieşit
Vreo noapte Parizina, soţia ce-a iubit,
Şi, vai, tot adevărul îl află plin de jale!
Chiar servele acele ce lucru-au înlesnit
Şi-n taină adulterul l-au pus încet pe cale
Îşi vînd p-a lor stăpînă pe frică sau parale:
O-nvinovăţesc toate ş-o blestemă cumplit.

XVI

Cînd patima o naşte e groaznică mînia
Ce zguduie atuncea tot pieptul omenesc
Şi ce pe răzbunare-şi aşează temelia,
Iertarea fiind numai un simţimînt ceresc!...
În principele Azo e totul pămîntesc,
Astfel precum în lume îi este şi domnia!...
Ş-apoi arar se află pe tron mărinimia,
Deşi cavaleri numai, pe toate le-ocolesc!

XVII

Pe toţi curtenii, Azo, în sala cea mai mare
Acuma îi convoacă, — lugubră adunare!...
Înlănţuiţi în faţă-i par ambii vinovaţi,
Deopotrivă tineri şi ca din cer picaţi!...
P-al său părinte Hugo l-ascultă cu răbdare,
Sentinţa cea de moarte rostind cu-nverşunare
Ş-aşteaptă să sfîrşească cu ochii-n jos plecaţi!
Ce-ades de cîte-un fulger se află luminaţi!

XVIII

Tăcută ca şi dînsul în loc stă nemişcată
Frumoasa Parizină, amanta-i devotată,
Ş-aşteaptă şi sentinţa-i în fine să se dea!...
Ce stranie schimbare în faţa-i adorată
Ce pînă mai ieri încă de graţii strălucea!...
Ce stranie schimbare şi-n soarta ei deodată:
De pe un tron în lanţuri şi-n frunte cu o pată;
În loc de-acea coroană ce mîndru o-ncingea!

XIX

Şi unde-s cavalerii cu spade lucitoare
Ce pentru ca să-i şteargă o lacrimă-arzătoare
Ar fi murit cu toţii voioşi şi fericiţi?
Şi unde-acele doamne cu voci linguşitoare,
Şi unde scutierii cu aur învestiţi,
Copii blondini şi tineri în dragoste nutriţi
Ce-şi depuneau viaţa la micile-i picioare,
Şi unde şi baronii şi conţii străluciţi?

XX

De faţă toţi se află în sala prinţiară,
Dar frunţile plecîndu-şi stau muţi şi nemişcaţi...
O! cît ar fi plîns Hugo pe soarta ei amară
De n-ar fi fost atîţia în juru-i adunaţi
Ca să-i scruteze ochii de lacrime-nrouaţi!...
Grăbiţi, cavaleri mîndrii, grăbiţi de-l condamnaţi,
Căci viaţa-i e d-acuma o groaznică povară...
Grăbeşte-te, principe, cu ochii-nsîngeraţi!

XXI

A sa privire Hugo din jos nu şi-o ridică
Spre-a se uita l-aceea pe care o iubea...
Să-i vadă ochii-n lacrimi cînd cugetă i-e frică
De disperarea care în pieptu-i clocotea!...
S-o vadă rugătoare că pentru el suplică,
Mai bine mort să fie de zece ori ar vrea!...
Căci dragostea de viaţă îi este-atît de mică!...
El ştie că o pierde, dar pentru-amor murea...

XXII

Acum ascultaţi însă! Principele vorbeşte:
„Ai curţii mele, zice, înalţi consilieri,
Conţi, duci, a căror viţă prin veacuri străluceşte,
Baroni vestiţi în lupte şi mîndrii cavaleri,
Voi toţi pe care tronu-mi puterea-şi bizuieşte
Şi voi, rude-ale mele, fraţi, unchi, nepoţi şi veri,
Nenorocirea astăzi amarnic mă izbeşte,
Soţie, fiu, nimica eu nu mai am de ieri!

XXIII

Sunt condamnat se vede d-o soartă-ngrozitoare
O viaţă dureroasă să duc p-acest pămînt,
Ei bine, fie voia cumplitei ursitoare
Ce toată fericirea-mi a spulberat în vînt!
Căci cine alt în lume de nu va fi ea oare,
Schimbat-a-n adulteră soţia iubitoare?...
Ei bine, fie-i voia! Nenorocit ce sunt!
Şi peste fericire-mi închiză-se-un mormînt!

XXIV

Securea lui călăul ascuţă şi gătească!
A domnului voinţă e scris să se-mplinească!
Adio, du-te, Hugo, fiu scump, — odios rival!
Nu te condamnă tatăl, ci faptu-ţi criminal!...
Sfîrşită pentru tine e viaţa pămîntească
Şi te aşteaptă ghiena cu focu-i infernal!...
A! Hugo, tatăl ştie pe fiu să şi-l iubească,
Dar ştie însă crima şi-n fiu să pedepsească!

XXV

Cît despre tine,-ascultă, soţie trădătoare:
Îţi las a ta viaţă ca o povară grea...
Să vezi căzîndu-i capul e condamnarea mea!...
De ce să usuc ochii-ţi în lacrime-arzătoare
Şi tremuri de sentinţă şi te-ngrozeşti de ea?...
Nu eu omor pe Hugo, ci el prin tine moare!...
Ş-acum, adio, pleacă, te du, omorîtoare,
Îţi las a ta viaţă, trăieşte de-i putea!"

XXVI

Tăcu în fine Azo, dar faţa contractată
Şi ochii, coperindu-şi cu mîna ce-a semnat
Sentinţa ce pe fiu-i la moarte-a condamnat,
Îşi năbuşi în pieptu-i simţirile-i de tată!...
Ca să vorbească, Hugo atunci s-a ridicat,
Şi inima-n privire-i palpită indignată...
De la un cap la altul mulţimea e mişcată...
Iar vorbele lui astfel prin sală-au răsunat:

XXVII

„Principe, nu mi-e teamă de moarte, o ştii bine;
Se tem de moarte aceia ce n-au dat ochi cu ea!
Dar eu, ce-n mii de lupte alăturea cu tine
D-aproape am văzut-o mai mult decît oricine,
Ca s-o afrunt, tot mîndru, ş-acuma voi putea,
Şi fierul ce-mi va face jos capul a cădea
Nu va putea vreodată a împrăştia din vine
Cît sînge-n mii de lupte vărsă sabia mea!

XXVIII

Mi-ai dat această viaţă şi-mi ceri recunoştinţă!...
Dar ţi-am cerut eu oare cu ea să mă-nzestrezi
Şi mumă-mea, în care avea un soţ credinţă
Cerutu-ţi-a, sărmana, de el s-o depărtezi
Ş-apoi dezonorată s-o laşi şi să tronezi?...
Şi-n urmă cînd se stinse în plîns şi suferinţă
Cu fiul tău în braţe pe care-aici îl vezi,
Gînditu-te-ai bastardul de fiu să-l proclamezi?...

XXIX

O crimă-mi dete viaţa, o crimă mi-o răpeşte...
Ţi-am semănat întocmai. Făcui cum ai făcut:
Soţia unui altui ca tine am pierdut.
Dar crima mea, principe, d-a ta se osibeşte,
Măcar că eu în lume bastard am fost născut...
Că mi-este fidanţată, tu bine ai ştiut
Şi fără să ţii seama d-un suflet ce iubeşte,
Luînd-o de soţie să mă loveşti ai vrut!

XXX

Şi, vai, cînd amăgită de neagra-ţi uneltire,
Frumoasa Parizină uită a mea iubire,
Tu chiar atuncea încă, vrăjmaş neîmpăcat,
Cu inima închisă la orişice simţire,
Şi naşterea-mi în ochii iubiţi ai degradat;
Şi-n loc ca să te mustre a ta nelegiuire,
Tu, criminalul unic şi unic vinovat,
Bastard ţi-ai numit fiul pe care l-ai creat!

XXXI

Eram bastard, principe, căci nu aveam un nume!
Dar sîngele-mi din vine era sîngele tău!
Şi dacă n-ar fi astăzi securea de călău
Ce are să-mi scurteze viaţa-n astă lume
Scăpîndu-mă de dînsa întocmai ca de-un rău,
Aş fi ştiut a-mi face un astfel de renume
Încît să nu mai poată nimica să-l sugrume,
Şi să rămîie mare bastardu-n veacul său!

XXXII

Te-ncrunţi şi totdeodată zîmbeşti cu ironie!...
Tu ţi-ai uitat se vede cînd pintenii-mi d-oţel
Împintenau cursieru-mi în luptă şi măcel
Ş-astfel precum un trăsnet în groaznica-i urgie
Luceşte, crapă, cade, detună-n vijelie
Ş-un şir de copaci mîndri îi mistuie sub el,
Zburam, loveam, dam iureş, şi-n crunta bătălie
Mă zvîrcoleam întocmai ca trăsnetu-n mînie!

XXXIII

Eu nu implor, principe, nimica de la tine:
Trecutul fără voie în minte îmi revine!
Şi de regret vreun lucru, e cum de n-am murit
Atuncea cînd în lupte eram nebiruit!
Încît despre viaţă ea nu mi se cuvine:
Ca tine aceeaşi crimă şi eu am făptuit!
Pe amîndoi grăbeşte de-i pedepseşte-n mine!
Condamnă-n fiu aceea ce-n tată-ai ocrotit!

XXXIV

O ştiu, cel mai culpabil în faţa omenirii
Sunt eu... dar cel puternic ne vede p-amîndoi,
Şi-n ora judecăţii, în ora răsplătirii,
Nu ştiu cine culpabil va fi mai mult din noi...
Îmi zici că mă apasă o grea nelegiuire,
Dar a-i purta povara, principe, suntem doi!...
Ş-acuma, că-mplinită îmi este-a mea menire,
Născut pentru iubire, eu mor pentru iubire!"

XXXV

Sfîrşindu-şi cuvîntarea, cu braţele în cruce,
A lanţurilor sale verigi le scutură,
Ş-o palidă zîmbire pe buze-i flutură;
Era zîmbirea celui din lume ce se duce!...
De-nduioşare-o şoaptă prin sală lung zbură,
Şi feţele-ncepură în dor să se usuce
Şi nu fu suflet care atunci nu se-ndură,
Teribil numai Azo: „Să moară" murmură.

XXXVI

„Să moară!... Nu!..." în lacrimi îi strigă Parizina,
Şi rîură pe sînu-i mărgele de opal!...
Durerea-i este mare precum i-a fost şi vina
Şi-i năbuşeşte vocea al lacrimilor val!...
Statuie răsturnată din mîndru-i piedestal,
Ea cade-apoi, şi faţa-i întocmai ca verbina
Pe care-o vestejeşte al toamnei vînt fatal
E searbădă, şi tulbur e-al ochilor cristal!

XXXVII

Figura ei, odată atîta de frumoasă,
Învineţită-şi pierde conturu-i graţios,
Şi vocea-i ca şi arcul cu coardă mlădioasă
Ce dacă se destinde de roua umezoasă,
Aruncă rătăcite săgeţile-i pe jos,
Mai poate-abia să scoată o şoaptă dureroasă,
Ce rătăcită scade, expiră tînguioasă
C-al unei coarde rupte suspin melodios!

XXXVIII

Dar iată, lung intonă arama cobitoare
Sonorul imn funebru al celor care mor!
Ş-acele vibrări triste un simţimînt d-oroare
Îl face să spunteze pe faţa tuturor!
S-aude-apoi şi vocea în veci bombănitoare
A corului de preoţi ce-n rugăciunea lor
Mai mult cuget la banii ce iau cînd omul moare
Decît să facă cerul a-i fi îndurător!

XXXIX

O! iată-acum pe Hugo cu moartea faţă-n faţă...
Priviţi-l: Ochii ţintă şi-i ţine în pămînt...
Călăul înainte-i, precurmător de viaţă,
Securea îşi încearcă în roşul său vestmînt...
Poporul mut şi sumbru se grămădeşte-n piaţă,
Să vadă cum un tată împinge în mormînt
P-un fiu a cărui zile sunt încă-n dimineaţă,
Dar ce se scutur tocmai ca spicele în vînt!

XL

Era în acea vreme cînd soarele apune
Şi zîmbete de-adio răsfrînge peste cer;
Îngenuncheat stă Hugo, şoptind o rugăciune
Ce pe o rază d-aur străbate prin eter...
La urmă fruntea mîndră pe trunchiul rece-şi pune
Şi-mbărbătat aşteaptă să moară-n cavaler!
„Loveşte!..." strigă-n fine... săcurea se supune
Şi şuieră în aer al morţii rece fier!

XLI

Oroare!... Capul zboară rostogolit departe
Şi corpul i se-nfige cu furie-n pămînt!
Iar generosul sînge din vine i se-mparte
În lungi şiroaie care roşesc al său vesmînt
Şi capul i se zbate în zvîrcoliri deşarte,
Ce bagă însă groaza în cîţi de faţă sunt...
Dar nemişcarea naşte... mulţimea se desparte
Şi cioclii ridic corpul să-l ducă la mormînt!

XLII

Se scurse-ncet mulţimea şi corpu-l îngropară,
Dar toţi de a lui moarte mereu îşi povesteau,
Şi cei mai mulţi din martori uimiţi adînc spuneau
Că-n vremea cînd securea se abătu, barbară,
Se auzi un ţipăt de disperare-amară,
Şi toţi pe a ei soartă înduioşaţi plîngeau...
D-atunci însă de dînsa nimic nu mai aflară
Şi-n haosul vieţii cu-ncetul o uitară!

XLIII

Ce s-a făcut d-aceea de nimini nu se ştie...
O versiune spune că s-a călugărit,
Iar alta că veninul a fost al ei sfîrşit...
Cît despre crudul Azo, luă altă soţie,
Trăi lungi bătrîneţe, dar trist şi înnegrit;
Ş-avînd fii o mulţime, — nici unul ca să fie
Nu mai avu c-acela ce-n plina lui junie
Să moară de o soartă fatală fu ursit!

XLIV

Mereu sta increţită şi sumbră a lui frunte,
Căci inima e-ntocmai ca rîul cristalin:
Îngheaţă-n suprafaţă, dar nu şi-n fundu-i lin!
Plană-n veci întristarea pe pletele-i cărunte
Şi-n veci ieşi din pieptu-i un dureros suspin!...
Mustrarea conştiinţei fu condamnat s-afrunte
Şi nu putu vreodată un zîmbet să mai spunte
Pe buzele lui arse de al mustrării chin!

XLV

Copacul ce se-nalţă la ceruri cu mîndrie,
Cînd ramurile-i taie dibaciul grădinar,
Mai poate să-şi revază şi frunze şi junie,
Mai poate să trăiască şi să-nflorească iar,
Mai poate a fi încă un cuib de bucurie!...
Cînd însă jos cad rupte d-un trăsnet în mînie
Ce şuierînd le arde cu groaznicul său jar,
Nici ramure, nici frunze pe el nu reapar!

LARA
— Fragment —

(După Lord Byron)

I

În sălile antice, vasalii se adună
Să-şi uite de sclavie cu toţii împreună,
De lanţul care-adese atîta plîns le-a stors,
Că din exilu-n care plecă de voie bună,
Stăpînul lor puternic e-aci: — S-a reîntors!
Pe Lara să-l revadă de mult se disperase
Oricine; şi vasalii aproape că-l uitase...
Acuma veselia domneşte în castel
Şi cupele stau pline pe masa încărcată;
Stindardul flutureazӑ pe poarta crenelată:
Rîs, danţuri şi petreceri sunt toate pentru el!...
Căminul răspîndeşte fantastica-i lumină;
Bătrînii împrejuru-i fac cerc; surîd, vorbesc;
Simţirea dă afară din inima prea plină,
Cuvintele-ntre cupe sonor se-ntreciocnesc!

II

De ce plecase însă de bunăvoie Lara,
Lăsînd în părăsire căminul său şi ţara
Spre-a merge peste-oceane cu ţărm necunoscut?...
Rămas orfan în lume l-a tatălui său moarte,
Prea tînăr să-nţeleagă, pierzîndu-l, ce-a pierdut,
Arbitru, deodată, deplin, peste-a lui soarte,

Stăpîn şi peste sine, stăpîn şi peste-ai săi,
Şi fără ca să aibă un frîu spre a-l reţine,
Cu nimenea să-i spuie ce este rău sau bine,
Sau chiar să-i semnaleze acele mii de căi
Pe care-ajungi la crime şi la simţiri răpuse...
Cînd însuşi trebuinţă să fie guvernat
Mai mult decît oricine avea neapărat,
Să guverneze oameni, chemat el se văzuse!
Fu scurtă cariera ce-avu, dar tulburată,
Şi el lăsă într-însa juneţea-i desflorată!

III

Şi Lara, tînăr încă, plecase-n lumea mare,
Şi urma-i se pierduse din însăşi ziua-n care
Îşi ridicase mîna în ultimul salut,
Şi însăşi amintirea-i cu-ncetul se pierduse...
Vasalii ştiau numai atît: — Că dispăruse!
Destinul său rămase de-atunci: — Necunoscut!
De-abia cîteodată, uitat de-o-ntreagă lume,
Răsună în castelu-i un nume: — Al său nume!
Un altul consolează pe fidanţata sa...
Moştenitorul singur pierdut cu fruntea-n umbră,
Să cugete la dînsul silit e-a se lăsa...
Un fulger viu străbate privirea sa cea sumbră:
„El poate că trăieşte!“ îşi zice spăimîntat
Şi pare că-l revede cuprins de îngrozire;
Sudoarea-l inundează l-această nălucire...
Moştenitorul singur nu uită! — N-a uitat!

IV

Neaşteptat de nimeni, s-a reîntors deodată;
De unde?... Cine ştie!... De ce?... Adînc mister...
Se bucură cu toţii în sala cea bogată...
S-a reîntors, ş-ajunge! — Cuvintele nu-i cer!...
Vasalii, de se miră, e cum de renturnarea
O-ntîrziase-atîta lungind înstrăinarea?...
Sunt ani de-atunci!... — El tace. — Un singur scutier
Aduse după sine din ţările prin care,
În voia cugetării umblă rătăcitor.

Privindu-l: — Li se pare la mulţi c-a sa plecare
Fu ieri, — şi au curs anii de-atunci în voia lor!
Puterea sa e-aceeaşi, deşi pe larga-i frunte
Încep să se arate încreţituri mărunte...
Greşelile trecute ce-o fi avut s-au şters;
Era atît de tînăr pe-atunci, — şi timpu-a mers.

V

Şi ei cu toţi îl află schimbat, — şi orişicine
De-i caută-n privire, citeşte foarte bine
Că orice-ar fi acuma, el nu mai e ce-a fost!
De-aprinsele lui patimi se află l-adăpost,
Şi dacă pe-a sa frunte s-arată încă scrise,
În inimă le are ca-ntr-un mormînt închise;
Şi-n loc de acel aer măreţ, de-acel transport
Din prima-i tinereţe, e rece ca un mort;
Dispreţul este singur ce suflet îi dă încă
Şi are o privire atîta de adîncă
Încît cu ea în inimi citeşte lămurit!
De tonul lui sarcastic adînc te simţi rănit...
Ambiţia, Amorul şi Gloria se pare
Că nu mai au putere să-l mişte. — Uneori
Prin ochi îi trece însă un fulger lat şi mare
Şi fruntea sa-ncețată dispare-atunci sub nori!

VI

Să nu-l întrebe nimeni de-al său trecut! — Nu-i place
Nici ţările-a descrie pe unde-a fost, — şi tace
De cîte ori e vorba de el, — de ce-a văzut:
Necunoscut rămîne întregul său trecut!
A da să se-nţeleagă ar vrea că nicăierea
Nimica nu încîntă îndeosebi vederea
Şi inima. — Că omul e tot aceeaşi sculă,
Şi că experienţa ce-a cîştigat e nulă!
Şi Lara, mut şi-n umbră, îşi pleacă ochiul său,
Şi nimenea nu ştie de este bun sau rău!
C-un cerc, întotdeauna, misteru-l înconjoară;
Totuna să trăiască îi este sau să moară!
Cu ochii reci priveşte la tot, şi împrejur

Ai crede că nu vede nimic, — că-l urmăreşte
Un vis fatal, o umbră ce-n veci îl năluceşte
Domnind peste abisul trecutului obscur!

VII

De naştere înaltă purtînd un nume mare,
Întoarcerea-i produce o zilnică schimbare:
Petrecerile-l cheamă în fiece castel...
În mijlocul lor, însă, acelaşi om rămîne,
Indiferent îl lasă de-ar fi să se amîne;
Şi ce amestec poate să aibă-n ele el?...
Nimic nu urmăreşte, precum se-ntîmplă-adese,
Împins de-ale speranţii iluzii de-un moment...
Comori materiale, sau frumuseţi alese
Îl lasă deopotrivă, — oricînd, — indiferent!
De-ambiţiuni deşarte sătul e de asemeni;
Îl înţelegi, — şi-n lume nu afli să-i asemeni
Pe nimeni. — El inspiră un fel de frică. — Dar
De spirite-nţelepte, o parte nensemnată,
Mărturiseşte-a-l crede mai bun de cum s-arată
Sub fruntea sa noroasă şi zîmbetu-i amar!

VIII

E straniu!... — În toată juneţea lui, — se spune
Că se-mbulzea în pieptu-i teribile furtune!
Setos de acţiune, trei patime avea:
Femeile, Războiul şi Oceanul. — Vrea
Nimic să nu-şi refuze din tot ce simţu cere;
S-afrunte-orice pericol, să soarbă-orice plăcere!
Şi patimile aspre ce-n pieptul său mugeau,
Priveau la elemente cînd ele-înfuriate,
Urlînd a lor putere, veneau ca să-şi arate, —
Şi de-ale lor furtune, — semeţe, — îşi rîdeau!
Iubind pîn'la excese simţirile extreme,
Plăcerile sălbatici îl atrăgeau, — iubea
Durerea-n voluptate, — şi fără a se teme
De drojdii, — să sleiască a vieţii cupă vrea!
Acum, — din ea nu poate nici drojdii să mai pice,
Iar inima-i în două n-a vrut să se despice!

IX

Şi pîn-aci, — în inimi citise numai. — Pare
De-aci-nainte, însă, atras de cărţi. Posac
Se-nchide-n timp de zile spre-a tuturor mirare,
Şi servii lui atuncea destăinuire fac
Că noaptea umblă-adesea prin lunga-i galerie,
Purtat de cine ştie ce sumbră reverie...
Ba chiar c-aud o voce ce nu e vocea sa
Şi c-au văzut şi lucruri ce cred nenaturale... —
Dar ce?... — Nu prea ştiu bine şi nici n-ar fi cu cale
Să cauţi, în credinţa ce au, a nu-i lăsa!
De n-au văzut nimica, de ce atuncea însă,
În veci, lîngă el s-află un cap de mort, — şi strînsă
O mînă de cenuşă în el? — Pe cînd toţi dorm
De ce nu doarme? — Traiul îi este uniform
Şi trist. — C-ar şti să spună sunt mulţi ce gură fac,
Dar zic c-ar fi prea lungă istoria, — şi tac!

X

E noapte-acum, şi Lara spre rîul de pe vale
Se îndreptează. — Cerul cu stelele-i de foc
În el se oglindeşte, şi apele, în cale,
Îţi par că,-nmărmurite, s-opresc şi stau pe loc!
Dar ele cu grăbire se duc pe nesimţite
Întocmai c-ale vieţii momente fericite!...
E linişte deplină pe ţărmuri, — şi prin flori
Abia că se aude cum trec în armonie
Ai vîntului de seară îndrăgostiţi fiori!
În totul predomneşte o sfîntă poezie:
Nălucile fantastici s-ascund prin bălărie,
În umbră. — Se rentoarce degrabă în castel
Cu mult mai sumbru Lara, — şi el — e o nălucă!...
Ce poate să-i convie, — ce este pentru el,
E vîntul ce ridică vîrtejuri, ca s-aducă
Furtuna care bate în aripe de-oţel!

XI

În sala cea tăcută a reintrat. — Natura
Prin tihna ei deplină îl desfidea. — De-afar'
A lunii rază albă îi tipărea statura

Ziua de Decemvrie
(Parafrazare)

Un vechiu amic mă părăseşte şi-a lui plecare mă 'ntristează
În pacea cea [illegible] deja prin cuget [illegible]
Că singur are să mă lase să'n tângui şi voiu ofta;
Dar d'în mijlocul verdeţei dintr'o vâlcea fermecătoare
Stăpân de veci e peste-o moară cu clare apă [illegible]
Oh! cât nu pot a'l imita! —

Acolo viata sa în tihnă va curge încet şi fericit
Ne-turburată de ispite, de calomnii ne-mânjită
De anticamere vedenne îşi va uita, — îşi va uita!
Acolo scări de ministere şi [illegible] nu se află
Sub înfloritele naturei perdutul suflet se reaflă! —
Oh! cât nu pot a'l imita!

La colţul verde-al unui codru ades mă duce cugetarea
Clădesc în vise o căscioră, dar nu vreau libertatea
Târăsc nainte greaua cruce a mizerabilului trai, —
Şi când copiii mei au pâine, în casa mea e sărbătoare
Şi plâng cu dulce bucurie uitând restriştea ispititoare
Dar [illegible] indurate mă lasă slab şi fără grai!

Ziua de decemvrie, facsimil, ms. 3.411, f. 37—38.

Marea satiră, facsimil, ms. 9.784.

Pe ziduri, — și reflexu-i trandafiriu și clar
Venea ca să se joace pe sumbrele portreturi,
În care-nchiși atîția strămoși de-ai săi, — secreturi
Adînci păstrau de secoli, — și crime și virtuți.
Păreau însuflețite în ochii lor cei muți!...
Iar sfinții, dintre stîlpii ferestrelor, — în jocul
De umbră și lumină, păreau că-și lasă locul
Și unul către altul că și-l arată; — El,
Retras în cugetare, — cu pintenu-i de-oțel
Scotea cîte un sunet sonor și lung din lespezi,
De s-auzea de-afară umblînd cu pașii repezi
Și-n umbra și lumina ce se-ngîna în sală
L-ai fi crezut că este o iazmă mormîntală!

XII

Toți dorm. — E miezul nopții... Deodată... — De durere
Un murmur se ridică, confuz vibrînd în noapte,
Și grabnic îl urmează înăbușite șoapte...
O voce... și un strigăt apoi!... — Ș-apoi, — tăcere!
Era ca implorarea de ajutor ce scoți
În agonia morții, cînd simți că nu mai poți
Să scapi, — și simți pămîntul că fuge de sub tine,
Iar sîngele-ți deodată încremenit în vine
S-oprește. — Acel strigăt sub bolte prelungit
Îl auziră oare?... — Cu vîrful ruginit,
Desprinde cîte-o spadă din cuie, fiecare...
Și facle de rășină s-aprind, — și mic și mare
Aleargă. — Acel strigăt din somn a deșteptat
Pe toți. — Să nu-l audă puteau, — cînd prin morminte
Mișcatu-s-au chiar morții sub lespezile sfinte?...
Prea bine-l auziră cu toți, — ș-au alergat!

XIII

Ca marmora de rece de-a lungu-ntins, — și-n față
Mai searbăd decît raza de lună ce-l răsfață,
Zăcea pe pietre Lara, cu spada lîngă el
Pe jumătate trasă. — Uimit de vreo-ngrozire,
În lupta sa fatală c-un vis, c-o nălucire,

Mineru-i împumnase și jos căzuse-astfel!
Dar fruntea-i chiar atuncea păstrase-acea mîndrie
Cu care își urmase a vieții bătălie,
Și chiar atuncea încă, neștearsă de pe ea,
Adînc întipărită, sfidarea se citea!
Pe cînd pe-ale lui buze, deși abia simțite,
Dorinți răzbunătoare pluteau înmărmurite
Cu orice-amenințare ce poate-articulase,
Și care, deodată cu ele, — expirase
În clipa cea fatală cînd ochii săi s-opriră
În groaznica odihnă în care-ncremeniră!

XIV

De jos ca să-l ridice grăbit e fiecare...
Tăcere!... E viu încă... respiră și tresare...
Vorbește... și în față culorile-i revin,
Și vinetele-i buze din nou roșesc deodată...
Reci încă, împrejuru-i, privirile lui cată,
Și vorbele ce scoate, încet ca un suspin,
Sunt stranii: — De-altă limbă s-arată c-aparțin,
Și par către-o nălucă de el a fi rostite,
Vibrînd misterioase prin sală rătăcite!
Și numai scutierul asupră-i înclinat
Se pare-a-le-nțelege din toți; — și ce-i vorbește
De nimeni nu se știe... Destul că-l liniștește,
Destul că e din visu-i oribil deșteptat!
Din visu-i!... Dacă totuși, un vis, — ca să-l zdrobească
Putu pînă-ntr-atîta, venind ca să-i răpească
Superba bărbăție închisă-n pieptu-i lat!

XV

Aceea ce-n demența-i visînd zărise poate
Rămîne-ascuns în pieptu-i — și soarele pe cer
Urcîndu-se, — îl află același om de fier,
Și zilele-i aceleași rămîn, — aceleași toate!
Nici preoți și nici medici nu cheamă spre-a le cere
C-o vană ușurare, o vană mîngîiere;
Și nu e nici mai vesel și nici mai trist, — și cînd
Coboară umbra nopții, — de simte cîteodată

O tulburare-ascunsă, — o tăinuiește-ndată
De toți. — Și totuși, umblă cu toții tremurînd,
Înfiorați de-o șoaptă, — de-un liliac ce zboară,
De-o frunză ce se mișcă, — de-o murmură ușoară,
De un nimic, — și-n fine de însăși a lor umbră!

XVI

Zadarnică e însă a lor înfiorare...
Acel moment de groază din nou nu s-a ivit...
Chiar Lara se arată că-l uită, și se pare
Că sunt numai vasalii coprinși de-nfricoșare
De cîte ori al nopții zăbranic înnegrit
Pe ceruri se destinde. — Dar el?... Uitat-a oare
În adevăr?... Sau poate un vis l-a nălucit?...
Un vis!... Dar acel strigăt de stranie oroare
Al cui a fost atuncea?... Al cui?... — Sudoarea-i trece!
Dar corpul ce găsiră zăcînd pe piatra rece
Al cui a fost și dînsul?... — Cu ochii în pămînt,
Ca-ntotdeauna tace, surd-mut ca un mormînt!
Dar ce înseamnă oare tăcerea sa? — Să fie
Dovadă de uitare sau de-amintire vie?
Misterul va rămîne etern, — și-l vom lăsa
În pace să-și urmeze eternitatea sa!

XVII

În Lara un amestec misterios domnește,
Și binele cu răul în el se contopește...
E demn deopotrivă de ură și de-amor...
Și dă, — el, care tace, — de vorbă tuturor...
E lăudat adese și sfîșiat adese,
Dar laude și critici rămîn neînțelese...
Ce-a fost și ce e oare acel necunoscut?...
Pe ce se-ntemeiază?... — Temei avînd străbunii,
Încolo, — o problemă e-ntregul său trecut!
Că el a fost mai vesel, prin lume-afirmă unii...
Se ridica-n banchete întîi al său pahar,
Dar zîmbetu-i, de-atuncea, părea-ncrețit ș-amar,
Pe cînd a sa vedere, învăluită-n ceață,

Lăsa să se-ntrevadă o magică dulceaţă,
Aşa că foarte lesne puteai ghici din fire
Că nu avea-mpietrită a inimei simţire!

XVIII

Dar cum simţea oricine, ascunsa lui blîndeţe,
Privirile-i, deodată, se ridicau semeţe!
Era atît de mare mîndria sa, că vrea
Măcar o slăbiciune să pară-a nu avea;
Pe stima nimăruia nevrînd a pune preţ,
Avea pentru-omenire un suveran dispreţ.
Şi chiar de pe atuncea, tăcut ca o statuie,
Părea că nu mai are în lume nici un cult,
Şi s-arăta că ura voia să şi-o impuie
Ca vecinică pedeapsă de-a fi iubit prea mult!
Era cum eşti atuncea cînd vezi că înşelată
Îţi e orice speranţă şi n-ai ce să devii;
Rîdea, purtînd în pieptu-i o rană-ndurerată,
Străin de toţi pe lume şi mort printre cei vii!
Respins din alte regii de spirite şi umbre,
Punea pe-al vieţii soare concepţiile-i sumbre!

XIX

Pericole reale creîndu-şi singur Lara,
Scăpa, — ca prin minune, — ş-apoi le regreta:
O voluptate-ascunsă în ele-l săgeta!...
Născut ca să-şi iubească şi semenii şi ţara,
În vise de virtute se legănase-ntîi:
Natura-l înzestrase c-o forţă de iubire
Ce dă arar în parte l-a noastră omenire,
Şi el dormea în tihnă pe-al vieţii căpătîi!...
Dormea... Şi deodată, juneţea-i luminoasă
S-acoperi cu jale de-o umbră-ntunecoasă,
Ş-o vecinică fantomă de-atuncea urmări!
Cînd ora deşteptării sosi, nu-i rămăsese
Decît de-a plînge timpul ce repede cursese!...
Şi coborînd în sine, regretu-i se mări,
Căci patimile aprigi din viaţa-i destrămată
Lăsaseră în pieptu-i o urmă blestemată!

XX

Şi el, prea mîndru încă de-a-şi recunoaşte vina,
Făcea răspunzătoare nu inima, ci tina
Ce servă de-nchisoare la sufletu-omenesc:
Acea ţărînă vilă de viermi invidiată,
Luată de la dînşii, şi lor înapoiată!
Iar sclav fatalităţii, predîndu-se, făcea
Voinţei sale proprii o parte nensemnată,
Şi-n veci punea destinul cu mult mai sus de ea!
Încriminînd natura, ce-n lume îl crease
Extrem în orice acte, asupră-i aruncase
Greşelile lui toate, şi liber de mustrări
Lăsa oricare patimi ş-oricare destrămări
Să-i treacă peste frunte ca vîntul peste iarbă
Sau pieptul să i-l umple şi-n inimă să-i fiarbă,
Iar barca vieţii sale, lipsită de vîslaş,
Plutea, încoa şi-ncolo, pe-oceanul uriaş!

XXI

Înnobilat prin nume şi suflet, egoismul
Vulgar, — ca să-l coprindă, — se încerca-n zadar,
Şi absolut în toate — ura: Relativismul...
În bunuri, ca şi-n rele era un temerar
Înaripat să zboare mai sus de cer adese,
Şi oţelit să cadă mai jos de Iaduri chiar!...
Astfel, — rămîneau vecinic, de oameni, nenţelese
Simţirile-i, — şi vecinic, în zboru-i furtunos,
Urca prea sus adese, ş-ades cădea prea jos!
Deosebit în toate de-ntreaga Omenire,
De mult se dezbrăcase de-a ei însufleţire...
Din regii eterate privea tihnit la ea
Acum. — Şi altădată cu patima-n privire
Mai pătimaş ca dînsa era, — şi pătimea!...
De ce însă şi dînsul din lumea sa înaltă
Se coborîse-aicea cînd predomnea-n cealaltă?

ADIO

(Fragment după Lord Byron din *Child Harold)*

„Adio, ţara mea natală,
De ţărmul tău m-am depărtat,
Şi cîntă paserea fatală
Şi valul geme nencetat.
Corabia, fugind exală
Suspine triste şi profunde,
Iar soarele dispare-n unde:
Adio, ţara mea natală!

O altă zi şi alt declin
Vederile o să-mi izbească
Şi cerul mîine-o să-mi zîmbească,
Dar nu şi scumpul meu cămin!
Deşert, castelul meu cel falnic
E mut de orice cîntec drag!
Pe ziduri creşte muşchiul jalnic
Şi urlă cînii mei în prag!

Apropie-te, scutiere,
Şi spune-mi tainica-ţi durere...
De valuri oare te-ngrozeşti?...
Corabia este uşoară
Ca pasărea ce-n aer zboară!...
De ce în lacrămi te topeşti?...
Apropie-te, scutiere,
Şi spune-mi tainica-ţi durere!"

„De valuri nu mă îngrozesc,
Dar am lăsat acas', stăpîne,
Părinţii, care mă jelesc
Tîrîndu-şi zilele bătrîne!
Străin în lume este greu...
Mă simt mîhnit şi amărît...
Stăpîne, nu mai am decît
Pe dumneata şi Dumnezeu!

Cînd am plecat, bunul meu tată
Plîngînd m-a binecuvîntat,
Iar maica mea, nemîngîiată,
Cu dor adînc m-a sărutat"!...
„Destule lacrămi, scutiere...
Durerea, văd că-ţi şade bine,
Dar cît n-aş da pe-a ta durere,
Să pot să plîng şi eu ca tine!

Dă-mi mîna-ncoace, scutiere,
Voiesc ca mîna să mi-o strîngi
Spunîndu-mi pentru ce mă plîngi...
Plîngi tu de teamă sau durere?"
„Cum are teamă ca să-mi fie
Atunci cînd sunt cu dumneata?...
Eu am o tînără soţie
Şi ea mi-a zis: «Nu mă uita!»

Pe cînd plutesc pe-această undă,
Iubiţi copii! la sîn vă ţine!
Ea însă ce-o să vă răspundă
Cînd voi veţi întreba de mine?"
„Destule lacrămi şi-ntristare:
De dorul tău compătimesc...
Dar eu trăiesc în nepăsare
Şi-n urma mea voios privesc!

Amantă sau soţie — toate
Femeile se potrivesc,
Şi dacă inima au, poate,
Destul de bine-o tăinuiesc!

Purtînd în pieptul meu o stîncă
Eu n-o mai am spre-a se mai frînge,
Dar n-am durere mai adîncă
Decît de-a nu avea ce plînge!“...

ÎNTUNECIMILE

(După Lord Byron)

Am avut un vis, ce n-a fost în întregul său un vis. Soarele strălucitor era stins, iar stelele rătăceau prin vecinicul spațiu despoiate de razele lor, și fără ca să urmeze vreo cale regulată; și pămîntul-înghețat plutea orb și negru în aerul ce mai era luminat de lună; dimineața venea, se ducea și se reîntorcea, dar ca să readucă lumina zilei; și oamenii uitaseră patimile în groaza acelui cataclism; și toate inimele — înghețate — printr-o rugăciune egoistă chemau cu disperare lumina; și toți trăiau împrejurul unor mari focuri aprinse pe cîmpuri; și atît tronurile și palatele regilor coronați, cît și colibele și locuințele de orice fel erau date pradă flacărilor pentru a lumina întunecimile. Ardeau orașele întregi și oamenii se adunau împrejurul caselor ce locuiseră și ce ardeau, pentru a se privi unii pe alții încă o dată! Fericiți aceia care se aflau în apropiere de vulcani și de luminoasa lor culme.

O spăimîntătoare speranță era tot ce mai rămăsese lumei, și acea speranță era întemeiată pe pădurile cărora li se detese foc. Dar din oră în oră ele se vedeau mistuindu-se și dispărînd. Trunchiurile pîrîitoare ale copacilor se stingeau cu o ultimă trosnire, și la urmă tot redevenea întunecime. Lumina lor deznădăjduitoare se resfrîngea ca fulgere, de o clipă, pe obrazele oamenilor, ce nu mai aveau înfățișare pămîn-

tească; unii — întinşi pe nisip — îşi ascundeau ochii sub mîini şi plîngeau; alţii îşi rezemau bărbiile pe pumnii lor închişi şi zîmbeau. Alţii, în sfîrşit, alergau într-o parte şi într-alta, căutînd să reînsufleţească focurile funebre, şi priveau cu grijă la cerul monoton, întins ca un cearceaf mortuar peste universul răposat; la urmă, se rostogoleau prin pulbere blestemînd, scrîşneau cu dinţii şi urlau. Paserile speriate aruncau ţipete şi, nemaiputînd să zboare, umblau pe pămînt bătînd zadarnic din aripele cu care nu se mai puteau folosi. Fiarele cele mai sălbatice se făcuseră blînde şi tremurătoare; viperele se tîrau împleticindu-se prin mijlocul mulţimei. Ele şuierau, dar nu mai muşcau. Şi lumea le omora pentru a se hrăni. Şi războiul, ce încetase pe pămînt cîtăva vreme, reîncepea mai îngrozitor, căci fiece prînz era cumpărat pe preţul sîngelui. Şi fiecare se ascundea de fiecare, pentru ca să-şi îndestuleze foamea sălbatică, şi nu mai exista nici omor, nici rudenie, nici prietenie. Lumea întreagă nu era cuprinsă decît de o singură şi aceeaşi cugetare, anume: că toţi aveau să moară în curînd şi fără nici o glorie.

Toate pîntecile erau sfîşiate de foame — oamenii mureau, şi oasele, ca şi cărnurile lor rămîneau neîngropate; cei vii — slabi, gîrboviţi şi descărnaţi — se sfîşiau între ei pentru ca să le mănînce. Cîinii — chiar ei — se repezeau asupra stăpînilor; toţi cîinii îşi uitaseră credinţa afară de unul, şezînd în preajma unui cadavru; el veghea asupra lui alungînd păsările, fiarele şi oamenii înflămînziţi pînă ce se lăsau de a se încerca să se atingă de corpul mortului sau din pricina foamei ce-i dobora omorîndu-i la rîndul lor, sau din faptul că erau atraşi de cadavrele altor morţi mai proaspeţi. Încît despre cîine, el nu căuta nici o hrană pentru dînsul, ci scoţînd un urlet plîngător şi prelungit, muri, cu un strigăt de durere, lingînd mîinile ale căror mîngîieri nu mai răspundeau la ale sale. Încetul cu încetul, foametea secera mulţimea. Dintr-un oraş cu o populaţie numeroasă, numai doi oameni mai rămăseseră, şi erau amîndoi duşmani. Ei îşi deteră întîlnire la spatele unui altar unde mulţimea adunase feluri de lucruri sfinte, a face din ele o întrebuinţare nelegiuită. Rebegiţi de frig, cu mîinile degerate, dînşii scormoniră prin cenuşa altarului, ce era caldă încă, şi slaba lor suflare, în urmărirea unui pic de viaţă, izbuti să dea naştere la o flacără ce d-abia se putea numi o flacără. Lumina mărindu-se cîtva, ei ridicară ochii unul către altul — se văzură, deteră un strigăt şi muriră; ei muriră la aspectul uriciunei lor mortuare, fără ca să ştie nici unul nici altul cine era acela pe a cărui frunte foametea scrisese: „Blestemat".

Lumea pustie; ţările populate şi puternice nu mai erau decît un ce neînsufleţit, în care nu mai existau nici anotimpi, nici vegetaţie, nici arbori, nici oameni, nici viaţă. Totul nu era decît o imensă moarte, un haos de argil întărit. Fluviurile, lacurile, oceanul erau nemişcate şi nimic nu tresărea în tăcutele lor adîncimi. Corăbiile fără matrozi putrezeau pe mări şi catartele se sfărîmau şi cădeau bucată cu bucată, iar căzînd, rămîneau nemişcate pe prăpastia nemaimişcată de nimic, valurile muriseră; fluxurile şi refluxurile nu mai existau dimpreună cu luna, regina lor. Vînturile înmărmuriseră în aerul stătător, şi norii de asemenea încetaseră de a mai fi; întunericul nu mai avea trebuinţă de ei.

Întunericul era universul.

DIN „FAUST"

(După Goethe)

FAUST

Adîncit-am pînă-n funduri tot ce e filozofie,
Medicină, drept, știință, psihici legi, teologie,
Vai, și totul, — dar zadarnic, — căci nimic n-am folosit...
N-am făcut un pas nainte, — am fost numai un smintit...
Mi s-a zis pe rînd magistru, doctor, culme strălucită,
Și discipoli mă urmară cu voința nimicită,
Dar în dreapta, dar în stînga, dar în sus ca și în jos
Ei mișcatu-s-au zadarnic... totu-a fost făr' de folos.
Astăzi, ars e al meu suflet de o rea dezamăgire...
Ce e drept, mai multă carte știu ca-ntreaga omenire...
Medici, filozofi ori preoți i-am lăsat în urma mea,
Îndoieli, prejudecată să mai am nu s-ar putea,
Și-ngrozire, nici de oameni, nici de draci, nici de nimica...
Dar iubirea deopotrivă părăsitu-m-a cu frica.
Dacă știu ce-a ști se poate, bucuriile-mi s-au scurs,
Și torentul cald de zile nu-și întoarce al său curs...
Totul e zădărnicie, amăgire și nimic...
Ca cei mari mă simt de mare, și ca micii sunt de mic.
N-am lăscaie, nu mă bucur de vreun bine, de vreo slavă...
Mai de plîns sunt ca un cîine... Beau tot fiere și otravă...

(Pauză.)

Doar magia îmi rămîne s-o mai cerc, — voiesc să știu
Dacă spiritu-mi va spune Dumnezeu că este viu;
Adevăru-ntreg să-l aflu este ținta ce rîvnesc,
Cu ce se-află scris la carte nu mai vreau să m-amăgesc.
Vreau prin cuget universul să-l străbat în înălțime,
Să-l măsor în adîncime și să-l treier în lărgime...
Orice taine, orice forțe s-ar afla coprinse-n el
Întocmesc, de azi nainte, setea mea și al meu țel...

(Către fereastră.)

Lună dulce și tăcută cu lumină argintie,
Mai aruncă-ți o privire și cea ultimă să fie
Peste vechea zbuciumare ce cutremură-al meu piept,—
Tu-mi știi nopțile pierdute de nebun și de-nțelept...
Peste cărți și pergamente aplecat fără-ncetare
M-ai văzut pînă la ziuă în aceeași aiurare...

(Pauză.)

A! hîrțoage blestemate! lună dulce, scumpa mea,
Să mă-nalț pînă la tine cum de multe ori aș vrea,
Să plutesc deasupra nopții peste lumea ta de astre,
Peste peșterile-ți negre, peste văile-ți albastre,
Și dansînd, din nou impuber, printre raze de argint,
Bătrînețea mea prin forța tinereții s-o dezmint,
Iar pe iarba ta suavă să-mi refac o viață nouă
Din argintul tău fluidic și din rumena ta rouă.

(Pauză.)

Vai, dar nu: realitatea e-ntre-aceste ziduri vechi
Printre care umblă șoareci strecurîndu-se perechi,
Ziduri ce-năuntru lasă abia luna să străbată,
Ca un petec mic de-albastru smuls din doma înstelată.

(Pauză.)

Oh! priveliște posacă! Peste tot sunt numai cărți...
Pergamente-ngălbenite, astrolabe vechi și hărți,
Sau pahare, sticlărie și unelte ruginite,
Mese rupte și catedre pe trei sferturi putrezite, —
Moștenire strămoșească! Iată-ntregu-mi univers!
În zadar se scurse timpul negrăbit în al său mers,
Nu cunosc nimic din viață... deci, nu este de mirare
Dacă tîmpla mea zvîcnește, dacă pieptul meu tresare,
Și mai trebuie-ntrebarea să mi-o pun, de ce suspin
Cînd veninul mi-arde-n suflet și-am în inimă un spin,

Cînd născut am fost de viață pentru viață, și mormîntul
L-am închis de viu asupră-mi pentru a-mi fi de veci vestmîntul...
Pretutindeni împrejuru-mi, iată, zac putreziciuni,
Oase, stîrvuri tăbăcite, scrum de vechi deșertăciuni...

(Pauză.)

Ah, sublimă ciocîrlie, suflet alb răpit de ceruri,
Rupe lațul ce te leagă și afundă-te-n misteruri.

(Pauză.)

Da! Aci e cartea veche scrisă chiar de Nostradam,
Fie-ți dînsa călăuza... E credința ce mai am.
Ațintește-a ta privire peste-ntreaga veșnicie
Și din spiritul ce-o umple fă a ta filozofie...
Vei simți atunci în tine năvăliri de forțe noi
Și vei fi atunci ca zeii sau vei fi dintre eroi.
Nu cerca să poți enigma s-o dezlegi prin cele scrise

(arătînd pe carte)

Despre-aceste vagi simboluri, ci aruncă-te-n abise.

(Pauză.)

Haide! Sunt cu voi alături nentrupate-nsuflețiri...
Dacă nu sunteți năluca unor simple-nchipuiri,
Îmi veți da răspunsul vostru...

(Deschide cartea și se uită la semnul cabalistic al Macrocosmului.)

A!... Extază nesfîrșită,
Macrocosm, de-a ta emblemă e făptura mea răpită.
Cufundat sunt într-o mare de plăceri, mă simt schimbat.
Sunt tot eu, și altu-n mine pare-acum că s-a-ntrupat.

(Pauză.)

Ce virtute se ascunde în această-nfățișare,
Căci privind-o, eul însuși cade-n propria-i uitare,
Iar un altu-n locu-i naște, și aceasta, mai deplin:
Soare nou, de aur vesel, pe al vechiului declin...

(Pauză, uitîndu-se pe carte.)

Dumnezeu creat-a oare semnu-acesta de magie
Spre-a ne da o vie rază din a sa mărinimie,

Sau e omul care singur e prin sine Dumnezeu?
Întunericul orbirii a pierit din jurul meu...
Tot ce e mi se supune și-ncep haosu-a-l pricepe:
Cum nimic nu se sfîrșește, și nimic cum nu se-ncepe,
Cum mișcarea vieții este peste tot și nencetat...
Și cuvintele de taină ce mi-a spus un învățat:
„Lumea spiritelor nu e cum o judeci, — o problemă...
Ți-este mintea înnorată sub a vîrstei diademă...
Dar curaj, discipol tînăr, vor veni acele zori
Cînd cuprinde-vei în suflet ale-adîncului comori.“

(Privește semnul.)

Oh, cum tot se mișcă-n haos: soare, stele, cer și lună,
Întocmind a veșniciei armonie împreună.
Cum coboară mii de forțe! Cum se urcă! Cum revin!
Cum din amfore de aur varsă-al vieții dulce vin,...
Cum, cu aripi fremătînde, umplu cerul de-o vibrare
Ce se face tot mai blîndă sau ce crește tot mai tare.
Sfînt spectacol! dar... cădere pentru mine, căci nu pot
Să strîng firea toată-n brațe și al ei să fiu de tot.
Să m-adăp cu viul lapte care-i face nemurirea,
Tinerețea, preaputerea, frumusețea, strălucirea.

(Pauză.)

E zadarnic! Zac pe țărmul apei largi, o celebrez
Și nu pot cu-o picătură setea mea s-o-ndestulez.

(Reia cartea.)

Ah, dar iată! Semnu-acesta are forțe mai depline —
Viu pămînt, e al tău spirit ce se află lîngă mine,
Simt de-acum fiorii magici de-aripări, de fremătări,
Și un fluviu prin artere de suave îmbătări...
E o flacăre cum este cea din vinuri spumătoare...
Mintea mea se limpezește, e din nou cutezătoare
Și să port mă simt în stare pămînteștile dureri,
Bucuriile supreme și supremele plăceri,
Pot să-nfrunt furtuna vieții și a gîndului furtună,
Dar pe frunte-mi nori se-adună,
Cerul tună,
Luna moare,
Lampa mea fîlfîietoare
Piere-n aburi deși și groși.
Ochi fatali și fioroși

Mă fixează, mă pătrund
Pînă-n fund...
Roșii fulgere sclipesc,
Săbii, săbii mă orbesc,
O suflare rece, rece
Prin tot corpul mă petrece.
Spirit aprig, te simt bine,
Ești aci, ești lîngă mine,
În tot sufletu-mi tresari
Ca o mare agitată...
Ieși, arată-te, apari!
Negrul Acheron
Chiar de-ar fi să-l trec îndată,
O voiesc, o cer, ordon.
(Spiritul apare într-o flacără.)

SPIRITUL

Cine — și de ce mă cheamă?

FAUST

O! vedenie grozavă!

SPIRITUL

Invocarea ta se scurse arzătoare ca o lavă,
Răscolit-a tot văzduhul, deci privește-mă!

FAUST

De loc
Nu mă pot uita la tine, ești de beznă și de foc.

SPIRITUL

Și rugatu-m-a el singur să răspund la a lui chemare,
Iar de față cînd se află ce-a dorit cu însetare,
Iată: spaima mistuiește chiar pe omul ce-a urcat
Mai presus de ceilalți oameni, și trufia și-a uitat.
Ha! și unde e-ndrăznețul care-o lume-nchipuise
Și trăia închis într-însa: vis semeț răpit de vise?
Faust te cheamă, ori un altul îl zăresc-naintea mea?
Te-avîntași prin corp și suflet și ceruși a mă vedea,

Iar azi tremuri ca un vierme pînă-n fundul veții tale...
Te privesc, — întorci privirea. Naintezi, — te tragi din cale.

FAUST

Eu s-am teamă de-o nălucă? Nu, pe viul Dumnezeu!
Faust sunt *eu*, chiar eu, nu altul; și egalul îți sunt eu.

SPIRITUL

Din zorii dimineții,
Prin valurile vieții
Mă urc sau mă cobor,
Plutesc peste tot locul,
Pămîntu-l înfășor:
Sunt aerul, sunt focul,
Coprind în mine toate,
Sunt cîntec, sunt avînt,
Sunt leagăn, sunt mormînt —
Sunt tot ce-a fi se poate.

CASANDRA

(Poezie de Schiller)

Veselia domnea în palatul Troiei înainte de căderea întăririlor acestui oraş. Se auzeau răsunînd cînturile de triumf şi coardele lirelor de aur. Toate braţele se odihneau de-o luptă dureroasă, căci fiul lui Peleu cerea în căsătorie pe fiica lui Priam.

Grupuri împodobite cu lauri se duc cu solemnitate spre locuinţa zeilor, către altarul lui Apolon. În stradă domneşte o veselie nebună: o singură fiinţă rămîne în durerea sa.

Singură şi mîhnită, lipsită de orice bucurie, în mijlocul veseliei generale, Casandra rătăceşte la-ntîmplare printre copaci de lauri consacraţi lui Apolon. Ea se retrage în fundul pădurei şi-şi aruncă haina sa de preoteasă.

„Toţi se bucură, zise ea, toate inimile sunt fericite, bătrînii părinţi speră şi sora mea... Numai eu sunt singură şi tristă; căci dulcele presimţimînte se depărtează de mine, şi văd apropiindu-se de acele ziduri aripile nenorocirei.

Văd o torţă arzătoare, dar ea nu e aceea a căsătoriei; văd un fum ce urcă spre nori, dar nu e acela al sacrificiului; văd că se pregătesc sărbători, şi în spiritul meu plin de temeri, aud pasul lui Dumnezeu, care va arunca în aceste sărbători durerea sfîşietoare.“

CONTESA PALATINĂ

(După Henric Heine)

Contesa Jutta, Palatină,
Cu sora ei ce se-nfioară,
Pe Rin, în luntre-ncet coboară
L-a lunei galbenă lumină.
Contesa zice: „Vezi tu sorţii
Cum mă urmează-n lumea toată?...
Sunt şapte morţi ce-n noapte-noată,
Ce trist înoată-n noapte morţii.

Ei au fost şapte-odinioară,
Înalţi, frumoşi şi tineri îngeri;
Purtau în ochi cîte-o comoară
Din cerul plin de vii răsfrîngeri.
A mă iubi mi-au dat cuvîntul...
Şi pentru-a-şi ţine jurămîntul,
I-am înecat în floarea forţii...
Ce trist înoată-n noapte morţii!“

Dar luntrea fuge peste valuri...
Un rîs s-aude pîn' la maluri...
Contesa rîde... — rîs de jale.
Se duc cadavrele la vale,
Şi ochii lor sticloşi la lună
Clipesc grozav, pe cînd răsună
De la castel, din pragul porţii:
„Ce trist înoată-n noapte morţii!“

ROMANȚĂ
(Din Zschokke)

De pe-a lui buză zîmbitoare
Răpită e a vieții floare...
Dușmanu-n luptă l-a ajuns,
Un fier în coastă l-a străpuns.

Acum, durerea cînd nu-l frînge,
Copilă dragă, nu-l mai plînge...
Pe-o piatră capul și l-a pus
Și pe vecie doarme dus.

IDILĂ
(După Theocrit)

DAPHNIS

Paris fu iubit de Elena, ș-a ta sărutare de-amor
Îmi spune că altă Elenă iubește acum alt păstor!

DORIS

O! Taci și nu mai fi mîndru de-o glumă, — de-o nebunie...

DAPHNIS

Degeaba. — Pieptul meu bate coprins de dulcea-i beție!

DORIS

Să pot, acea sărutare degrabă mi-aș cere-o-ndărăt.

DAPHNIS

Ba nu. Să-mi dai încă una, ș-atuncea, pe loc mă dezbăt!

DORIS

Sărută-ți mieii din turmă. Plăpîndă eu sunt ca o floare...

DAPHNIS

Doris, gînditu-te-ai însă că florile sunt trecătoare?

DORIS

Da: timpul nu se oprește să stea din vecinicu-i drum
Dar floarea chiar dacă trece prin aer lasă parfum!

DAPHNIS

Doris, măslinul dă umbră... Subt dînsul un basm ți-aș spune...

DORIS

Le știu eu basmele-acele: sunt poftele tale nebune!

DAPHNIS

Sau vin subt ulmul de-alături să-ți cînt din flautul meu.

DORIS

Cîntă la oile tale și nu flecări mereu!

DAPHNIS

De-asprimea ta fără margini, Venera e supărată!

DORIS

Se poate, dar de Diana am fost și sunt apărată!

DAPHNIS

Ei bine, cheam-o acuma!... Alerge-ți în ajutor!

DORIS

Mă strîngi ca șarpe de flacări... Oprește-te, stăi, că mor!

DAPHNIS

Și ce? Credeai că se poate să treci într-altfel prin lume?

DORIS

Dar floarea dacă s-atinge, nu-și pierde-atunci din parfume?

DAPHNIS

Parfumul florilor tale pe cît îmi pare-l păstrezi
La alții nedemni de dînsul...

DORIS

De ce, de ce mă-nfruntezi?...
Ascultă...

DAPHNIS

Nimic! Hymeneul îmi este dorința cea mare
Și tremuri, te dai la o parte, cerînd ca să-mi pui înfrînare?...

DORIS

Uimirea...

DAPHNIS

Doris, Hymeneul a fost lăsat pe pămînt
Ca oameni să nască printr-însul și mulți s-ajungă cîți sunt!

DORIS

Țesut se zice că este din zile lungi, urîcioase...

DAPHNIS

O fi; dar vecinic coprinde și nopți atît de frumoase!...

DORIS

Să zice cum că bărbatul este-al femeii stăpîn...

DAPHNIS

Eu cred că rob i se bagă de cum o strînge la sîn!

DORIS

Vai! Și la cîtă durere e-n ceasul de nașteri ursită...
Ea-și pierde chiar frumusețea!

DAPHNIS

Și este cu mult mai iubită!

DORIS

Păstor, frumos ca și noaptea, îmi juri ca să fii credincios?...

DAPHNIS

De martori iau cerul și luna, și totul de sus și de jos!

DORIS

Dar tata ce-are să zică?... Mare-i va fi supărarea!

DAPHNIS

Cum va afla de al meu nume, el va-nceta cu mustrarea!...

DORIS

Spune-mi și mie-acel nume, înger, făptură sau zeu!

DAPHNIS

„Daphnis". — Și am și eu tată, — Lycidas e tată-meu!

DORIS

Daphnis!... E dulce-acest nume!... Daphnis!... Și noaptea coboară!...

DAPHNIS

Oh! Vino subt chiparosul ce-n umbră se înfășoară!

DORIS

Pașteți, frumoaselor capre, și vino, iubite Daphnis!

DAPHNIS

Pașteți, și capre și tauri, și vino, vino, Doris!

DORIS

Lasă-mă, căci sărutarea-ți mă arde, mă mistuiește!

DAPHNIS

Ce? Tremuri și încă ți-e teamă?...

DORIS

Oare așa se iubește?...

DAPHNIS

Așa să-ncepe.

DORIS

Dar sînul, de ce, de ce-mi dezvelești?...

DAPHNIS

În sîn ascunzi două mere... Dă-mi-le de mă iubești!

DORIS

Mă-mpiedici... Alunec, și iarba e udă ca buzele tale...
Și ce?... Tu-mi desfaci cingătoarea?... Ascultă... Un zgomot pe vale!...

DAPHNIS

Voiești să mă-nșeli, căci tremuri, uimită subt brațul meu...
E vîntul ce prin frunzișe șoptește de Hymeneu!

DORIS

În mine valul rușinei spumează, se umflă și țipă...

DAPHNIS

Și-n mine-amorul să umflă, și vorba e numai de-o clipă!...

DORIS

Mi-a rupt cămașa... Sunt goală... Zeilor! Este-n delir!

DAPHNIS

Pe buze-ți să află delirul ca roua pe trandafir!

DORIS

Ba el se află pe buze-ți cu focul sfîntului soare!

DAPHNIS

Subt el atunci se va naște, Doris, o tainică floare!

DORIS

Ce zici!...

DAPHNIS

Așteaptă și-ndată vei ști...

DORIS

Oprește!

DAPHNIS

Tîrziu!

DORIS (deschizînd ochii)

Daphnis, subt buzele tale, femeie simt că deviu!

DAPHNIS

Femeie, însă și-n mumă curînd vei fi preschimbată!

DORIS

De tine nu zici nimica?

DAPHNIS

De mine?... Eu voi fi tată!

*

Așa sorbind împreună plăcerea fără regret,
Doris la turmă se-ntoarse mergînd cu pasul încet...
În ochii ei voluptatea ș-amorul stau zugrăvite
Și-n jos pleca rușinoase priviri de-o taină uimite;
Daphnis se-ntoarse și dînsul, dar mîndru și fericit...
Daphnis luptase,-nvinsese, iubea, fusese iubit!

DORINȚA

(După Ahil Parascu, marele poet al Greciei moderne)

Aş vrea să pot deschide al tată-meu mormînt,
Cu unghiile mele să sap acel pămînt,
Din noaptea fără ziuă coşciugu să i-l scot,
Şi mut de-nfiorare să văd cu ce cruzime
Schimbatu-l-a ţărîna şi recea-ntunecime,
Iar corpul său în braţe strîngîndu-i-l, să pot
S-alătur de acela din care mă născui
Şi capul meu de capu-i şi pieptul meu de-al lui,

Aş vrea să fiu o pînză să pot să-l învelesc,
O perină pe care cu drag să-l odihnesc,
Al anilor săi tineri frumos şi dulce vis
Ca-n somnul veciniciei să-l fac să mai zîmbească,
Sau binecuvîntarea din buza părintească,
În care se coprinde un cer întredeschis,
Sau facerea de bine ce-n juru-i răspîndea,
Sau ruga suferinţei pe care o-ndulcea.

Aş vrea să fiu chiar cerul cu soarele cel cald
Şi-n mine să port raiul ca-n raza mea să-l scald,
Un nor pentru a-l duce molatic şi uşor,
În păru-i de zăpadă o stea licăritoare,
Pe buzele lui vineţi carminul dintr-o floare,
Un înger, orişiunde spre-a-i fi însoţitor,
Şi-n sufletu-i, ce poate suspină dureros,
Zîmbirea mîngîioasă a maicii lui Christos.

Să fiu pînă și crucea ce-i este la mormînt,
Să fiu pînă și roua ce pică pe pămînt,
Salcîm, răchită, plută, sub mine să-l umbresc,
Să fiu orice în fine ca singur să nu fie,
O pasăre, o șoaptă, un sunet de-armonie,
O floare, — împrejuru-i parfum să răspîndesc,
Mormîntul ce-năuntru îl ține adîncit
Și pînă și coșciugul crăpat și mucezit.

LUMEA ACEASTA CÎT E DE MARE

(După Petöfi)

Lumea aceasta cît e de mare
Și cît de mică ești, scumpa mea,
Dac-ai răspunde l-a mea-nfocare
Nu te-aș da, crudo, în schimb pe ea!

Tu ești lumină și eu sunt umbră,
Dac-ai vrea însă-a contopi
Fața-ți purpură cu fața-mi sumbră,
Soarele-n față mi-ar răsări!

Oh! în jos pleacă-ți a ta privire
Pentru că-mi arde sufletu meu!
Sau nu; în lipsă d-a ta iubire,
Lasă-l să ardă, arde-l mereu!

ECCE HOMO

Je sens en moi l'harmonie étrangement heurtée du bizarre; et je suis comme une voix de cloches qui vibrent dans la nuit à toute volée, et maintes fois encore un hallali de cor, et d'autres voix, d'autres voix, celle de flûtes, celles des eaux s'en allant vers leur chute, celle de touches d'ivoire et puis, celles en ut-voix graves de planètes s'abîmant dans le noir.

Rhytmes tantôt purs et tantôt barbares — rythmes sabrés de logarythmes ailés d'éther, retentissants de colères ou de grands cris de mort mêlés à des remords mais toujours trop tardifs ou trop hâtifs, et rhytmes, portant en eux le fer de gestes fous — ceux qui, déniant tout, sont un défi à tout, même au Soleil et même à Dieu, et même aux affres de ma trop lente agonie, celle d'un soleil aussi.

Puis rhytmes qui ne sont que bercements de harpes ou frôlements soyeux d'insectes dans les herbes pour remonter à des fanfares de trompettes sonores et pour ensuite revenir aux doux propos d'amour, à des langueurs de pavanes, à des entrefilets ou vivement, en *si-do-sol*, s'enlèveraient les folâtres et gracieuses farandoles.

Or mon être est à ne point connaître... ni beau, ni laid, il est la prose et le vers... il est divers, hideux — vers rongeur et fleur rose — un univers!... un univers et pourtant étant ce qu'il semble être, il reste encore, et quand même, qu'on le haïsse on l'aime, celui que nul ne peut connaître cet univers, mon être!

POSTUME

TINEREȚEA ETERNĂ

Cine vrea în toată viața tot mereu să-ntinerească,
Cu bătrîni să nu s-adune, cu bătrîni să nu vorbească:
Pe cît timp în suflet cîntă dulci visări, — entuziasm,
Pe cît timp se desfășoară al speranței veșnic basm,
Ochiul viu schintei împarte, — ești scutit de bătrînețe,
Și etatea te-nfășoară în eterna tinerețe.

ROMANȚA GAROAFEI

Garoafele ce le-ai purtat
Au sîngerat și s-au uscat.
Dar alte flori de foc nestins
Pe buze ele mi-au aprins.

În ochii tăi, — de raiuri porți, —
Al tinereții soare porți
Și neștiind de ce nicicum
Eu te respir ca un parfum.

Mă-mbăt de tine ca de-un vin,
De cîte ori spre tine vin,
Un vin de struguri de Șiraz
Ce pune flacări pe obraz.

Cînd dormi străbat în al tău somn
Și-ți sunt și rob, și-ți sunt și domn,
Iar cu plăceri ce istovesc
Te-nnebunesc, și-nnebunesc.

Știu că voiești și nu voiești,
Știu că dorești, și nu-ndrăznești
Dar eu voiesc, și îndrăznesc,
Și te urăsc, căci te iubesc.

M-AM DUS DEPARTE

M-am dus departe-n lumea cugetărei,
Dezgrănițat-am lumile simțirei
Și deslușit-am fundurile zărei...
Lăsat-am omul pradă omenirei,

Ghicit-am vieți oriunde e lumină,
Lumină unde cugetul n-atinge,
Dar ce folos? Tot omul mă învinge,
Și tot ca el, e inima mea plină.

Cărări în van croitu-mi-am prin stele,
Zădarnic zborul în sus mi se tot duce,
Nu le pricep, nu mă pricep nici ele.

MOARTEA ESTE O MINCIUNĂ

Sub a soarelui lumină
Şoapte umblă prin grădină,
Fluturi zboară sub cais...
Bătrîneţea e un vis.

Apa cîntă la fîntînă
Şi cu trestia se-ngînă,
Iar sub soare sau sub lună
Moartea este o minciună.

NOAPTEA DE AUGUST

Atîta ştiu, că era noapte, dar nu şi veacul cînd era...
Terasa de granit înaltă părea-n lumină că pluteşte
Şi pe un cîntec de teorbă că urcă şi se-nsufleţeşte,
Pe cînd mai jos nedesluşirea unui oraş se resfira —
Treptat mai ştearsă şi mai stinsă, pe cînd, în sus, fără-ncetare
Curgea o-ntreagă adîncime şi se lărgea o-ntinsă mare,
O mare ce, neţărmurită, se tot ducea cu gînd cu tot,
Sub înserarea viorie şi înstelarea-nfloritoare,
Cînd spre-o planetă, cînd spre alta, şi dintr-un soare spre alt soare....
Ş-atîta ştiu: că era noapte, şi ca să ştiu mai mult nu pot,
Decît c-acea terasă albă şi largul cîntec de teorbă
Erau şi zbor nebun de aripi, erau şi zbor de-naltă vorbă,
Dar spre-a cuprinde clipa de-aur n-a fost Parnas şi nici Olimp,
Şi de-a fost ieri, sau cine ştie în ce trecut de loc şi timp,
Se desprindeau din armonia ce depărta de ea pămîntul,
Priceperi ce-n eternitate îşi împingeau mereu avîntul,
Şi ce spirale nesfîrşite, nălţimea nu-şi mai măsurau
Neprăvălindu-şi-o vreodată nici chiar atunci cînd coborau.
Şi hotărînd că-n tot ce este nu e nimic decît *cuvîntul*,

Căci singur *el* mişcare sfîntă, în orice parte să-l trimeţi
Fiinţă dă oricînd *voinţei*, schimbînd-o-n sori şi în planeţi;
Sau peste tot fluidizînd-o în proteismul cugetării,
Ce poartă *timpul*, ca şi *locul* în revărsările mişcării,
Şi ce din ea destăinuieşte colori şi forme şi simţiri,
Alcătuind chiar vecinicia prin nencetatele-i clădiri —
Căci vecinicia ce nu-ncepe şi nu sfîrşeşte niciodată
Se zămisleşte-n toată clipa printr-o zidire nencetată.

Dar punţi de stele peste-abisuri muiau adîncu-n strălucire
Şi se simţea că-n orice parte e Dumnezeu, că-n orice parte
Aceeaşi viaţă neînvinsă îşi duce valul mai departe.
Că sori ce n-ar fi din lumină pentru privirile omeneşti
Mai sus azvîrl-această viaţă ce-n veci de-a noastră se desparte,
Că forme care n-ar fi forme trăiesc sub alte bolţi cereşti,
Că ochi privesc din orice goluri, dar că nu-ncap în orice minte
Pe cînd nemărginirea-ntreagă e o-ncîlcire de cuvinte
Cu tîlcu-n repedea schimbare a trecătoarelor clipiri
Şi că e-ntotdeauna altul ce minte-n veci şi-n veci nu minte,
Că-şi potriveşte înţelesul pe-orice vîrtej de-nsufleţiri —
Şi fie că priveam abisul, şi fie că priveam pămîntul,
Răpit de-aceeaşi adîncime sporit simţeam că mi-e avîntul.
Urcam spre culmea Prea Tăriei — eram pe sînul Prea Tăriei
Şi noaptea se urca cu mine spre culmea vecinicei lumini.
Cu chei de aur deschisesem porţi ce pe veci păreau închise,
Pe Isis nudă o scosesem din cupa florilor de crini —
Din taina sfîntă a mişcării înţelegeam pe Dumnezeu,
Căci o trăiam în întregime trăind pe-a sufletului meu,
Ghiceam în pulberea de aştrii nenumărate oşti de îngeri,
Iar bucurii ce au să vie se desprindeau din orice plîngeri,
Ştiam că Dumnezeu e vecinic şi vecinic mă simţeam şi eu.

INEDITE

EPISTOLĂ AMICULUI MEU G... G...

În Viena sunt, amice, înconjurat de lume,
Şi de frumoase nimfe, cu sînul ca de spume!
Dar toate-aceste nimfe tot nu m-au încîntat!
Femeia pot a zice că nu m-a fermecat!
Ştiu că la noi să ştie că junii ce revine,
Să reîntorc din Viena, cu pieptul în suspine,
Cu ochi plini de lacrămi, căci nimfele frumoase
Îi ţin pe toţi în lanţuri cu cînturi amoroase!
Eu însă nu fac parte din aceşti desfrînaţi,
De bani şi sănătate, ce se întorc ruinaţi!
Căci dînşii uită iute, averea dup-acasă
Lor bani să le trimeată, de alta nu le pasă.
Ei nu gîndesc la dînşii, şi nu resimt durere
Chiar ştiind că în ţară suspină în veghere
O foarte bună mumă, ce plînge întristată
Nemaiavînd monedă, la fiu-i să trimeată!
O mumă care caută din nou un împrumut
La fiu-i să trimeată, ce trece drept avut!
Aşa e nobilimea! Ea nu se mai gîndeşte
Un studiu să urmeze. La nobil ce lipseşte?
El este boier mare, născut în avuţie!
Veşminte de mătase purtă-n copilărie!
Şi crede totdauna că el le va purta,
Dar ce dezamăgire... cînd n-are ce mînca!

Şi plebea care vede, şi care să deşteaptă,
Munceşte şi învaţă, fericea o aşteaptă!
Un arbor îşi dă rodul cînd este cultivat!
Cînd nimini nu-l cultivă, curînd cade uscat!
Destul scrisei, amice. A noastră nobilime
O va zdrobi mai toată, pierduta-ei junime!

EPISTOLĂ AMICULUI MEU G. G...

Ieri fu pentru mine o zi prea fericită!
Eu am primit scrisoarea-ţi de mine mult dorită!
Tu m-ai fericit foarte că văd o multă lume
Că am sub a mea mînă, femei fără de nume,
Femei care se vinde spre a putea trăi!
Ei bine! aste fiinţe le voi compătimi,
Căci toate cele june, mai toate sunt silite
De cruda neavere a fi nenorocite!
Lăsate-n floarea vieţei, cu niciun ajutor
Şi frigul cum şi foamea le vînd la trecător!
Iar dacă dup-aceea voiesc să se oprească
Să nu mai facă fapte de care să roşească
Nu pot. Căci le aşteaptă crudela sărăcie,
Şi ele n-au curajul, sau poate la o mie
Că tu vei găsi una exemplu spre a-mi da!
D-aceea p-aste fiinţe caut a le ajuta!
Dar îţi mai spun, amice, că nu găsesc plăcere
Cu o femeie jună ce se dă cu durere.

PROFESIUNEA DE CREDINȚĂ A UNUI FUNCȚIONAR OM DE PRINCIPIU

Cînd guvernul este tare
Întru toate îl servesc,
Însă cînd, din întîmplare,
Văd că doagele-i slăbesc,
Eu invoc legalitatea,
Şi atunci, demisionez!
Admirați-mi probitatea
Ce-n principiuri păstrez!
Ca un om cu prevedere
Şi un spirit iscusit,
Cînd presimt a lui cădere,
Trec în celălalt partit!

Eu, ce-am fost slugă plecată
La acest guvern sperjur,
În onest mă schimb îndată
Şi-ntr-al legei nume jur!
Ştiți de ce? A mea schimbare
Grea nu este de ghicit:
Viață lungă nu mai are
Ast guvern de s-a-nvechit!
De aceea eu din vreme,
În politic iscusit
Ca să n-am de ce mă teme,

Trec în celălalt partit!

Astfel sub orice guverne,
Pot să am cîte-un oscior!...
Cel ce astfel își așterne
Doarme de un somn ușor!
Patru ani, fără-ncetare,
Poți, unealtă a servi,
Călcînd legea cu sfruntare
Măcar fără a roși!
Şi rămîi tot onorabil,
Dac-ai spirit iscusit...
Mijlocul e admirabil,
Treci în celălalt partit!

CHIPUL POEZIEI

Cînd eu treceam cîntînd pe vale,
Cîntînd şi surîzînd,
Adeseori mi-ieşea în cale
Un chip ceresc şi blînd.
Îmi surîdea cu-nduioşare
Cel chip de mic copil
Şi-mi lumina a mea cărare
Sub soarele d-april!

D-atunci adeseori în viaţă
Cel chip l-am revăzut,
Dar întristat într-a lui faţă
Şi-n reverii căzut...
Ursita-mi fu fără-ndurare...
Îi cer însă umil
Ca să expir într-o cîntare
Sub soarele d-april.

RUINELE

Sub ziduri uriaşe de falnice ruine
Pe carii muşchiul verde se-ncleaştă şi s-aţine,
Îmi place să m-opresc
Şi ascultînd cum vîntul pe subt arcade plînge,
Să reînviez trecutul în za scăldată-n sînge
Cu patime trufaşe ş-amor cavaleresc!

Trecut-au multe veacuri p-aceste ziduri sumpre,
Dar turnurile încă, lungind ale lor umbre,
Titani decapitaţi,
Se află în picioare şi parcă să desfidă
Ar vrea şi astăzi veacul ce tinde să ucidă
Chiar suveniru-atîtor puternici împăraţi!

Ei au trecut!... Şi astăzi Bastilii ruinate
Abia pe ici, pe colo, schelete deşirate
Se-nalţă către cer;
Ei au trecut! Şi astăzi verigile sunt rupte,
Şi dup-atîta sînge şi dup-atîtea lupte
E suveran poporul şi toţi despoţii pier!

Dar ce-a cîştigat oare, sărmanu, zbuciumare,
Mai mult ca niciodată în libertatea-i mare
E sclav şi numai sclav:

Ieri sclavul unui singur şi azi al tuturora,
Pe cerul libertăţii se stinge aurora,
Şi-nvins este tot dînsul învingătorul brav.

Zdrobeşte-te, o, harpă, d-aceste ziduri antici,
Şi tu eşti rămăşiţă din timpii cei gigantici:
Tu n-ai ce mai cînta!
Venirea Libertăţii e-nceperea sclaviei,
Şi tu, poete, cată, din timpii bărbăţiei
O spadă ruginită în piept a-ţi împlînta.

SALTIMBANCUL

Tot rele şi iar rele, tot intrige mîrşave:
Triumful pretutindeni e-al sufletelor sclave
Ş-al spiritelor mici:
E-al veacului acesta curent nerezistibil,
Ş-al unei sorţi fatale verdictul inflexibil
În gure de pitici!

A! multe-au fost veacuri cumplite, decăzute,
Scrutînd însă abisul în care sunt căzute
Le întîlneşti pe rînd,
Că-n ultimile zile ce-aveau să mai trăiască
Ca lampa fără oliu ce stă să se sfîrşească, —
O rază de lumină mai vie aruncînd!
Dar numai cel de astăzi deprinderea nu-şi lasă,
S-a îmbrăcat în haine ce-l strînge şi-l apasă
De-n coate i-au trosnit,
Şi zdrenţuit cum este, el saltul îşi urmează,
Cu clopoţei la scufa cu care s-adornează
Ca saltimbanc vestit!

Sai! Sai! O, veac de uliţi cu togă noroită,
S-ascunde-a tale pete sub faţa-ţi văruită.
De poţi să le ascunzi
Şi de te-o întreba vrunul în ce îţi stă progresul,
Răspunde-i: „Inventat-am în toate interesul",
Şi-ntinde-i atunci discul, să-ţi dea ca să-i răspunzi.

MAREA SATIRĂ

Căldura e năbușitoare și umbră nu mai e de loc:
Cînd să trăiești abia se poate, să cugeți nu mai e mijloc.
Dar drept vorbind, la ce-ar fi bună a cugetării bărbăție?
Cînd nerozia e obștească, înțelepciunea e prostie.
Mai bine-nchide-te în casă, să nu mai vezi și nici s-auzi
Decît umblînd după dreptate sudori de moarte să asuzi
Plimbat de cei iertați de dăjdii din umilință-n umilință
Bizanț în care nu se iartă să ai onoare sau știință.
Iar dacă nu mai ai nici casă, atunci, sublimule norod,
Te-ncredințez că e mai spornic să numeri pietrele pe pod.
Firește că ar fi mai bine, retras de-orașele deșerte,
Să poți avea un cuib de frunze, o lume-ntreagă de concerte
Pe-o vale veșnic șoptitoare de al izvoarelor susur,
Cu sufletul și cu făptura în cel mai limpede azur.
Să ți se facă zori de vară în cîntece de ciocîrlie,
Și să nu știi că este viața o zdrobitoare mișelie,
S-admiri a totului splendoare, de univers neostenit,
Să ieși c-un singur zbor de aripi din pămîntesc și mărginit
Sau seara, cînd la colț de codru, păstori cînt din caval...
. . . .

ZIUA DE DECEMVRIE
(Parafrazare)

Un vechi amic mă părăsește ș-a lui plecare mă-ntristează,
În pacea cîmpului sălbatic deja prin cuget se așează;
Că singur are să mă lase voi tîngui și voi ofta;
Dar el în mijlocul verdeței dintr-o vîlcea fermecătoare
Stăpîn de veci e peste-o moară cu clare ape șoptitoare,
Oh! cît nu pot a-l imita!

Acolo viața sa în tihnă va curge-ncet și fericită
Netulburată de ispite, de calomnii nenimicită;
De anticamere nedemne își va uita, — își va uita!
Acolo scări de ministere ș-aprozi obraznici nu se află...
Sub înflioririle naturei pierdutul suflet se reaflă,
Oh! cît nu pot a-l imita!

La colțul verde-al unui codru ades mă duce cugetarea...
Clădesc în vise o căscioară, dar nu sosește liberarea...
Tîrăsc nainte greaua cruce a mizerabilului trai, —
Și cînd copiii mei au pîine, în casa mea e sărbătoare
Și plîng cu dulce bucurie, și uit restriștea-njositoare,
Iar umilințele-ndurate mă lasă slab și fără grai.

Amicul meu e însă altfel; cînd deznădejdea nu-l muncește,
Dezlănțuită, o revoltă se umflă-n el și clocotește;

Superb, nu vrea să ţie seama să taci, că trebuie să-nveţi,
Ci verva lui cea îndrăzneaţă trăsneşte tocmai pe semeţi...
În loc să uite sau să ierte, în chiar momentul despărţirei,
„Te plîng, îmi zise fără veste, roşit de flacăra satirei,
Cît despre mine, Bucureşti, oraş în care m-am născut,
În infamie şi tîmpire n-a fost vreodată întrecut.
Mă duc. De astăzi înainte mişeii pot să triumfeze...
Îi las obştească nerozie pe orice căi s-o speculeze...
Să strige unul: Libertate, Egalitate şi ce vrea...
Burtă-verdismul cu avere să-şi zică—Aristocraţie.

NOAPTEA DE OCTOMBRIE

Unde oare se tot duce apa ce din matcă-afară
A ieşit de-atîta vreme sfărîmînd orice zăgaz,
Întinzîndu-şi nimicirea din o ţară-n altă ţară,
Şi în veci fără cruţare, neavînd, nici dînd răgaz?
În zadar se-ncearcă unii drumul ei să-l stăvilească,
Nu mai e putere-n lume revărsarea să-i oprească.
Şi e groaznică urgia însă e dumnezeiască.
Şterge-n clipă o cetate, trece munţii dintr-un salt.
Lasă-n urmă numai leşuri şi tîrăşte-ncoa şi-ncolo
Dărmături muiate-n sînge cu popor după popor...
Să cutremură pămîntul zguduit de-un lung fior,
Iar toţi zeii vechi se surpă, ş-amuţit e chiar Apollo.
Printre ţipete şi lacrimi lumea-ntreagă se scufundă,
Ce-a rodit de veacuri mintea este astăzi dus la fund,
Unde-a fost ogoare-odată este-o mare fără fund.

ASTRONOMIE

S-a măsurat distanța ce este între stele,
S-a stabilit mărimea a orișicărui glob!
Și n-a rămas în fine p-a cerului cîmpie
Aproape mai nimica necercetat de om.
Prin legi ce sunt bazate pe calcule profunde
Rațiunea omenească *Evreka* a strigat
Crezînd a înțelege neînțelesul haos,
Dar a văzut îndată că n-a aflat nimic.
Ce fel? striga-va unii. Știința este justă
Și două și cu două nu pot să facă cinci!
. . . .

POEZIE ANEI

L-am sărutat, l-am sărutat
Obrazul tău divinizat
De suferință și de trai
Printre pădurea fără grai
Pe care toamna ce trecea
Cu greu-i zbor o atingea,
Cum treci și tu și cum te duci
Spre ceața vagilor năluci
Ce mai tîrziu sau mai curînd
Ne-mbracă-n vălul ei pe rînd.

O! buna mea, o, scumpa mea!
Spre ceața tristei bătrîneți
Lințoliu pentru frumuseți
Dar făr' să vreau a ști de ea
O! dulcea mea! l-am sărutat
Obrazul tău divinizat
De suferință și de trai
Printre pădurea fără grai.

APOLOG II

„Simon Petre, zise Domnul, plasa s-o arunci îndată.“
Carele Simon răspunse: „Toată noaptea ne-am trudit
Cînd la mal, cînd mai la mijloc şi nimic n-am pescuit.“
Dar fiindc-a lui credinţă n-avea margini niciodată,
Dreasă grabnic şi întinsă, plasa fu rearuncată.

NOTE ŞI VARIANTE

DIN PERIODICE

(p. 9) DORINȚA POETULUI

Publicată în *Telegraful român*, XVII, 94, 26 noiembrie (8 dec.), 1870, datată: „Viena, 3 decembrie 1870, st(il) nou". Textul autograf în ms. 3.217, f. 19—20, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, cu următoarea notă: „Publicată în anul 70 în ziarul *Telegraful român*, Sibiu, și în 71 în *Ghimpele*, București". Republicată în *Ghimpele*, XII, 22, 20 iunie 1871, p. 3, datată: „1871", semnată: „A. A. Macedonski, student în litere".

Reprodusă după ms. autograf.

Poezia de debut a lui Alexandru Macedonski, scrisă la 16 ani, expediată din Viena, unde se află cu prilejul primei sale călătorii în străinătate (iulie 1870 — martie 1871). Accentele umanitariste, generoase, comunitare, concepția militantă a poeziei sînt în nota romantismului social, anticipînd oarecum adeziunea, din 1882, la principiul „poeziei sociale" (v., în ediția de față, vol. I, p. 403—403).

(p. 12) REÎNTOARCEREA

Publicată în *Telegraful*, II, 229, 18 noiembrie 1872. Republicată în *Oltul*, I, 12, 24 decembre 1873, datată: „Adîncata-de-Sus, pe Amaradia, 1872, oct. în 19", semnată „Alexandru A. Macedonski, student în litere". Textul autograf, în ms. 3.217, f. 77 r.-v., Bibl. Acad. Republicii Socialiste România.

Reprodusă din *Oltul*.

Poezia este scrisă sub impresia revenirii în țară și mai ales a revederii locurilor natale, după cea de a doua călătorie a poetului în străinătate (august 1871 — iunie 1872).

(p.14) IUBIREA LUMEI

Publicată în *Oltul*, I, 1, 14 noiembre 1873, datată: „București, 6 noiembre 1873". Textul autograf în ms. 3.411, f. 80—81, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, idem.
Reprodusă din *Oltul*.

(p.16) SĂRAC ȘI CURAT

Publicată în *Oltul*, II, 1 ianuarie 1874, datată: „București, 25 decembre 1873". Republicată în *Fiul României*, 1 ianuarie 1874, cf. Tudor Vianu, *Bibliografia literară a lui Alexandru Macedonski*, *Opere*, IV, Buc., F.r., 1946, p. 167. Colecția ziarului lipsește din Bibl. Acad. Republicii Socialiste România; *Gura satului*, XIV, 16, 16/28 aprilie 1874, p. 61 (cu erori de tipar și grafie latinizantă).
Reprodusă din *Oltul*.

Un distih inedit, pe aceeași temă, intitulat *Sărăcia*, datat 1874, în ms. 3.411, f. 44 v.:

„Trăiască sărăcia!... Aceia care n-au,
Au inimă și cuget și mare suflet au."

Toate aceste versuri stil Béranger trebuie puse în legătură cu pierderea de către Maria Macedonski, mama poetului, a moșiilor de zestre, Pometeștii și Adîncata, ipotecate. Gestiunea lor rămăsese încurcată la moartea generalului Macedonski. Plecările poetului în străinătate dau acestei averi compromise lovitura de grație.

(p.18) UN TÎNĂR POET MURIND

Publicată în *Oltul*, II, 3, 6 ianuarie 1874. Textul autograf în ms. 3.217, f. 85 v. — 86 r., Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „București, 1872, dec. în 23".
Reprodusă din *Oltul*.

(p.20) SECOLUL

Publicată în *Oltul*, II, 18, 3 martie 1874, datată: „1874, martie 1, București".
Reprodusă din *Oltul*.

(p.21) DIOGENE

Publicată în *Oltul*, II, 21, 14 martie 1874.
Reprodusă din *Oltul*.
v. 34: *vile* (fr. *vil, vile)* — josnic, abject.

(p.23) MEDITAȚIUNE

Publicată în *Oltul*, II, 28, 11 aprilie 1874, datată: „Buc., 7 aprilie".
Textul autograf, în ms. 3.411, f. 51, idem.
Reprodusă din *Oltul*.

(p.25) DECEPȚIUNI

Publicată în *Oltul*, II, 29, 14 aprilie 1874, datată: „București, 1873, septembre".
Reprodusă din *Oltul*.
v. 22: *prodigat* (fr. *prodiguer)* — a dărui.

(p.27) GENIURILOR

Publicată în *Oltul*, II, 38, 2 iunie 1874, datată: „Buc., 1874, mai 29".
Reprodusă din *Oltul*.

Epigraful poeziei este extras din oda *A monsieur de Buffon sur ses détracteurs (Odes*, l. I, II) de poetul francez Lebrun (1729—1807), supranumit și „Lebrun-Pindare" *(Oeuvres choisies de Lebrun*, deuxième édition, Paris, Eugène Renduel, 1828, vol. I, p. 12). Din aceeași odă, tot cu intenții polemice, căci textul exprimă toate convingerile sale despre soarta geniilor persecutate, ingratitudine, glorie postumă, gelozia confraților, Macedonski va mai cita și în *Curs de analiză critică* (*Literatorul*, II, 4, 15 aprilie 1881, p. 783). Poetul citise operele complete ale lui Lebrun, pe care le amintește și în legătură cu izvorul poeziei *Oglinda* de C. Bolliac, în *Cartea de poezii (Lumina*, I, 30, 13 mai 1894).
v. 13 *audacie (*fr. *audacieux)* — îndrăzneț.

(p.29) IMPROVIZAȚIE

Publicată în *Oltul*, II, 40, 16 iunie 1874, datată: „București, 29 august 1873".
Reprodusă din *Oltul.*

(p.30) CARITATE

Publicată în *Oltul*, II, 41, 23 iunie 1874, datată: „București, 1874, iunie 20".
Reprodusă din *Oltul.*

(p.32) ÎN STRĂINĂTATE VIAȚA E AMARĂ

Publicată în *Oltul*, II, 44, 14 iulie 1874, datată: „București, 7 iulie 1874". Textul autograf în ms. 3.411, f. 45—46, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, idem.
Reprodusă din *Oltul.*

Poezie cu accente byroniene, de raportat și la traducerea — posterioară — *Adio*, în prezenta ediție, vol. III, p. 198—200.

(p.34) MEDITAȚIUNE

Publicată în *Oltul*, II, 54, 22 septembre 1874, datată: „București, 1874, septembre 17".
Reprodusă din *Oltul.*

(p.35) CREAȚIUNEA

Publicată în *Oltul*, II, 55, 29 septembre 1874, datată: „Craiova, 1874, septembre 22".
Reprodusă din *Oltul.*

(p.37) MEDITAȚIUNE

Publicată în *Oltul*, II, 64, 1 decembre 1874, datată: „București, 1874, noiembre 24".
Reprodusă din *Oltul.*

Pe aceeași temă, *Destinul* (*Stindardul*, I, 57, 9 iunie 1876).

(p. 38) LEGENDA UNUI CASTEL DIN TIROL

Publicată în *Oltul*, II, 66, 15 decembre 1874, datată: „Tirol, 1870".
Reprodusă din *Oltul.*

Reminiscență romantică din prima călătorie în străinătate a poetului (iulie 1870 — martie 1871), cu destinație principală Viena, dar care i-a îngăduit, probabil la înapoierea prin Italia, să viziteze și Tirolul, unde va fi cules această legendă.

(p. 41) SPERANȚA

Publicată în *Telegraful*, V, 942, 18 mai 1875. Textul autograf în ms. 3.411, f. 63—64, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „Temnița Văcărești, martie 25". Republicată în *Poezii*, (1882), p. 282—284, datată: „Temnița Văcărești, 1875, mai", cu modificări.
Reprodusă din ms. 3.411, f. 63—64.

În *Telegraful*, o notă: „Găsită în colecțiunea d-lui Macedonski", evident, în scopul derutării, căci poetul aflase mijlocul să-și scoată versurile din închisoare.

(p. 43) NĂLUCIREA

Publicată în *Telegraful*, V, 1.101, 2 decembre 1875.
Reprodusă din *Telegraful.*

Este printre primele poezii, și în tot cazul cea mai reușită, din producția de tinerețe a lui Macedonski, pe tema iluziei și a poeziei ca metodă de transfigurare a existenței, idee macedonskiană fundamentală.

(p. 46) SONET

Publicată în *Ghimpele*, XVIII, 5, 30 ianuarie 1877, datată: „1877, ian. 7", dedicată: „D-lui B.A. V., autor al unei broșuri de încercări poetice și studinte la Universitatea de drept din Paris,

care îmi trimisese cartea sa de vizită felicitîndu-mă de Anul nou". La sumar: „Sonet adresat poetului Vineşti, student în Paris".

Reprodusă din *Ghimpele*.

Acest B.A. Vineş, sau Vineşiu, pare să fie cel dintîi discipol al poetului. Este în tot cazul primul căruia Macedonski îi prefaţează versurile: *B.A. Vineşiu, Preludiu, cu-ă prefaciă de d-l Al. A. Macedonski*, cf. B. Florescu, *Critica literară*, în *Românul*, XX, 30—31 ianuarie 1876 (volumul nu ne-a fost accesibil):

„Ceea ce m-a atras a citi aceste poezii, în contra gustului meu, este leala prefaţă în care d. Al. Macedonski cere iertare publicului pentru greşelele autorului; aceste greşeli sînt multe, în adevăr".

B.A. Vineşiu colaborează cu poezii de inspiraţie pariziană la *Familia*, în 1877, unde publică şi *Scrisori din Paris*, 17/29 mai (XIII, 22, 29 mai/ 10 iunie 1877, p. 261—262).

(p. 47) ASUPRA UNUI AMIC POET

Publicată în *Familia*, XIII, 13, 27 martie / 8 aprilie 1877, p. 148, datată: „Buc., 7 dec. 1877"[1] cu titlul *Un poet*. Textul autograf în ms. 3.411, f. 103, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1876, Buc., 7 dec.", cu titlul *Asupra unui amic poet*.

Reprodusă din ms. 3.411, f. 103.

În *Familia*, strofa a VII-a (v. 25—28) este suprimată.

Aproape cu acelaşi titlu, o altă poezie de Macedonski, în *Literatorul*, II, 9, 1881, p. 159: *Unui amic poet*, unde se dă o sarcastică definiţie a poetului:

„Poetul, scumpe amice, este
Un fel de straniu smintit
Ce dă jigodiilor pîine
Pe cînd îl latră mai cumplit".

(p. 49) DESTUL

Publicată în *Literatorul*, I, 1, 20 ianuarie 1880, p. 4.

Reprodusă din *Literatorul*.

Publicată în primul număr al *Literatorului*, *Destul* este manifestul poetic al noii mişcări literare, adversară a poeziei romanţioase, sentimentale, „duioase", minore, în prelungirea mai ales a lui Alecsandri

[1] Eroare de tipar.

şi Bolintineanu. „Durerilor imaginare" şi „lacrimilor false", Macedonski anunţă că va opune o poezie care să reflecte „timpul puterii, bărbăţiei". De fapt, aceea a temperamentului său viril, energetic, propulsor de mari desfăşurări vitaliste, relevate mai ales în erotică. Într-o anume măsură, idealul „poeziei sociale" răspunde şi acestor noi tendinţe macedonskiene (v. nota la *Poezii*, în ediţia de faţă, vol. I, p. 403—408).

(p. 51) IMN

Publicată în *Literatorul*, I, 8, 9 mai 1880, p. 113—114.

Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 53) LACRIMI

Publicată în *Războiul*, III, 138, 23 august 1880, dedicată: „Doamnei Caliopi Poenaru, văduva întemeietorului instrucţiei publice în Valahia", precedată de o scurtă notă redacţională.

Reprodusă din *Războiul*.

P. Poenaru (1799—1875), ilustru profesor la „Sf. Sava", apoi director al Eforiei şcoalelor naţionale, s-a căsătorit la 19 mai 1846 cu Caliopi Hrisoscoleu, văduvă, despre care se afirmă că a decedat la 17 august 1890 (cf. George Potra, *Petrache Poenaru, ctitor al învăţămîntului în ţara noastră*, Buc., Editura ştiinţifică, 1963, p. 14—16). De nu va fi vorba de o eroare de tipar, poezia lui Macedonski ajută la rectificarea acestei date.

Sub raportul conţinutului, *Lacrimi* reprezintă o reafirmare a crezului paşoptist al poetului, proclamat cu putere la *Literatorul*, de curînd înfiinţat (20 ianuarie 1880). Poezia constituie în acelaşi timp un protest, în spirit romantic, pe marginea soartei nefericite a poetului de geniu.

(p. 55) DE-MI SPUI...

Publicată în *Contemporanul*, I, 5, septembrie 1881, p. 180, datată: „1881, aug. în 23", semnată Luciliu.

Reprodusă din *Contemporanul*.

Atribuim această poezie lui Macedonski deoarece pseudonimul *Luciliu* îi aparţine în mod cert; la scurt interval, apare tot în *Contemporanul* o altă poezie semnată de poet, *Studenţilor universitari cu ocaziunea congresului de la Piteşti* (I, 7, 1881, p. 257); în sfîrşit, întrucît prin conţinut ea este foarte apropiată de *Meditaţiile* sale anterioare şi de *Filozofia morţii*.

(p. 56) SENTINŢĂ

Publicată în *Literatorul*, III, 1, ianuarie 1882, p. 19, datată: „1882, Bucureşti, ianuarie".
Reprodusă din *Literatorul*.

O imagine şi temă identică la Théophile Gautier, *Le pin des landes* (*Poésies complètes*, Paris, Charpentier, 1918, vol. II, p. 92).

(p. 57) DOAMNE!...

Publicată în *Literatorul*, III, 1, ianuarie 1882, p. 29—30, datată: „Bucureşti, 1882".
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 59) BALUL

Publicată în *Literatorul*, III, 1, ianuarie 1882, p. 54—55.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 60) CĂTRE DUMNEZEU

Publicată în *Literatorul*, III, 6, iunie 1882, p. 321—322, datată: „Bucureşti, 16 iulie 1882".
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 61) PE CÎND...

Publicată în *Literatorul*, III, 7 iulie, 1882, p. 418, datată: „Iunie 1882, R.-Vîlcea".
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 62) AMINTIRI

Publicată în *Literatorul*, III, 8, august 1882, p. 464.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 64) ÎN SUNETUL MUZICEI

Publicată în *Literatorul*, III, 8, august 1882, p. 484.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 65) AMĂRĂCIUNE

Publicată în *Literatorul*, III, 8, august 1882, p. 484—485.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 66) TIMPUL DULCE

Publicată în *Literatorul*, III, 8, august 1882, p. 503—504.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 67) NU!

Publicată în *Literatorul*, III, 9, 1882, p. 533.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 68) LUI ANGEL DEMETRIESCU

Publicată în *Literatorul*, III, 9, 1882, p. 550—551, cu subtitlul: „(profesor de istorie la liceul «Sfîntul Sava»)".
Reprodusă din *Literatorul*.

Detalii despre prietenia lui Macedonski cu acest critic, cu care, orice s-ar spune, nu are afinităţi estetice şi temperamentale, nu avem multe, în afară de această poezie. Nici la *Literatorul* Anghel Demetriescu nu colaborează decît cu un singur studiu despre *Poezia alexandrină* (VII, 1886—1887, p. 19—25, 96—103, 173—190), neînregistrat în bibliografiile existente (*Anghel Demetriescu*, *Opere*, ed. Ovidiu Papadima, Buc., F.r., 1937, p. 405—409). Moartea sa, în 1903, afectează pe Macedonski (cf. Al. T. Stamatiad, *Alexandru Macedonski*, *Acte şi documente*, Buc., 1951, I, p. 47—49, ms. inedit, B.C.S., ms. 2.005).

(p. 70) ALBUMUL

Publicată în *Literatorul*, III, 9, 1882, p. 554.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 71) CĂPRIOARA

Publicată în *Literatorul*, III, 10, 1882, p. 582—583, dedicată: „Amicului meu Dem. Constantinescu-Teleor".
Reprodusă din *Literatorul*.

Dimitrie Constantinescu-Teleorman, în literatură D. Teleor (1858—1920), poet și nuvelist (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Buc., F.r., 1940, p. 526—528), atrage după toate indiciile sufletul afectiv al lui Macedonski printr-o notiță elogioasă pe care i-o consacră *(Binele public*, 20 noiembrie 1882). Poetul o reproduce în *Literatorul (Dem Constantinescu: Notiță*, III, 9, 1882, p. 573), în același număr cu poezia *Căprioara*, ce o dedică admiratorului său, în semn de recunoștință. D. Teleor devine un colaborator destul de constant la *Literatorul* și la revistele care-i urmează. Face parte din cenaclul lui Macedonski (C. Cantilli, *Seratele literare*, *Revista modernă*, II, 8, 26 martie 1898), care elogiază pe „delicatul nuvelist Teleor" *(Sfîrșitul unei legende*, *Literatorul*, 7, 15 decembrie 1892).

(p. 73) NEBUNUL DIN GOLIA

Publicată în *Literatorul*, III, 10, 1882, p. 586—587, în subtitlu: „Portret".
Reprodusă din *Opere*, I, *Poezii*, p. 214, care folosește textul din *Literatorul*, corectat de poet (p. 447), nouă inaccesibil.

Unele aspecte corespund imaginii romantice a „geniului", la care trimite de altfel și citarea Lordului Byron (v. 9). Despre admirația lui Macedonski pentru poetul englez, cf. nota la traducerea *Lara* (v., în ediția de față, vol. III, p. 294—297).

(p. 74) ELEGIE

Publicată în *Literatorul*, III, 10, 1882, p. 604. Copie de Ana Macedonski, *Poezii de Al. Macedonski*, caiet, p. 94—95, Muzeul literaturii române, necatalogate. Republicată în *Adevărul literar și artistic*, IV, s. III, 115, 4 februarie 1923, cu foarte mici modificări.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 75) TE ÎNȚELEG, O! ȚEPEȘ...

Publicată în *Literatorul*, III, 10, 1882, p. 606. Republicată în *Lumina*, I, 55, 12—13 iunie 1894.
Reprodusă din *Lumina*.

(p. 76) CAVALERUL KURD

Publicată în *Literatorul*, IV, 3, martie 1883, p. 152.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 77) CÎNTEC

Publicată în *Literatorul*, IV, 3, martie 1883, p. 155—156.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 79) AFINITĂȚI

Publicată în *Literatorul*, IV, 4, aprilie 1883, p. 194—195.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 81) ASUPRA UNEI GRAVURI

Publicată în *Literatorul*, IV, 4, aprilie 1883, p. 196.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 82) DOUĂ ȘTIINȚE

Publicată în *Literatorul*, IV, 4, aprilie 1883, p. 197.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 83) NUNTĂ DE ZĂPADĂ

Publicată în *Literatorul*, IV, 5, mai 1883, p. 259—260.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 84) VOI SĂ M-ODIHNESC...

Publicată în *Literatorul*, IV, 5, mai 1883, p. 261.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 85) FERICIREA

Publicată în *Literatorul*, IV, 5, mai 1883, p. 262—263.
Reprodusă din *Literatorul*.

p. 86) CREDINȚĂ

Publicată în *Literatorul*, IV, 7, iulie 1883, p. 411—412.
Reprodusă din *Literatorul*.

Versiunea franceză, *Foi*, este posterioară: „1898, ce 27 déc.", în ediția de față, vol. IV, p. 72.

(p. 87) ALEA JACTA EST

Publicată în *Literatorul*, IV, 8, august 1883, 463—464.
Reprodusă din *Literatorul*.

Alea jacta est („Zarurile sunt aruncate"), locuțiune atribuită lui Iulius Cezar la trecerea Rubiconului (Suetoniu, *Cezar*, 32), devenită proverb al supunerii la soartă.

(p. 89) EPOCA

Publicată în *Literatorul*, IV, 9, septembre 1883, p. 544.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 90) NAUFRAGIU

Publicată în *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 33—34.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 91) CÎNTEC VOLUPTUOS

Publicată în *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 35, datată: „Turin, 1871".
Reprodusă din *Literatorul*.

Macedonski a vizitat orașul Turin, la sfîrșitul iernii sau la începutul primăverii anului 1871, cu prilejul primei sale călătorii în străinătate. Cu acest prilej, unele experiențe erotice, de interes pur biografic (Adrian Marino, *Viața lui Alexandru Macedonski*, p. 80—81).

(p. 92) BLESTEM

Publicată în *Literatorul*, V, 2, 1884, p. 123—124.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 93) FRUNZA DE IMORTALĂ

Publicată în *Literatorul*, V, 3, 1884, p. 125.
Reprodusă din *Literatorul*.

Imortală, cuvînt făcut de Macedonski după fr. *immortelle*, în românește *siminoc*, plantă care-și păstrează aspectul natural și după ce se usucă.

(p. 94) NIMIC, NICI CHIAR SPERANȚA...

Publicată în *Literatorul*, V, 3, 1884, p. 142.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 95) ARIPI

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 185—186.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 97) ÎNTRE GROZAV ȘI FRUMOS

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 197.
Reprodusă din *Literatorul*.
Poetul ia noțiunea de „grozav" în accepție de „sublim".

(p. 98) LA UN COPIL

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 198.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 99) PALIDĂ UMBRĂ

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 212.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 100) IZVOARELE DIN STURZENI

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 214—215, dedicată: „Lui Nicolae Blarenberg".
Reprodusă din *Literatorul*.

Aici, poezia este însoţită de următorul:
„*Comentariu*. Sturzeni este numele moşiei lui Nicolaie Blaremberg. Legenda acestei poezii o datorez d-sale. I-o dedic, căci dacă nu i s-ar cuveni de drept, i se cuvine pentru admiraţiunea pe care o păstrez acestui mare caracter ce nu s-a dezminţit niciodată şi cu care mă leagă atît admiraţiunea, cît şi simpatiile."

Nicolae Blarenberg (1837—1896), om politic, jurist, ziarist, atrage simpatiile lui Macedonski în perioada campaniilor sale antidinastice, precum şi prin activitatea sa în presa liberală a timpului, 1865—1885 (*Revista Dunării*, *Dezbaterile*, *Ţara*, *Le pays roumain*, *Le peuple roumain*, *Stindardul)*. La aceste două ultime ziare va colabora şi Macedonski. Probabil că legătura lor datează din această perioadă, mai precis din anul 1876, cînd poetul, dezamăgit de ingratitudinea partidului liberal, aderă la aripa fracţionistă a lui N. Blarenberg şi scrie în ziarul acestuia *Stindardul*, unde semnează şi articolul-program. Ulterior, relaţiile se strică [v. nota la *Epigramme* („Sur un salon..."), *Bronzes*, în ediţia de faţă, vol. IV, p. 203].

(p. 102) NOPŢILE ÎNGROZITOARE

Publicată în *Literatorul*, V, 5, 1884, p. 288—289. Dedicată: „Lui Maurice Rollinat, poetul nevrozelor".
Reprodusă din *Literatorul*.

Despre semnificaţia dedicaţiei, cf. nota la traducerea *Năluca crimei* de Maurice Rollinat, în ediţia de faţă, vol. III, p. 287—289.
v. 20: *Prunele*-sclipitoare, barbarism (fr. *prunelle*, pupilă).

(p. 104) LA VISUL PROFAN

Publicată în *Analele literare*, I, 2, 15 ianuarie 1886, p. 49—50.
Reprodusă din *Analele literare*.

(p. 106) SUO TEMPORE...

Publicată în *Analele literare*, I, 3, februarie 1886, p. 149.
Reprodusă din *Analele literare*.

(p. 107) APUS

Publicată în *Literatorul*, VII, 1886—1887, p. 126—127; VIII, p. 339, cu subtitlul: „Gamă cromatică".
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 108) LUI VICTOR BILCIURESCU

Publicată în *Literatorul*, VIII, 1886—1887, p. 353—354, datată: „1887".
Reprodusă din *Literatorul*.

Despre relaţiile poetului cu Victor Bilciurescu, vezi nota la poezia *Prietenie apusă*, din *Excelsior*, ediţia de faţă, vol. II, p. 292—294.

(p. 110) UN VIS PROFAN

Publicată în *Literatorul*, VIII, 1886—1887, p. 358.
Reprodusă din *Literatorul*.

Aici, următoarea notă, în legătură cu v. 12:
Frumos ovrei cu părul roşu mă simt atunci gelos pe tine.
„Versul din urmă e tradus dintr-o poezie a lui Théod. Hannon (vezi volumul său ap. în ed. Kistemaeckers, Bruxelles, p. 100)."

(p. 111) RAZE

Publicată în *România literară*, VI, 11, noiembrie 1887, p. 249.
Reprodusă din *România literară*.

(p. 112) UNUI CAVALER GUARD

Publicată în *România literară*, VII, 4—5, aprilie-mai 1888, p. 75, cu menţiunea în titlu: „Înmînare".
Reprodusă din *România literară*.

Face parte dintr-un grup de „preludii slave" (cf. nota la *În Archangel*, în ediţia de faţă, vol. II, p. 277), care include şi poezia următoare, *Vînt de stepe*.
„Înmînare" traduce în româneşte franţuzescul *envoi*, specie de poezie lirică tradiţională în literatura franceză, în special medievală şi clasică.

(p. 113) VÎNT DE STEPE

Publicată în *România literară*, VII, 4—5, aprilie-mai 1888, p. 75, cu subtitlul „Cîntec al slavului de sud".
Reprodusă din *România literară*.

(p. 114) CÎND TOATE TREC ŞI-MBĂTRÎNESC

Publicată în *România literară*, VII, 5, aprilie-mai 1888, p. 94. Republicată în *Generaţia nouă*, XIII, 1, ianuarie 1893.
Reprodusă din *Generaţia nouă*.

(p. 115) PARFUM MASCUL

Publicată în *Literatorul*, XI, 1, iunie 1890, p. 14. Din ciclul *Idile brutale*, I.
Reprodusă din *Literatorul*.

Senzualitatea *Idilelor brutale*, învecinată literar cu erotica violentă a lui Rollinat şi Richepin, corespunde şi unui moment trăit, destul de tulbure, de frenezie a simţurilor, pe care-l atestă biografia din acei ani a poetului, agitată din interior de puternice impulsiuni. Poate fi făcută vreo legătură cu „recidiva" pasiunii lui Macedonski din acea epocă pentru Aristiza Romanescu, despre care vorbesc şi unele amintiri? (Cf. Adrian Marino, *Convorbire cu d. V.G. Paleolog*, în *Universul literar*, LIV, 16—17, 27 mai 1945.)
Dar acesta este numai un aspect al problemei. Macedonski avea foarte precisă noţiunea eroticii naturale, virile, despre care cultiva o

viziune clasicizantă, antică, elină, ilustrată mai ales în *Le Calvaire de feu*. De aci şi titlul de „idilă", un inspirator direct fiind şi Teocrit, din care traduce tocmai o astfel de „idilă brutală" (v., în ediţia de faţă, vol. III, p. 268—269). Cît priveşte accentul pus pe „brutal", el are un sens polemic, antisentimental, îndreptat împotriva liricii romanţioase, dulcege, lamartiniene, cultivată uneori de Alecsandri şi Bolintineanu. Sfidarea prejudecăţilor burgheze trebuie de asemenea avută în vedere la lectura acestui ciclu.

(p. 116) SOARE

Publicată în *Literatorul*, XI, 1, iunie 1890, p. 14—15, datată: „1890".
Din ciclul *Idile brutale*, II.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 117) PE SÎNURILE

Publicată în *Literatorul*, XI, 3, 1890, p. 39—40, cu titlul *Pe sînurile tale macre*. Acelaşi titlu în textul mss. 3.407, f. 3—4 şi 3.411, f. 16, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România. Republicată în *Comedia*, 16 aprilie 1914 (?), lipsă în Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, cu titlul *Pe sînurile* (cf. *Opere*, I, ed. Tudor Vianu, p. 447). Acelaşi titlu, după acelaşi izvor, şi în „ms. definitiv", reprodus în *Opere*, I, p. 223.
Reprodusă din *Opere*, I, *Poezii*.

Face parte în mod evident din acelaşi ciclu, *Idile brutale*, a III-a în ordinea apariţiei.

(p. 119) OH! TOATE MOARTE

Publicată în *Revista literară*, XII, 22, 23 iunie 1891, p. 337, cu supratitlul: „Versuri inedite", I. Republicată în *Literatorul*, XIV, 4, 15 septembrie 1893, p. 5.
Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 120) BRUTALA ŢEPENIE

Publicată în *Revista literară*, XII, 22, 23 iunie 1891, p. 337, cu supratitlul: „Versuri inedite", III.

Reprodusă din *Revista literară*.

Tot din ciclul *Idile brutale*.

(p. 121) SUPERB DE FORŢĂ BRUNĂ...

Publicată în *Revista literară*, XII, 22, 23 iunie 1891, p. 337, cu supratitlul: „Versuri inedite", IV. Republicată în *Literatorul*, XV, 4, 15 septembrie 1893, p. 11, cu numărul de indicaţie VII, evident, din ciclul *Idile brutale*.

Reprodusă din *Literatorul*.

(p. 122) ZADARNICE SUNT TOATE

Publicată în *Revista literară*, XII, 22, 23 iunie 1891, p. 338, cu supratitlul: „Versuri inedite", V.

Reprodusă din *Revista literară*.

(p. 123) DE-AŞ ŞTI...

Publicată în *Lumina*, I, 32, 15 mai 1894.

Reprodusă din *Lumina*.

(p. 124) APOLOG

Publicată în *Literatorul*, XXI, 2, ianuarie 1900, dedicată: „D-lui G. Cogălniceanu (din Ploieşti)". Textul definitiv în ms. 3.411, f. 28—29, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1899".

Reprodusă din ms. definitiv.

(p. 126) EXPOZIŢIA DE LA ATENEU

Poezie care deschide un foileton, cu acelaşi titlu, publicat în *Epoca*, VII, 1.672, 7 mai 1901, reprodus în *Viaţa naţională*, I, 4, 30 iunie 1901. Cronică plastică pe marginea expoziţiei pictorului Ion Marinescu, precedată în *Viaţa naţională* de următorul preambul al redacţiei în cadrul rubricii „*Icoanele*" *din acest număr:*

„În *Epoca* apare la «foileton» un articol, de însuşi «maestrul», cum îi zic cu drag intelectualii noştri din capitală — am numit pe A. Macedonski cel mai mare poet şi prozator al nostru.

Expoziţia lui Marinescu a fost cel mai fericit motiv de provocare artistică a scriitorilor şi ziariştilor noştri. Desigur că publicul român a gustat cu această ocaziune multe pagini în presă, care l-au mîngîiat pentru multă vreme de sterilitatea sau violenţa ei în prozaica noastră viaţă politică.

În articolul d-lui Macedonski, ca şi în ale altor distinşi esteţi şi artişti, sunt răspîndite atîtea judicioase observaţiuni, că toate laolaltă rezumate ne-ar da un catehism minunat al picturei noastre naţionale. Iată ce zice ilustrul nostru poet" (urmează poezia şi foiletonul).

La începutul foiletonului din *Epoca*, Macedonski face următoarea precizare:

„Aceste versuri fac parte din o poemă pe care cea din urmă expoziţiune a nemuritorului nostru pictor Grigorescu mi-a inspirat-o."

Reprodusă din *Epoca*.

(p. 127) SONETUL DIN ZĂRI

Publicată în *Viitorul ţărei*, ediţie festivă a societăţii „Santinela", sub direcţiunea d-lui căpitan Carol Scrob (Bucureşti), 1902, p. 10, împreună cu versiunea franceză *Sonnet lointain*. O notă arată că: „După dorinţa exprimată de autor, i s-a păstrat ortografia proprie".

Reprodusă din *Viitorul ţărei*.

(p. 128) ELEGIE

Publicată în *Pleiada*, nr. 1, 1904, p. 8. Textul autograf în ms. definitiv, 3.406, f. 86 v., Bibl. Acad. Republicii Socialiste România.

Reprodusă din ms.

Versiunea din *Pleiada* are o strofă mai puţin şi unele modificări:

Cînd aripile morţei vor trece pe-a mea frunte
Îngheţul unei umbre, — să nu mă plîngă nimeni,
Atunci.
Ci albe mîni pioase să pună roze pale
Pe anima-ncetată şi purpure, pe buze.
Atunci.
Şi: — „Slavă ţie, Doamne, iertat, căci este tată",
Copiii mei să zică, — iar soare-n cer să rîdă,
Atunci.

(p. 129) CHITARĂ

Publicată în *Pleiada*, nr. 1, 1904, p. 8—9.
Reprodusă din *Pleiada*.

Prima versiune a acestei poezii a apărut în *Literatorul* (XI, 3, 1890, p. 41—42), cu titlul *Romanţă:*

Cu ochi mari te urmăresc
Pătimaşele-mi răsfrîngeri,
Însă fraţii tăi sunt îngeri
Şi mi-e visul omenesc.
Pătimaşele-mi răsfrîngeri
Cu ochi mari te urmăresc.

Înfloresc migdalii rozi,
Este iarbă, este soare,
Umbră, apă şoptitoare,
Viaţă, dragoste, nevrozi.
Este iarbă, este soare,
Înfloresc migdalii rozi.

De-ai veni sub liliac,
Ai s-auzi poema veche,
La ureche, la ureche
Ţi-ar cînta un pitpalac:
Ai s-auzi poema veche
De-ai veni sub liliac.

(p. 130) EPODA DE AUR

Publicată în *Flacăra*, II, 25, 6 aprilie 1913, datată: „martie 1913". „În ms. definitiv datată din 1912" *(Opere*, ed. T. Vianu, I, p. 448). Aceeaşi dată în ms. copie Ana Macedonski, Arhiva Al. Macedonski, I, ms. 8, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, caietul I, p. 3, unde poezia este dedicată: „În memoria lui Oreste". Întrucît poetul Oreste a decedat în 1918, dedicaţia, probabil şi transcrierea ms. definitiv, s-a făcut după această dată. Tot aici (p. 47—48), *Epoda de aur* este dedicată: „Lui Minulescu". Republicată în *Poezii alese*, 1882, p. 157—158; *Cartea nestematelor*, 1923, p. 47—48: „Lui Minulescu".

Reprodusă din *Opere*, I, p. 225, care urmează ms. definitiv (p. 448), nouă inaccesibil.

Oreste Georgescu (1891—1918) este unul dintre cei mai devotaţi discipoli ai lui Macedonski din ultima perioadă. Este un fidel al cenaclului (Tudor Vianu, *Opere*, I, p. LXXIII), evocat ca atare în poezia *Salonul* de Nikita Macedonski (*Universul literar*, XXXVI, 20, 27 iunie 1920). Îşi întovărăşeşte maestrul la Paris, în 1912, cu care prilej vizitează împreună pe Laurent Tailhade *(O după-amiază la Laurent Tailhade*, în *Ilustraţiunea română*, noiembrie-decembrie 1913, p. 8—9). În ţară participă cu mare devotament la polemicile lui Macedonski *(D. C. Banu pălmuieşte pe d. E. Lovinescu*, în *Dreptatea*, IV, 987, 7 februarie 1916). Primeşte însărcinarea să strîngă toate ecourile de presă despre *Thalassa (Flacăra*, V, 25, 2 aprilie 1916, p. 297).

(p. 131) ROMANŢA FRUNZEI DE CHIPAROS

Publicată în *Masca*, I, 1, 7 august 1916, cu supratitlul „Din poema romanţelor" şi cu indicaţia: „Poezie inedită", datată: „2 aug. 1916". Republicată în *Universul literar*, XXXVII, 8, 20 februarie 1921, cu menţiunea: „Inedită".

Facsimil, la începutul volumului *Poezii alese*, Bucureşti, Editura literară Casa şcoalelor, 1921, datat: „2 aug. 1916". Copie Ana Macedonski, în ms. *Poeziile lui Alexandru Macedonski* revăzute definitiv de poet pentru ediţia „nec varietur, 1920, mai 1919", caietul II, Muzeul literaturii române, nr. 9.186/106.

Reprodusă din *Masca*.

Este varianta ultimă a unei vechi poezii din *Literatorul* (III, 7, 1882, p. 448), intitulată *Eu cunosc...*:

Eu cunosc un loc retras
Unde nimeni n-o să poată
Să urmeze-al nostru pas...
Vino: Uită lumea toată!

Unii zic că-n acel loc
Este frig şi întuneric —
Dînşii mint; — în el, misteric,
Arde ce-l mai dulce foc!

Alte vieţi cu mult mai dulci
Să ne-nsufle o să poată...
Lîngă mine să te culci
Vino: uită lumea toată!

(p. 132) SONETUL NESTEMATELOR

Publicată în *Ilustraţiunea neamului nostru*, V, 4, octombrie 1919, p. 1, datată: „1919, 9/22 oct.".
Reprodusă din *Ilustraţiunea neamului nostru*.

În intenţia sa, Macedonski voia să aşeze acest sonet ca prefaţă la proiectatul său volum de poezii „revăzute definitiv pentru ediţiunea «nec varietur»", cum stă scris pe coperta ms. 39/1946, caietul I. În acelaşi sens şi o notă din *România nouă literară şi artistică*, unde *Sonetul nestematelor* este însoţit de următoarea precizare:
„Cînd maestrul şi-a revăzut şi aranjat volumul său de poezii, căruia i-a dat titlul de *Cartea nestematelor*, a scris acest sonet."

(p. 133) SONETUL PUTERII

Publicată în *Ilustraţiunea neamului nostru*, V, 5, noiembrie 1919, dedicată: „D-lui Ion G. Duca, fost ministru al instrucţiunii publice", datată: „10/23 octombrie 1919". Ms. copie, revăzut de poet, aşezat la sfîrşitul ms. *Vîrsta literară*, Muzeul literaturii române, nr. 9.793.
Reprodusă din ms. 9.793.

Aici, v. 1, la cuvîntul *mina*, următoarea notă autografă:
„Scobituri ce se fac în piatră şi ce sunt umplute cu dinamită spre a azvîrli stînca în aer".

Este versiunea românească a sonetului francez *Le filon*, compus anterior (v., în ediţia de faţă, vol. IV, p. 103).

Despre legăturile poetului cu I. G. Duca, v. nota la *Rondelurile celor patru vînturi*, în ediţia de faţă, vol. II, p. 385.

TRADUCERI ŞI ADAPTĂRI

(p. 137) ŞARPELE ŞI PILA[1]

Publicată în *Oltul*, I, 1, 14 noiembrie 1873, fără indicaţie de traducere. Republicată în *Oltul*, II, 42, 9 iunie 1874, idem; *Gura satului*, XIV, 29, 16/28 iulie 1874, p. 113; *Tribuna, revista cestiilor contimporane*, dir. Gr. H. Grandea, 1 dec. 1873, p. 79 (La Fontaine); *Vestea*, I, 110, 24 iulie 1877, idem.
Reprodusă din *Vestea*, confruntată cu ms. traducerii, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, ms. 3.411, f. 78.

Traducere a fabulei lui La Fontaine, *Le serpent et la lime* (l. V, XVI), concepută în spirit net polemic, ca o ripostă dată detractorilor, denunţaţi încă din volumul de debut *Prima verba*, Buc., 1872 (*Dedicaţiune iubitei mele mume*, alte fragmente, p. 45, 53, 61).
O traducere a aceleiaşi fabule va da, probabil cu aceleaşi intenţii, şi St. O. Iosif (*Minerva*, I, 23, 7 ianuarie 1909).

(p. 138) PUTEREA FABULELOR

Publicată în *Telegraful*, VI, 1.125, 4 ianuarie 1876, datată „Buc., 1875, decembre 26".
Reprodusă din *Telegraful*.

Traducere a fabulei lui La Fontaine *Le pouvoir des fables* (l. VIII, IV).

---

[1] Reproducerea traducerilor şi imitaţiilor păstrează compartimentarea şi cronologia literaturilor şi direcţiilor literare.

(p. 140) DIN PSALMUL CXLV

Publicată în *Literatorul*, II, 1, 15 ianuarie 1881, p. 537, datată: „1880". Republicată în *Poezii*, 1882, p. 168—169.
Reprodusă din *Poezii*.

Aşa cum a indicat cel dintîi Charles Drouhet, *Influenţa franceză în poezia lui Macedonski...*, Buc., 1940, p. 4, *Din psalmul CXLV* este o traducere din Malherbe: *Paraphrase du psaume CXLV* (în alte ediţii, *Paraphrase d'une partie du psaume CXLV)*. Aplecarea lui Macedonski asupra acestei teme nu trădează impulsuri religioase, ci numai faptul că poetul medita, alături de Malherbe, asupra efemerităţii gloriei terestre, problemă care-l obsedează din prima tinereţe. Din Malherbe, Macedonski mai traduce *Pour une fontaine* (în alte ediţii *Inscription pour la fontaine de l'hôtel de Rambouillet)*, sub titlul *Inscripţie pentru o fintînă* (După Malherbe), *Literatorul*, I, 28, 5 octombrie 1880, p. 444, republicată în *Poezii*, 1882, p. 105. Textul autograf, cu titlul *Inscripţie asupra unei fintîni* (Malherbe), în ms. 3.406, f. 22, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România:

„Vezi curgînd în albe spume,
Trecător, unda cea rece?
Astfel trece tot pe lume:
Numai Dumnezeu nu trece !"

(p. 142) ADIO LA VIAŢA UNUI JUNE POET

Publicată în *Stindardul*, I, 3, 28 martie 1876. Republicată în *Vestea*, I, 78, 22 iunie 1877, unde este datată: „Bucureşti, 1875, decembre 17".
Reprodusă din *Vestea*.

Traducerea poeziei lui Gilbert *Ode imitée de plusieurs psaumes, faite par Gilbert, huit jours avans sa mort. Oeuvres de Gilbert*, précédées d'une notice historique par M. Charles Nodier, Paris, Ménard et Desenne fils, 1826, p. 122—124, cunoscută şi sub titlul *Adieux à la vie*, aşa cum figurează pînă azi în antologii *(Les deux cents plus beaux poèmes de la langue française*, présentés par Philippe Soupault şi Jean Chouquet, Paris, Robert Laffont, 1955, p. 212—213). Este evident că Macedonski urmează, în titlul traducerii sale, această tradiţie.

Celebru prin această poezie, Nicole-Joseph Gilbert (1751—1780) devine pentru romantici prototip de geniu nefericit, neînţeles şi persecutat de societatea filistină. Este imaginea pe care i-o fixează Alfred de Vigny în *Stello* (ch. XI—XIII) şi Hégesippe Moreau, în *Un souvenir à l'hôpital*, de unde trece şi în romantismul românesc. Cezar Bolliac îl citează *(Colecţiune de poezii vechi şi nuoe*, Buc., Socec, 1858, p. 188), Alexandru Candiano-Popescu îi închină strofe în poezia sa *La poeţi (Cînd n-aveam ce face*, Craiova, 1875, ed. a II-a, p. 137—138). Macedonski recenzează volumul *Poeziile d-lui Candiano-Popescu*, *Telegraful*, VI, 1.145, 29 ianuarie 1876, şi va fi reţinut, desigur, numele şi ideea, dar este cert că Gilbert a fost cunoscut direct şi în original. Poetul francez îl interesează îndeaproape prin soarta sa tragică, simbolică pentru destinul fatal al creatorului de geniu, obiect de lamentare şi polemică permanentă. Din această cauză, numele lui Gilbert revine nu o dată în scrisul lui Macedonski. În *Noaptea de iunie* Musset este invidiat:

„Tu n-ai murit de foame ca palidul Gilbert".

Contemporanii săi sînt puşi la stîlpul infamiei prin aceeaşi acuzaţie cu care se identifică:

„Pentru literaţii noştri, pentru artiştii noştri, pentru oamenii mari ce am avut, am fost, suntem pe rînd, plumbul topit pe care-l turnăm în inimile lor — suntem o ruşine a secolului şi a civilizării moderne... asemenea crude serbări să fie lăsate pe seama secolului al 18-lea cînd un Gilbert putea să moară la Hôtel-Dieu" *(Artişti şi poeţi în România la finele secolului al XIX-lea, Literatorul*, XX, 7, 10 iulie 1899, p. 2).

O strofă din *Adieux à la vie*, a cincea, este aleasă, în sfîrşit, ca *motto* al *Nuvelei în scrisori*, unde Macedonski pune în termenii cei mai dramatici problema eternei suferinţe a omului de geniu. În lunga enumerare care vine să-i confirme ideea, Gilbert apare din nou: „Trec la Chatterton: s-a omorît din disperare. Gilbert sfîrşeşte în spital. Bolintineanu la Pantelimon"[1] etc. *(Literatorul*, XV, 11—12 aprilie-mai 1894, p. 20). Este deci limpede că acest „caz" joacă un rol special în formaţia literară romantică a lui Macedonski, ilustrînd una din tezele sale fundamentale.

(p. 144) JUNIMEA DE AZI

Publicată în *Telegraful*, III, 503, 1 noiembre 1873, datată: „1873, Bucureşti, 23 octombre".

[1] Comparaţia circula, nu mai departe, într-un necrolog la moartea lui D. Bolintineanu: „Gilbert al României" (G. Călinescu, *Studii şi comunicări*, Buc., Ed. tineretului, 1966, p. 24—25).

Reprodusă din *Telegraful.*

Collin d'Harleville, comediograf francez (1785—1809). Traducerea acestei satire trebuie pusă în legătură cu poeziile de tinerețe de tipul *Tînărul bătrîn* (v., în ediția de față, vol. I, p. 296—297), în care dezacordul moral al poetului cu generația sa este exprimat în mod limpede și sarcastic.

(p. 145) FRUNZA

Publicată în *Telegraful*, VI, 1.343, 30 septembrie 1876, cu indicația: „Traducție", datată: „Buc., 1876, iulie 3". Republicată în *Ghimpele*, XVII, 40, 3 octombrie 1876, p. 3; *Poezii*, 1882, p. 270—271 („După Arnould", *sic*), datată: „1876, Iulie, Bolgrad".
Reprodusă din *Poezii.*

Traducerea celebrei romanțe *La feuille* de Antoine-Vincent Arnault (1766—1834), de largă circulație cvasifolclorică, de vreme ce figurează, fără indicarea numelui de autor, și în colecția *Spitalul Amorului* de Anton Pann, cu titlul *Sărmana frunză nenorocită* (Ovidiu Papadima, *Anton Pann, „Cîntecele de lume" și folclorul Bucureștilor*, Buc., Editura Acad. R.P.R., 1963, p. 102). Lui Macedonski această versiune nu i-a plăcut: „...Deși e foarte rău tradusă, a ajuns cu înlesnire populară. Cine nu cunoaște pe *Sărmană frunză nenorocită?" (Curs de analiză critică, Poema „Levante și Calavryte", Literatorul*, I, 10, 23 martie 1880), și de aceea, probabil, s-a decis s-o retraducă. Aceeași poezie îi servea și la demonstrarea următoarei teze:

„A scrie mult și bine este desigur a fi poet mare, dar uneori, o singură poezie este de ajuns pentru a-ți înscrie numele în cartea secolelor.

Autorul poeziei franceze *La feuille* și l-a înscris prin crearea a zece versuri ce prețuiesc mai mult decît lungi poeme" *(Curs de analiză critică, Literatorul*, II, 4, 15 aprilie 1881, p. 741).

(p. 146) DEPUTATUL BURTOS

Publicată în *Telegraful*, V, 933, 8 mai 1875, datată: „1875", cu subtitlul: „Localizată după Béranger", și indicația: „Aflată în colecția d-lui Macedonski".
Reprodusă din *Telegraful.*

Traducerea „cîntecului" *Le Ventru ou compte-rendu de la session de 1818*, de Béranger *(Oeuvres complètes*, Paris, Perrotin, 1843, I, p. 272—275).

(p. 149) VRĂJITOAREA

Publicată în *Familia*, XV, 75, 30 septembrie/12 octombrie 1879, p. 487, datată: „1877", cu indicația: „După Béranger". Republicată în *Poezii*, 1882, p. 229—231.
Reprodusă din *Poezii.*

Traducere din Béranger: *La petite fée (Oeuvres complètes*, Paris, Perrotin, 1851, I, p. 248—250).

(p. 151) BASTONUL

Publicată în *Tarara*, I, 1, 6 ianuarie 1880, p. 13—14. Textul definitiv în ms. 3.407, f. 40—42, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România. Republicată în *Literatorul*, IV, 3, martie 1883, p. 154—155; *Lumina*, I, 39, 24 mai 1894; *Biblioteca română*, nr. 3, 26 martie 1895; *Excelsior*, 1895, p. 144—145; *Excelsior*, 1897, p. 134—135.
Reprodusă din ms. definitiv.

Prelucrare după *Ma canne* de Béranger *(Oeuvres posthumes... Dernières chansons — de 1834 à 1851*, Paris, Perrotin, 1858, p. 200—202).

În poezia de tinerețe a lui Macedonski ecourile din Béranger sînt cu mult mai numeroase. Este de altfel evident că, pe latură politică, poezia lui Macedonski se orientează în mod insistent după acest model. De la Béranger, poetul împrumută idei liberale burgheze curente, dar mai ales un aer de frondă și de satiră, în ton de blagă, de bagatelizare, de autoironie și de apostrofă în limbaj familiar, tehnica refrenului de asemenea, care în Franța a și asigurat lui Béranger succesul popular. Este limpede că Macedonski a năzuit, la început, să facă și o astfel de carieră, dovadă aceste traduceri, localizări, prelucrări și imitații, numeroase în perioada 1873—1875. De altfel, Macedonski își mărturisește în mod deschis izvorul de inspirație. Astfel, despre *Fluierul ciobanului*, Macedonski scrie: „Această poezie mi-a fost inspirată de poezia *Le violon brisé* de Béranger" (ms. 3.411, f. 60, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România). *Haine noi (Literatorul*, V, 1, 1884, p. 23—24) reia tot o temă curentă la Béranger *(Mon*

habit, L'Habit de cour, Vieux habits! Vieux galons!) etc. Ironizarea arestării, a regimului de închisoare, a judecătorilor, teme curente în poezia politică a lui Macedonski, inspirată de procesul său de presă din 1875 (v. *Poezii politice)*, sînt de cea mai curată esență Béranger. Că acest poet popular a fost una din afecțiunile lui Macedonski mărturisește și acest portret scris la maturitate *(Béranger*, în *Lumina*, I, 3, 7 aprilie 1894):

„Ca om era de o bunătate excepțională. Ca poet a fost apologistul lui Napoleon I și cîntărețul poporului. A ridicat și cîntecul la înălțimi lirice. A cîntat gloria lui Napoleon, pe cei mari și suferințele celor săraci. A mîngîiat pe nefericiți prin refrene cînd glumețe, cînd dulci și cînd vesele. Deși este trecut de modă, multe din poeziile sale vor rămîne veșnice. A refuzat orice onoruri, n-a alergat după bani și a preferat să trăiască modest decît să abdice de credințele lui și să se umilească.

Poezia sa se distinge prin frumusețea limbii, a formei și adesea prin cugetări filozofice adînci, iar întotdeauna prin o noblețe sufletească și prin un entuziasm neîntrecut. Satirele sale sunt mai mult glumețe decît veninoase. Béranger este ultimul cîntăreț popular pe care l-a avut Franța."

(p. 153) AMINTIRI

Publicată în *Literatorul*, IV, 5, mai 1883, p. 261—262. Republicată în *Familia*, XXIV, 50, 11/13 decembrie 1888, p. 578—579; *Familia*, XXV, 44, 29 octombrie/11 noiembrie 1889, p. 522; *Lumina*, I, 38, 23 mai 1894.

Reprodusă din *Lumina*.

Traducere din Chateaubriand. Este romanța pe care, în *Les aventures du dernier Aberncerage*, cavalerul francez Thomas de Lautrec, prizonierul lui Carol Quintul, o cîntă cu prilejul unei serbări date în palatul Generalife din Grenada. În unele ediții ea apare cu titlul *Souvenir du Pays de France, Romance (Oeuvres complètes de Chateaubriand*, nouv. éd., Paris, Garnier frères, III, p. 555—556). Prima strofă:

„Combien j'ai douce souvenance
Du joli lieu de ma naissance,
Ma soeur, qu'ils étoient beaux, les jours
De France!
O mon pays, sois mes amours
Toujours!"

Este foarte probabil că Macedonski a întîlnit această romanță chiar în textul nuvelei lui Chateaubriand, pe care o și traduce: *Cel din urmă dintre Abenceraji*, *Vestea*, I, 88, 2 iulie 1877; 89, 3 iulie 1877; 96, 10 iulie 1877; 102, 4 iulie 1877 (la Bibl. Acad. Republicii Socialiste România colecția ziarului este incompletă).

(p. 155) LACUL

Publicată în *Oltul*, II, 48, 11 august 1874, datată: „București, 1874, 8 aug.". Republicată în *Stindardul*, I, 4, 29 martie 1876; 59, 11 iunie 1876, idem; *Vestea*, I, 81, 25 iunie 1877.

Reprodusă din *Vestea*.

Traducerea poeziei *Le Lac* de Lamartine, *Premières méditations poétiques* (XIII). În cronologia versiunilor și imitațiilor românești ale *Lacului* ea figurează, după informațiile noastre, pe locul 9, după:

1. I. Heliade Rădulescu, *Lacul*, *Meditații poetice dintr-ale lui A. de la Martin*. Traduse și alăturate cu alte bucăți originale prin... Buc., 1830, p. 23—29, 281—284.
2. A. Hrisoverghi, *Poezii*, Iași, 1843, p. 75—78.
3. C. Bolliac, *O dimineață pe malul lacului*, imitație, *Poezii nuoe*, Buc., 1847, p. 129—138.
4. C.D. Aricescu, *O noapte pe lacul de la S...vo*, *Arpa română*, Buc., 1852, p. 86—89, imitație.
5. M. Zamfirescu, *O noapte pe lac*, *Revista Carpaților*, I, 1860, p. 62—64, imitație.
6. Gr. Grandea, *Lacul*, *Revista Carpaților*, II, 1862, p. 481—482; *Preludele*, Buc., 1862, p. 108—111; *Miosotul*, Buc., 1885, p. 49—52.
7. N. Scheletti, *Lacul*, *Convorbiri literare*, I, 21, 1/13 ianuarie 1867, p. 298—299.
8. C. Stamati, *Timpul trecut*, *Muza românească*, Iași, 1868, p. 313—314.

Fără a fi excepțională, traducerea lui Macedonski este superioară tuturor acestor traduceri și imitații.

(p. 158) VÎLCEAUA

Publicată în *Telegraful*, VI, 1.413, 25 decembrie 1876. Republicată în *Vestea*, I, 89, 3 iulie 1877; *Poezii*, 1882, p. 152—156.

Reprodusă după *Poezii*.

Traducerea poeziei *Le Vallon* de Lamartine, *Premières méditations poétiques* (VI).

Traducerile din Lamartine aparţin unei faze de tinereţe, şi asupra lor poetul nu va mai reveni. Ele corespund lecturilor acestei vîrste, stimulate nu numai de adolescenţa sa romanescă, modă literară încă romantică, dar şi de anumite evenimente biografice. Era de aşteptat, într-un fel, ca în timpul călătoriilor în Italia, Macedonski să citească pe Lamartine şi în special *Graziella*. Şi, într-adevăr, jurnalul său trădează o astfel de lectură, printr-un anume aer dulce-epicuren, luminozitate a peisajului, decor somptuos (*Pompeia şi Sorente*, *Oltul*, II, 38, 2 iunie 1874). Dar Macedonski a citit şi alte opere de Lamartine, în afară de *Premières méditations poétiques*, anume: *Nouvelles méditations poétiques* şi *Harmonies poétiques et religieuses*. Din *Nouvelles méditations*, Macedonski parafrazează într-o „legendă" *Ischiana* (*Oltul*, II, 25, 28 martie 1874), poezia corespunzătoare *Ischia*, iar din *Harmonies* reţine *Le premier regret*, din care reproduce prima strofă, pe care o şi traduce, în acelaşi jurnal de călătorie. Ulterior, citarea poeziei *Bonaparte*, în comparaţie cu *Cinque Maggio* de Manzoni, este iarăşi un semn că *Nouvelles méditations* îi erau bine cunoscute (*Literatorul*, II, 2, 15 februarie 1882, p. 568—569). La Bolgrad, în 1877, citea încă pe Lamartine (Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, ms. 3.411, p. 36), lectură ce i se părea indicată pentru solitudine şi viaţă meditativă, în cadru rustic. Aci, „după Lamartine", Macedonski compune (p. 30—36) o lungă poezie: *Fericirea cîmpenească* (publicată în *Familia*, XIII, 18, 1/13 mai 1877, p. 207—208, datată: „Buc., 10 noiembrie 1876", şi *Vestea*, I, 88, 2 iulie 1877, datată: „Bolgrad, 1877"), care nu este altceva decît o traducere: *Epitre familière à M. Victor Hugo*, *Premières méditations poétiques*. Este o temă care preocupase şi anterior pe Macedonski (*Fericirea vieţii cîmpeneşti*, *Oltul*, II, 13, 14 februarie 1875), tot sub emulaţia lui Lamartine. Va fi părăsită însă curînd, şi în prefaţa la *Poezii*, Buc., 1882, repudierea se produce pe faţă. Acum Macedonski se declară în favoarea „poeziei sociale", noţiune luată într-o accepţie particulară, şi constată:

„S-ar părea că *Poezia duioşiei* a ajuns la momentul cînd trebuie să expire. *Fata tînără pe patul morţii* insuflă compătimire, dar oricît ar *înduioşa*, nu smulge lacrimi. *Lamartinismul* are, în adevăr, defectul capital de a fi plîngeros, dar de a nu plînge niciodată" (p. X—XI).

Era deci firesc ca impulsivul şi sanguinul Macedonski să nu se mai regăsească temperamental în melancolia, reveriile şi sentimentalismul lamartinian, şi tot ce mai poate el salva din admiraţia sa de tinereţe va fi doar eterna imagine a geniului persecutat, obsesie macedonskiană:

„Bătrîneţea (lui Lamartine) i se scurse tristă şi rece. Acei care-l admiraseră, simţindu-l scăzut, se azvîrliră asupra lui, îi amărîră prin defăimare ultimele zile ale traiului.

Dovadă că geniul, chiar în ţările cu desăvîrşire civilizate, se iartă rareori" (Aristarch, *Lamartine*, *Lumina*, I, 6, 10 aprilie 1894).

Unele accente din poezia de tinereţe a lui Macedonski, îndeosebi aceea de evocare a locurilor natale, este raportabilă mai mult tematic decît prin atitudine emoţională (la Macedonski mai vibrantă şi vindicativă) la unele poeme lamartiniene, precum *Milly ou la terre natale* din *Harmonies poétiques et religieuses* (l. III, II) sau *La vigne et la maison* din *Recueillements poétiques*.

v. 28: *Leteul adorat*, unul din fluviile infernului. Numele său înseamnă *uitarea* (mit.).

(p. 161) ÎNGERUL ŞI COPILUL

Publicată în *Literatorul*, IV, 9, septembrie 1883, p. 545—546, cu indicaţia: „După Reboul". Textul autograf în ms. 3.406, f. 50—52, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, cu indicaţia: „Adaptaţiune", „Asupra morţei copilului meu prea iubit Gigea". Republicată în *Lumina*, I, 32, 15 mai 1894; *Familia*, XXXI, 4, 22 ianuarie/3 februarie 1895, p. 40; *Ţara*, III, 563, 16 aprilie 1895: „În memoria preaiubitului meu băiat George"; *Excelsior*, 1895, p. 77—79: „Imitaţie"; „În memoria preaiubitului meu băiat George".

Reprodusă din ms. 3.406, f. 50—52.

Din Jean Reboul (1796—1864)[1], aceeaşi poezie *L'ange et l'enfant*, élégie à une mère, 1828, sub titlul *Pruncul şi îngerul*, va traduce şi A. Naum, *Traduceri*, Iaşi, 1890, p. 99—101.

George este primul copil al poetului, în primul an de căsătorie, şi decedat prin august-septembrie 1883 (Adrian Marino, *Viaţa lui Alexandru Macedonski*, p. 249).

(p. 163) DERVIŞUL

Publicată în *Pleiada*, I, 2, 1904, p. 22—23.

Reprodusă din *Pleiada*.

[1] *Poésies par Jean Reboul*, de Nîmes, précédées d'une préface par M. Alexandre Dumas et d'une lettre à l'éditeur par M. Alphonse de Lamartine, 2e éd., Paris, Librairie de Charles Gosselin, 1836.

Traducerea poeziei *Le Derviche*, *Les orientales*, XIII, cu omiterea epigrafului în greceşte şi franţuzeşte din Panago Soutzo şi cu renunţarea împărţirii în strofe a originalului, păstrîndu-se totuşi structura sa metrică: 2 versuri lungi, 1 scurt, 2 lungi, 1 scurt.

Motivul pentru care Macedonski a fost atras de această „orientală" nu este exotic, ci de conţinut. Tema damnării, a destinului fatal face parte organică din universul poetic macedonskian, şi poezia lui Hugo îi oferea o bună ilustraţie. Din întinsa operă a poetului francez, Macedonski a mai cunoscut *Odes et ballades*, de unde împrumută strofe, ritmuri şi rime, „în ecouri", pentru care trimite *La Chasse du Burgrave* (notă la *Ecourile nopţii*, *Literatorul*, I, 3, 3 februarie 1880, p. 33).

Prin Victor Hugo, aşadar, Macedonski îşi apără inovaţiile formale (cf. şi *Arta versurilor*, II, *Literatorul*, I, 6, 24 februarie 1880, p. 90—91) şi sub aceeaşi autoritate se pune şi cînd combate pe adversarii direcţiei sale literare. Argumentele lor „sunt cunoscute pentru că au fost sleite în Franţa împotriva lui Victor Hugo, cînd întemeia *Şcoala romantică*" (prefaţă la Th. M. Stoenescu, *Poezii, 1880—1883*, Buc., 1883, p. II). Mai mult chiar, Macedonski pare convins că poezia sa „socială" va juca la noi acelaşi rol revoluţionar, pe care în Franţa romantismul l-a avut faţă de „poezia mitologică", respectiv clasicismul tardiv. De unde următoarele analogii:

„Lamartine fu cel dintîi spre a se opune acelui curent şi inaugură genul său propriu, ce fu la rîndul său înlocuit de Victor Hugo, întemeietorul şcoalei romantice" *(Polemica, Literatorul*, II, 2, februarie 1883, p. 103).

Tot *pro domo*, poetul mai citează pe Hugo şi pentru faptul că „a scris răsunătorul său cap de operă... la 54 de ani" *(Vîrsta literară*, articol inedit, Muzeul literaturii române, nr. 9.793. Un fragment a fost inclus în *Zacherlina în continuare*, Buc., 1918). Este vorba de *Les Châtiments*, şi cazul lui Hugo vine să dovedească puterea de creaţie a bătrîneţii, care lui Macedonski i se contestă. Alte mici detalii la Charles Drouhet, *Influenţa franceză în poezia lui Macedonski, I, Macedonski şi romanticii francezi, „Nopţile" lui Macedonski*, Buc., 1940, p. 6—11; Mario Ruffini, *L'Influsso di Victor Hugo e Alfred de Musset sul poeta romeno Alexandru Macedonski*, estratto da *Convivium*, raccolta nuova, 1946, nr. 6, p. 820—822.

Dervişul a mai fost tradus în româneşte de C. Negruzzi, *Curier de ambe-sexe*, periodul I, 1836—1838, nr. 7, p. 129—130, şi P.V. Grigoriu în *Convorbiri literare*, 1877, 11, p. 72—73.

„Segjin (v. 21), al şaptelea cerc al infernului turc. Orice lumină este aci oprită de umbra unui imens arbore" (Nota lui V. Hugo: *Les Orientales*, *Les Feuilles d'automne*, Paris, Edition nationale, 1885, p. 211).

(p. 165) OCTAV

Publicată în *Literatorul*, I, 14, 20 aprilie 1880, p. 209—211, datată: „1879, Buc., sept. 5". Republicată în *Poezii*, 1882, p. 242—246, cu aceeaşi dată.

Reprodusă din *Poezii*.

Traducerea poemei *Octave* (1831) de Alfred de Musset, inclusă în ciclul *Poésies diverses* (Alfred de Musset, *Premières poésies, 1828—1833*, ed. F. Baldensperger-R. Doré, Paris, Conard, 1923, p. 219—222).

Mai mult decît oricare alt poet, Alfred de Musset este marea pasiune literară de tinereţe a lui Macedonski, cu urme adînci şi recunoscute asupra întregii sale formaţii literare. De Musset îl leagă spiritul „byronian", „uşurinţa cu care trece de la serios la glumeţ, de la disperare la satira cea mai muşcătoare" (Aristarch, *Alfred de Musset, Lumina*, I, 5, 9 aprilie 1894). Un punct de apropiere este şi temperamentul romantic pasional, jovialităţile tinereşti, vitalitatea, aspiraţiile meridionale, erotica voluptuoasă, cu aspecte funeste, aşa cum este evocată şi în *Octave*. În special în tinereţe, Macedonski arată interes pentru problema curtezanei, apoi a prostituatei, rămasă totuşi pură sufleteşte, pentru iubirile fatale urmate de răzbunări teribile, şi Musset, în *Octave*, tratase tocmai o astfel de temă, de efect melodramatic.

Este singura traducere propriu-zisă pe care Macedonski o face din Alfred de Musset, foarte bine cunoscut şi citit în integritatea operei sale poetice, din lectura căreia poetul român scoate sugestii din cele mai fecunde. Fără îndoială că ideea de a scrie *Nopţi* provine de la Musset, continuat în chip mărturisit în *Noaptea de iunie* (v., în ediţia de faţă, vol. I, p. 417):

„Musset a cugetat-o, dar el n-a scris-o".

Macedonski citise *Biographie de Alfred de Musset, sa vie et ses oeuvres* de Paul de Musset (*Poezii*, Buc., 1882, p. 391), şi de aci el scoate şi amănuntul abandonării acestei compuneri (Paris, Charpentier, 2-e éd., p. 171—173).

În *Noaptea de aprilie* atmosfera de intimitate senzuală este tipic mussetiană. Aci, întreg ceremonialul erotic se desfăşoară sub privirile tutelare ale magistrului:

„...Iar deschis pentru-amîndoi
Se afla Musset pe masă..."

Tot aici se face referire şi la Jacques Rolla, prototip de erou mussetian libertin, căci Macedonski citise foarte atent şi cu mari satisfacţii poemul *Rolla*, gustat şi imitat în întreg cercul *Literatorului*. Acelaşi Rolla apare şi în *Noaptea de iunie*, văzut ca un „înger ca şi demon", deci într-o antiteză tipic romantică. Trecînd peste o serie întreagă de citate, amănunte şi referinţe ce nu-şi au aci locul, poeme ca *Rolla* şi *Namouna* vin să-i dea lui Macedonski şi definiţii estetice, precum aceea a „poemei" *(Despre poemă, Literatorul*, II, 1, 15 ianuarie 1881, p. 543—552), sau diferite alte argumente estetice: libertatea de expresie în artă, sinteza de „realism" şi „ideal" în artă etc.

Musset în genere, în dialogurile sale cu „muza", discută condiţia poetului, şi Macedonski absoarbe mai ales această dispută, deoarece, în *La Nuit d'août* şi *La Nuit d'octobre*, ea este pusă în termeni foarte apropiaţi mentalităţii şi aspiraţiilor sale. De altfel, prin întreaga imagine şi legendă biografică, Alfred de Musset reprezintă tipul ideal de poet în accepţia lui Macedonski: iubit, adulat, gustînd din toate plăcerile vieţii, trăită liber şi fastuos. *Noaptea de iunie* este o adevărată *épître* adresată poetului francez tocmai pe această temă. Din toate aceste motive, Musset va constitui o adevărată stea polară, şi în tripticul de idoli poetici ai lui Macedonski, poetul francez va figura pe locul întîi, în ordinea: „Musset, Byron, Shakespeare" *(Cartea de poezii, Lumina*, I, 30, 13 mai 1894). Este şi cauza pentru care primim cu rezervă mărturisirea: „Poemele lui Duiliu (Zamfirescu)... au fost pentru mine emulaţiunea pentru a scrie *Nopţile*" *(Între 1880 şi 1892*, în *Literatorul*, 5, 15 octombrie 1892, p. 13).

Pentru alte detalii, proprii doar cercetării monografice, dar care nu depăşesc în substanţă datele de mai sus, vezi totuşi Al. Ciorănescu: *„Rolla" şi Musset în literatura română, Literatura comparată*, Casa şcoalelor, 1944, p. 191—197; Charles Drouhet, *Influenţa franceză în poezia lui Macedonski, I, Macedonski şi romanticii francezi, „Nopţile" lui Macedonski*, Buc., 1940, p. 11—29; Mario Ruffini, *L'Influsso di Victor Hugo e Alfred de Musset sul poeta romeno Alexandru Macedonski*, estratto da *Convivium*, raccolta nuova, 1948, nr. 6, p. 823—830.

(p. 168) IZVORUL

Publicată în *Literatorul*, IV, 3, martie 1883, p. 153—154.
Reprodusă din *Literatorul*.

Traducere a poeziei *La source* de Théophile Gautier *(Emaux et camées)*, cu păstrarea aceluiaşi număr de strofe. Macedonski are, de

altfel, afinităţi vădite cu aspectele preparnasiene ale acestei poezii, elogiată în deplină cunoştinţă de cauză (Aristarch, *Théophile Gautier*, în *Lumina*, I, 16, 26 aprilie 1894). Detalii în monografia noastră *Opera lui Alexandru Macedonski*, Buc., E.P.L., 1967, p. 94—96.

(p. 170) NĂLUCA CRIMEI

Publicată în *Binele public*, V, 165, 25—26 iunie 1883, cu indicaţia: „După Maurice Rollinat". Republicată în *Literatorul*, IV, 7, iulie 1883, p. 410—411; *Excelsior*, 1895, p. 207—209.
Reprodusă din *Excelsior*.

Traducere liberă a poeziei *Le Fantôme du Crime*, de Maurice Rollinat, *Les névroses*, 1883.

Interesul arătat de Macedonski operei acestui epigon baudelairian are explicaţii diverse, cu punct de plecare în marele succes pe care *Les névroses* le-au avut chiar de la apariţie, la Paris, unde, în 1883, a existat o adevărată „vogă" Rollinat (Guy Michaud, *Méssage poétique du symbolisme*, Paris, Nizet, 1961, p. 242—243). Ecourile în presa românească a epocii sînt imediate (Dahirel, *Un nouveau poète*, *„Les névroses"*, *L'Indépendance roumaine*, 5/17 mars 1883; Gion, *Curierul literar*, *Binele public*, V, 112, 16 aprilie 1883), şi Macedonski, foarte receptiv la mişcarea literară pariziană, nu putea rămîne în afara acestui entuziasm contagios.

Năluca crimei, urmată şi de alte traduceri, constituie, desigur, o dovadă de influenţă imediată, dar ar fi greşit să se creadă că Macedonski acţiona numai în virtutea unui simplu mimetism literar. În realitate, Rollinat îl atrăgea şi prin anume afinităţi şi reacţiuni de esenţă. Poetul francez este prin definiţie un macabru, evocator abundent al procesului descompunerii materiei, şi această perspectivă izbeşte imaginaţia vitalistului Macedonski. Dar, în acelaşi timp, *Les névroses* sînt pline de evocări de o senzualitate maximă, aşa cum va cultiva şi Macedonski într-o poezie înrudită temperamental, despre care ciclul *Idile brutale* oferă cea mai bună ilustraţie. „Satanismul" lui Rollinat, pe urmele lui Baudelaire, oscilaţiile între perversitate şi puritate tulburau de asemenea conştiinţa lui Macedonski. „Nevrozele", în sfîrşit, *spleen*-ul, fatidicul *„ennui"*, „frisoanele", senzaţiile muzicale şi olfactive, foarte apăsat poetizate de Rollinat, au putut avea şi ele priză asupra lui Macedonski, într-o primă fază de receptare a poeziei „simboliste", „moderniste", sau a ceea ce i se părea lui că răspunde

acestei formule. Toate acestea împing pe poet să formuleze o serie de elogii, insuficient controlate:

„Elev şi urmaş al lui Baudelaire, pe care l-a întrecut nu atît prin forma cizelată şi magistrală pe care o avea Baudelaire, dar prin căldura razelor geniale cu care a încălzit versurile sale. Rollinat încă de la început s-a afirmat mare. Sub fruntea lui largă şi umbrită de cărbunele pletelor se vedea în ochii lui de timpuriu că arde un foc care nu se va stinge sub vijelia vremilor. În poezia lui flutură o aripă supraomenească: e ceva parcă dintr-o altă lume, care te fură în vîrtejul lui armonios, te răpeşte şi te ţine pironit sub un farmec straniu, de neînchipuit de dulce."

Dar acest portret, citit atent, nu reprezintă în realitate decît eterna transfigurare romantică, veşnic prezentă în spiritul lui Macedonski, care structural este un romantic, nu un „decadent". Rollinat apare drept un geniu incandescent, fascinant, supraterestru, demonic, aşa cum poetul şi-a reprezentat totdeauna Poetul: capabil de „inspiraţie mare", de „avînt puternic şi aripat". Din aceste motive, „Rollinat e un poet" ale cărui volume sînt „stampate cu pecetea geniului". Nici preţuirea pur tehnică nu este neglijabilă, şi ideea de a compune rondeluri este cu putinţă să-i fi venit lui Macedonski (v., în această ediţie, vol. II, p. 378) şi prin lectura lui Rollinat:

„Rollinat în rondele a ajuns la o perfecţiune neîntrecută. El ştie să cristalizeze cugetarea cea mai adîncă într-o formă fixă şi trăitoare. Recepţiile de la urmă sunt naturale şi necăutate" (Aristarch, *Maurice Rollinat*, *Lumina*, I, 35, 19 mai 1894).

La acestea sînt de adăugat, fireşte, şi anume atitudini de frondă. În cercurile junimiste traducerile lui Rollinat încep să fie detestate (Anti-Icarius, *Zvor sau Zbor?*, *Convorbiri literare*, XIX, 12, 1 martie 1886, p. 1078—1080), şi Macedonski are acum prilejul să-şi sfideze, din nou, adversarii literari. El va dedica în acelaşi spirit şi poeme originale „Lui Maurice Rollinat, *Poetul nevrozelor*", precum *Nopţile îngrozitoare (Literatorul*, V, 5, 1884, p. 288—289; cf. şi Melandri: *Valsul rozelor*, „D-lui Maurice Rollinat", *Liga literară*, II, 6, 1895, p. 169—171), încurajînd pe discipoli să facă la fel (Stéphane Le Métayer, *Nuit d'Orage*, „À. Mr. Rollinat", *Literatorul*, IV, 6, iunie 1883, p. 360—362). Desigur că vor fi îndemnaţi să facă şi traduceri. Dintre acestea (Th. M. Stoenescu, *Prăpastia*, *Amanta macabră*, în *Revista literară*, VIII, 1887, p. 551—552, 593—595), Macedonski laudă mai ales versiunea pe care, sub titlul *Animalitate (Literatorul*, 9, 15 februarie 1893), Cincinat Pavelescu o dădea foarte riscatei *La Vache au taureau*, de acelaşi Rollinat. Poetul gustă aici realizarea artistică,

dar i-a surîs, desigur, şi mai mult sfidarea convenţiilor, a ipocriziei, moralizante, în conformitate cu preceptele „eticii" sale naturaliste, bazate pe exerciţiul liber al instinctelor (Aristarch, *op. cit.*, *Lumina*, I, 35, 19 mai 1894).

Cu toate acestea, faza de entuziasm maxim pentru Rollinat, la Macedonski, trebuie circumscrisă mai ales între anii 1883—1884, după care poetul pleacă la Paris, unde are prilejul unei lărgiri a orizontului literar. Va căuta totuşi să cunoască personal pe Rollinat, admirat din ţară, dar nu reuşeşte (Louis de Chardonne, scrisoare din 24 juin 1884, inedită, fostă în păstrarea Anei Macedonski). La înapoiere, cultul lui Rollinat va fi întreţinut cu insistenţă doar de discipoli fără personalitate proprie (Th. M. Stoenescu, Mircea Demetriad, Al. Obedenaru), în al căror spirit „macabru" şi „satanic" trebuie descifrată şi o anume tendinţă de singularisme şi de revoltă morală antifilistină, specifică poeziei române „moderniste" la sfîrşitul secolului al XIX-lea. Despre această problemă, un articol informativ de Al. Ciorănescu: *Maurice Rollinat şi satanismul în poezia română*, *Literatura comparată*, Buc., Casa şcoalelor, 1944, p. 225—226, susceptibil de completări: Ficus Lipan, *Biblioteca* (După Maurice Rollinat), în *Revista literară*, VII, 1886, p. 427 etc.

(p.172) PUTREZIREA

Publicată în *Literatorul*, V, 5, 1884, p. 25—26. Republicată în *Excelsior*, 1895, p. 200—202.

Reprodusă din *Excelsior*.

Traducerea poeziei *La putréfaction* de Maurice Rollinat, *Les névroses*, 1883.

Pe lîngă interesul arătat de Macedonski operei lui Rollinat, poetul avea şi un motiv special să traducă *La putréfaction*. Versurile finale ale textului din *Literatorul:*

„Cadavrul e un mut ce tace
Durerile ce-l descompun"

au următoarea notă:

„Această teorie a fost emisă de d. Macedonski cu mult înainte de a-şi scrie d. Rollinat admirabila poezie (vezi *Capitole filozofice)*. Ignoranţii de la o broşură pseudoliterară, *Contimporanul* din Iaşi, au făcut mare zgomot la acea epocă, izbind în d. Macedonski şi trimiţîndu-l la şcoală. Astăzi, d. Macedonski trebuie în tot cazul să fie trimis la

şcoală în tovărăşie cu un tînăr ca Rollinat, deja fruntaş în literatura franceză“ (Nota redacţiei, p. 26).

Prin urmare, versiunea sa avea şi un scop polemic: o ripostă la atacurile revistei *Contemporanul* (I. Nădejde, *Ştiinţă la d-l Macedonski de la „Literatorul“*, II, 1882, p. 304—305; *Ştiinţă la d-l Macedonski*, II, 1882, p. 514—621), foarte severă cu exerciţiile diletante ale poetului în materie de „filozofie“ biologică. Rollinat venea, aşadar, în concepţia lui Macedonski, să-i confirme teoria că:

„Prin moarte, omul se transformă şi parcurge întreaga succesiune a formelor materiale“ *(Capitole filozofice*, cap. I, *Evangeliul materialismului*, *Literatorul*, III, 6, iunie 1882, p. 377).

Ceea ce, în esenţă, nu reprezenta în definitiv o eroare decît cel mult de formulare. Macedonski voia să spună, servindu-se de Rollinat ca de o ilustraţie, doar atît, că, prin descompunere, corpul omenesc reintră în circuitul materiei.

În numărul următor al *Literatorului* poetul va publica *Nopţile îngrozitoare* (V, 1884, p. 288—289), dedicate ostentativ aceluiaşi Maurice Rollinat, devenit obiect de polemică „ştiinţifică“.

Tot lui Macedonski i se poate atribui şi traducerea poeziei *La baigneuse* de Rollinat, publicată cu titlul *Baie (Revista literară*, VII, 2, aprilie 1886), sub pseudonimul Paur Zvor. Denunţată ca un „plagiat“ (Anti-Icarius: *Zvor sau Zbor*, *Convorbiri literare*, XIX, 12, 1 martie 1886, p. 1 078—1 080), Macedonski intervine sub proprie iscălitură, necontestînd faptul că este vorba, într-adevăr, de o traducere din Rollinat. În replică aminteşte *Convorbirilor* că ele au căzut victimă unor adevărate mistificaţii, publicînd poezii de autori chiar inventaţi, precum Gablitz. Poetul se referea la cunoscuta farsă a lui Hasdeu *(Zvor sau Zbor*, *Revista literară*, VII, 3, martie 1886, p. 250—251).

(p.174) DANS DE EFEB

Publicată în *Flori sacre*, 1912, p. 59—60. „Ms. păstrat poartă data 23 iulie 1890“ *(Opere*, I, *Poezii*, ed. Tudor Vianu, p. 439).

Reprodusă din *Flori sacre*.

Prototipul acestei poezii este bucata *Bois sacré* de poetul belgian simbolist Iwan Gilkin *(La Nuit*, Paris, Librairie Fischbacher, 1897), identificare datorită lui Bazil Munteanu (cf. *Opere*, I, *Poezii*, ed. Tudor Vianu, p. 438):

„Jailli nu des vêtements vils,
Chair de nacre, lumière, joie,
Le souple éphèbe danse et broie
Le sol d'or craqué de Béryls.

Moelleux, verts et bleus, de subtils
Lataniers aux palmes de soie,
Propagent l'ombrage où chatoie
Maint rayon clair entre les cils.

Ainsi pavonienne s'allume
La magique forêt de plume
Aux flamboyantes cimes d'yeux.

Où l'enfant peureux de caresses
Fuit par jolis bonds sinueux
L'effroi des trop hautes tendresses.“

(p.175) PE ŢĂRMUL VEŞNICIEI

Publicată în *Literatorul*, XX, 7, 10 iunie 1899, p. 3, în subtitlu: „Charles-Adolphe Cantacuzène“. Republicată în *Adevărul*, XII, 5.653, 23 septembrie 1899, idem; *Românul literar*, IV, 22, 28 mai 1906, p. 369.

Reprodusă din *Românul literar*.

Traducerea sonetului *Au bord de l'éternité*, din volumul *Cinglons les souvenirs et cinglons les rêves*, Paris, Perrin, 1900, p. 53—54 (cunoscut desigur anterior).

Charles-Adolph Cantacuzène (1874—1949), diplomat român şi poet de limbă franceză, de factură simbolistă, editat la Paris, a lăsat epocii sale în special amintirea unui *dandy:*

„Pe Calea Victoriei veţi întîlni după amiază un *flâneur* incorigibil: o figură de *dandy* şi de visător în acelaşi timp, elegantă, cu jobenul spre sprîncenele care se accentuează ca două linii de aur pe figura roză, cu mustaţa mică rotunjită pe buzele cărnoase, cu genele mătăsoase quasi închise, pentru ca ochiul să privească lumea prin pînza nelămurită a visului“ (D. Karr, *Charles-Adolphe Cantacuzène*, *Observatorul*, I, 117, 30 martie 1903).

Charles-Adolphe Cantacuzène îşi stiliza, aşadar, silueta după modelul Oscar Wilde — Robert de Montesquieu, pe atunci la modă, şi lui Macedonski astfel de „tipi“ singulari, uşor snobi, îi plăceau. Erau, se pare, în relaţii destul de apropiate, căci, la un moment dat, în perioada festivalurilor eroice ale lui Macedonski, aportul acestui

june *dandy* seducător era socotit esenţial. Din Giurgiu, D. Karnabatt scria poetului să vină neapărat însoţit de Charles-Adolph Cantacuzène pentru a determina pe... soţia prefectului să le dea concursul. „Altminteri — comunica el confidenţial maestrului — nu aş putea garanta succesul" (scrisoare nedatată, inedită, fostă în păstrarea Anei Macedonski). Colaborează cu versuri franceze şi în traducere la *Literatorul* (XX, 4, 5 aprilie 1899; 5, 20 aprilie 1899). Macedonski anunţă că va traduce şi alte sonete din „subtilul poet" (Aristarch, *Litere şi arte*, *Forţa morală*, I, 2, 4 noiembrie 1901).

Faţă de poet, Charles-Adolphe Cantacuzène avea sentimente de reverenţă. Pe foaia de titlu a unui volum al său, *Remember* (Paris, Perrin, 1902, Arhiva Alexandru Macedonski, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România), el scrisese următoarele:

„À Alexandre Macédonski
«Cînd însă Bucureşti în care am suferit
Rămîn în urma noastră în ceaţă învelit
Şi cînd încet urcarăm costişul înverzit»
le plus grand poète
roumain à mon humble avis de raté
L'ami
Charles-Adolphe Cantacuzène."

A făcut carieră în diplomaţie, ca secretar de legaţie la Bruxelles şi Paris, ieşit la pensie cu gradul de ministru onorar. Personaj literar-monden, cu relaţii întinse (a cunoscut pe Mallarmé, Henri de Régnier; Remy de Gourmont îi închină un sonet), Charles-Adolphe Cantacuzène avea la Paris reputaţia unui om de spirit, ale cărui butade, calambururi, „*éclats de conversations*", circulau. Au fost de altfel editate sub titlul *Fragments*, *Esprit de Charles-Adolphe* (Paris, Messein, 1934), poetul tipărind la Paris nu mai puţin de 30 de plachete şi volume de versuri. Apropiat de cercul de la *Mercure de France*, Charles-Adolphe Cantacuzène îşi aminteşte şi aici de Macedonski („*personnage qui a laissé des traces éloquentes dans mon esprit!*"), într-o notă afectuoasă, publicată cu cîteva luni înainte de moartea poetului: *Moeurs et sentiments lointaines* (T. CXLII, no. 532, 15 août 1920, p. 252—254). El dă acum, în traducere, şi un fragment din *Noaptea de noiembrie*, poemă pe care avea de gînd s-o publice, în 1922, în întregime într-o revistă pariziană (Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, Fondul Macedonski, S $\frac{12}{XXX}$; cf. Henri-Louis Dubly, *Le prince poète au jardin des lettres françaises, Charles-Adolphe Cantacuzène et son oeuvre*, Lille, 1929).

(p.176) PARIZINA

Publicată în broşură: Al. A. Macedonski, *Parizina, După Lord Byron*, Buc., tip. Grecescu, 1878.
Reprodusă după acest text.

Traducere a poemei *Parisina* de Lord Byron, destul de fidelă, fără respectarea împărţirii în strofe, inegale ca mărime, a originalului. Macedonski foloseşte forma fixă a stanţei de 6 versuri, rigiditate care dă poemului byronian un anume aer clasicizant.

Fiind cea mai recent reeditată în timpul vieţii sale, precum şi pentru motivul că este singura care traduce şi recenzia din *Edinburgh review* la volumul *Hours of Idleness*, din care poetul citează în polemica sa cu *Convorbirile literare (Polemică*, *Literatorul*, II, 2, februarie 1883, p. 99—105), bănuim că întreaga operă a lui Byron a fost citită de Macedonski în traducerea lui Benjamin Larroche: Lord Byron, *Oeuvres complètes traduites par...*, nouv. éd., Paris, Hachette, 1863, I—II, ed. I, 1836—1837, ed. a VII-a, 1850—1851[1].

Este a treia versiune românească a acestui poem după:

1. I. Heliade Rădulescu, *Din operele lui Lord Byron, traduse de...*, Buc., 1837, I, p. 43—64.
2. Şt. S. Vîrgolici, *Parisina*, *Convorbiri literare*, 1875, 9, p. 395—402.

Prezentată de Macedonski în 1880, pentru marele premiu al Academiei Române „Năsturel Herescu", *Parisina* nu se bucură de nici o atenţie din partea vechiului for („se esclude"). De unde şi puternica animozitate a poetului, tradusă curînd în polemica sa cu V. Alecsandri. Despre întregul episod, Adrian Marino, *Viaţa lui Alexandru Macedonski*, p. 176—177.

v. 229: *fidanţată* (fr. *fiancée)* — logodnică.
v. 350: *spunte* (it. *spuntare)* — a scoate vîrful, a răsări, a încolţi.

(p.188) LARA

Publicată în *Literatorul*, II, 11, noiembrie 1882, p. 282—291: „Fragment" („După Lord Byron"). Republicată în *Poezii*, 1882, p. 293—308, idem, cu dedicaţia: „Amicului meu D. Pantazi Ghica". Aci (p. 397), următoarea notă: „A traduce înseamnează a te asemui cu genul unui autor pînă în cele mai mici nuanţe de stil, iar nu a înşira

[1] Edmond Estève, *Byron et le romantisme français*, Paris, Hachette, 1907, p. 529.

pur şi simplu cuvintele din text fără a ţine seama de stil. Cititorii vor judeca dacă am izbutit a-mi însuşi pe socoteala literaturii române renumita poemă a lui Lord Byron."

Reprodusă din *Poezii.*

Traducere liberă, fragmentară, a poemei *Lara* de Lord Byron. Macedonski traduce mai mult de jumătate din cîntul I, renunţînd total la al II-lea. Pînă la strofa XVI, ideea este urmărită destul de exact, apoi textul începe să se încalece şi să se dilate. Din strofa XVII originală Macedonski face două: XVII şi XVIII. A XVIII-a originală devine la Macedonski a XIX-a. Din două strofe originale, XVIII şi XIX, poetul face patru. Traducerea se opreşte la strofa a XIX-a a originalului. Sînt omise deci 11 strofe din cîntul I şi cîntul II, epico-politic, în întregime. Prin urmare, din *Lara* pe Macedonski nu-l interesează intriga epică, ci portretul moral al eroului byronian, „macedonskienizat" în partea finală după anume tendinţe proprii spiritului său.

În timp ce la Byron separarea eroului de umanitate se face prin îmbrăţişarea ţinutei amorale, la Macedonski Lara simte impulsiuni transcendente, de elevaţie spre absolut, de înaripare. La Byron, deci, eroul cade prin perversitate în zgura materială a instinctelor, în timp ce la Macedonski acelaşi erou este împins spre cer, spre „perihelie" (după formula de mai tîrziu a poetului). Cu alte cuvinte, în final, ceea ce defineşte pe Lara este marele elan ascensional, în contradicţie totală cu sensul poemei lui Byron, care prin Lara ilustra, dimpotrivă, prăbuşirea, damnarea iremediabilă, soluţie pe care Macedonski n-o va accepta în esenţă niciodată.

Alături de Musset, Byron a jucat un rol considerabil în formaţia literară romantică a lui Macedonski. Judecat nu numai prin aceste traduceri, dar şi prin alte aspecte, de esenţă, poetul, mai ales în prima serie a *Literatorului*, este un adevărat „byronian", fervent şi tardiv, comparabil sub acest aspect cu Bolintineanu, foarte preţuit şi acesta de Macedonski. Spre Byron îl atrăgea marele orgoliu al omului de geniu, sentimentul damnării, sarcasmul şi revolta împotriva clasei sale, cultul voluptăţii, exotismul. La toate acestea sînt de adăugat o serie de afinităţi şi întîlniri de ordin biografic.

Fapt destul de puţin cunoscut, Macedonski organizează la *Literatorul* un adevărat cult al lui Byron, care determină numeroase traduceri (multe se datoresc şi unui discipol, Th. M. Stoenescu: *Mazepa, Manfred, Corsarul,* publicate între 1883—1885 şi chiar în 1896—1897), inspirate în mod evident de o lectură repetată, făcută cu pasiune, de

natură să inspire chiar ode. Revelatoare sînt două *Stanţe* de mai jos (*Literatorul*, II, 2, februarie 1882, p. 92; *Pleiada*, I, 1, 1904, p. 9):

„STANŢE

Scrise pe volumul operelor
complete ale lui Lord Byron.
Vanitas, vanitatis

I

Byron, theorbă sacră, de îngeri înstrunată
Fiinţă întocmită din bine şi din rău,
Întreaga mea simţire, de-a ta e amorezată;
Mă pierd de mine însumi privind portretul tău,
Aşa precum se pierde sfioasa fidanţată,
În magica lumină zîmbind în visul său.

II

Dar tu, care din toate în lume avut-ai parte,
Pe mările albastre, purtat biruitor,
Tu cîntec şi sarcasm în veci nepieritor,
Lord pair d'Englitera, Harold, Juan ce-mparte
Cu mîini îmbelşugate batjocoră şi-amor,
Răspunde-mi: ce rămas-ai mai mult decît o carte?"[1]

A închina astfel de versuri, în 1882, cînd byronismul european murise cu desăvîrşire, iar cel românesc agoniza, este un indiciu că la Macedonski lucra nu numai admiraţia pur literară, ci, în primul rînd, afinitatea structurală şi o identitate de formulă estetică. Cînd poetul mărturisea despre sine, în *Avînt*, că:

„Lirismul şi satira se joacă pe-a lui frunte
Ca fulgere desprinse din joc dumnezeiesc",

aceleaşi atribute el le surprinde şi la Byron:

„Poezia sa, amestec de ironie şi lirism, este imaginea cea mai adevărată a epocii în care a trăit" (Aristarch, *Byron*, *Lumina*, I, 1, 5 aprilie 1894).

Nu poate fi vorba de nici o coincidenţă superficială, căci în *Stanţele* reproduse mai sus definiţia revine:

„Tu cîntec şi sarcasm în veci nepieritor".

Macedonski mai reţine că întreaga operă a lui Byron nu este decît proiecţia unui erou unic:

„În toate subiectele, sub douăzeci de nume diferite, sub trăsăturile lui Childe Harold, ale lui Lara sau Manfred, nu e decît el însuşi şi una şi aceeaşi suferinţă" (Aristarch, *op. cit.*, *Lumina*, 5 aprilie 1894).

[1] De notat că astfel de idei sceptice despre glorie exprimă însuşi Byron în repetate rînduri: *Don Juan*, I, CCVIII; *Childe Harold's Piligrimage*, IV, IX etc.

Prin urmare, cînd Macedonski descrie și se transpune în această psihologie, el își făcea propriul său portret moral, proiectat pe un fundal byronian. Înțelegem acum de ce Lara trebuia să intereseze în mod deosebit pe poet. Eroul lui Byron este o ființă stranie, bizară, indiferentă, străină de lume. Plin de contraste, sarcastic, avid de plăceri, de absolut, el devine un decepționat sumbru, tocmai din această cauză. În fond, acest erou este un damnat, un personaj fatal, așa cum Macedonski credea și despre sine în crizele sale morale, cînd se simțea copleșit de adversitate. În această stare de spirit, poetul scrie un număr mare de poezii unde noțiunile cheie sînt „fatalitate“, „mîndrie“, „sfidare“, adică tocmai atributele fundamentale ale lui Lara, în care se regăsește cu anticipație. Precum și Macedonski va declara despre sine, Lara este persecutat de „un vis fatal“, veșnic „în lupta sa fatală cu un vis, — o nălucire“. Eroul lui Byron este deci fascinat de un ideal intangibil, temă esențială a universului moral macedonskian.

Identitatea de poziții morale este și ea o cauză de apropiere intimă. În spiritul eticii romantice, Macedonski va face profesie de credință amoralistă, întărit și de exemplul lui Lara, în care:

„...un amestec misterios domnește
Și binele cu răul în el se contopește.“

Aceeași imagine Macedonski o are și despre Byron:

„Ființă întocmită din bine și din rău.“

Poetul englez părea o făptură demonică, un prototip de alienare, și în *Nebunul din Golia* Macedonski revine asupra acestei definiții:

„Părea tot într-o vreme un înger și un demon,
Sub galbenele-i tîmple purta un Lord Byron!“

Pentru societate — și în acest punct eroul byronian vine la Macedonski să consolideze spiritul refractar și de revoltă antifilistină, antiburgheză — un astfel de tip constituie un obiect de scandal. Ponegrire la adversari, exaltare la prieteni, aceasta este soarta geniului, a lui Lara, *id est* a lui Macedonski:

„E demn deopotrivă de ură și de-amor —
. . . .
E lăudat adese și sfîșiat adese.“

Între aceste două planuri antagonismul este ireductibil:

„Byron pentru băcanul cu minte-e nerod“ (*Despre poemă*, *Literatorul*, II, 1, 15 ianuarie 1881, p. 551).

Raportat la acest context, interesul lui Macedonski pentru Byron în general și pentru tipul Lara în special devine perfect explicabil. Ca la orice alt poet mare, traducerile, adaptările, parafrazele nu sînt

accidentale, haotice, ci vin să se integreze organic spiritului creator. Ele aduc nuanțe noi, pun în valoare latențe, ilustrează tendințe specifice. Aceeași observație este de făcut și pentru celelalte traduceri și mențiuni despre Byron ale lui Macedonski.

Este a doua versiune românească după I. Heliade Rădulescu, *Din operile lui Lord Byron*, Buc., 1837, I, p. 101—159.

Strofa a XIII-a este introdusă conform eratei.

De vărul său Pantazi Ghica pe Macedonski îl legau încurajările debutului literar (*Cronica Bucureștiului*, în *Telegraful*, IV, 819, 13 decembrie 1874), politica liberală comună, solidarizarea cu protestele sale de nerecompensă din partea guvernelor (*Nuvelistul*, I, 67, 22 iunie 1877). În această perioadă, Pantazi Ghica este unul din confidenții și consilierii literari ai poetului, care face în tovărășia sa și oarecare boemă. Colaborator la *Literatorul*, Pantazi Ghica este de partea lui Macedonski în polemica din jurul premiilor academice (*Lucrările Academiei Române*, în *Portofoliul român*, I, 3, mai 1881, p. 232). Din toate aceste motive, Macedonski îi va păstra recunoștință, relevată în *Cuvînt rostit... la înmormîntarea lui Pantazi Ghica*, în *Literatorul*, III, 6, iunie 1882, p. 365—366, apoi într-un articol-necrolog (*Pantazi Ghica*, în *Literatorul*, III, 7—9, 1882, p. 397—399, 474—475), cf. și *România liberă*, nr. 1.528, 25 iulie 1882.

(p.198) ADIO

Publicată în *Literatorul*, III, 9, 1883, p. 607—608. Republicată în *Lumina*, I, 34, 18 mai 1894, cu indicația: „Fragment după Lord Byron, din *Childe Harold*“); *Familia*, XXX, 17, 24/6 mai 1894, p. 198, aceeași indicație.

Reprodusă după *Familia*.

Traducerea poeziei *Adieu! Adieu! my native shore*, din *Childe Harold's Piligrimage*, Canto the first, XIII, 1—10 (Lord Byron, *Oeuvres complètes* traduites par Benjamin Laroche, nouv. éd., Paris, Hachette, 1863, I, p. 292—293).

Prin atitudinea sa morală, acest *Adio* de Byron vine să prefigureze la Macedonski una din reacțiile specifice momentelor sale de mare iritare: aceea a plecării disprețuitoare dintre compatrioții înguști la minte și răi la suflet, a expatrierii orgolioase. Întregul sens al traducerii se dezvăluie, prin urmare, abia după izbucnirea „afacerii“ epigramei, cînd Macedonski face, între altele, și următoarea declarație sfidătoare despre sine:

„Ca şi Lord Byron, izbit de patimile strigătoare ale contimporanilor, de aproape şapte luni a părăsit România cu nestrămutata hotărîre de a căuta să se stabilească în Paris şi de a-şi croi un nou drum, într-o ţară mai iubitoare de frumos în literatură“ (Redacţiunea, *Către cititori*, *Literatorul*, VI, 2, 1885, p. 2).

În străinătate, Macedonski va trăi din plin drama expatrierii, şi poezii ca *Sonet lointain* şi *Pâle, il me dit* o exprimă în întregime. Dar sub impresia momentului, gestul asemănător al lui Byron venea să-i dea un mare sprijin moral. Este, de altfel, de observat că exemplul lui Byron, cu epigramele sale necruţătoare împotriva adversarilor, cu tăcerile dispreţuitoare asupra calomniilor infame etc., va fi des invocat de Macedonski în toate polemicile purtate, după 1884, în legătură cu epigrama neinspirată împotriva lui Eminescu *(Către cititori*, *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 3; Constantin Iordăchescu, *Două scrisori de la Alex. Macedonski*, *Adevărul literar şi artistic*, IV, III, 160, 30 decembrie 1923 etc.).

(p.201) ÎNTUNECIMILE

Publicată în *Literatorul*, III, 10, 1882, p. 649—651. Republicată în *Lumina*, I, 20, 30 aprilie 1894.

Reprodusă din *Lumina*.

Traducerea poemului *Darkness (Les Ténèbres* în versiunea Benjamin Laroche, *op. cit.*, II, p. 472—474).

Despre traducerile lui Macedonski din Byron este de consultat şi studiul lui P. Grimm: *Traduceri şi imitaţiuni româneşti după literatura engleză*, *Dacoromania*, III, 1922—1923, p. 310—311. Autorul le găseşte în genere „frumoase“, dar „prea libere“. Cf. şi Emil Turdeanu, *Lord Byron dans la poésie roumaine*, în *Revue des études roumaines*, I. III—IV, 1955—1956, p. 78—80.

Sub titlul *Întunericul* (după Lord Byron), Th. M. Stoenescu traduce şi el, în versuri, aceeaşi poemă *(Revista literară*, VI, 26, 1 octombrie 1885, p. 589—591), reprodusă în *Familia*, XXX, 13, 27 mart/8 aprilie 1894, p. 147—148. De notat că la sumar, autorul indicat este totuşi Al. A. Macedonski.

(p.204) DIN „FAUST“

Publicată în *Forţa morală*, I, 6, 2 decembrie 1901, p. 73, datată: „1900“. Republicată în *Flori sacre*, 1912, p. 33—40; *Adevărul literar şi artistic*, VI, 251, 27 septembrie 1925, p. 6, cu indicaţia: „traducere inedită“.

Reprodusă din *Flori sacre*.

Textul din *Forţa morală*, între v. 79 şi 80, cuprinde şi acest vers:

Soare nou, pe aur vesel, pe al soarelui declin?

Prelucrare a începutului scenei de magie din *Faust (Nacht, Erster Teil)*: „Habe nun'ach! Philosophie“, pînă la „Und wirke der Gotheit lebendiges Kleid“. Prin faptul că Macedonski citează pe Bacharach „unul dintre traducătorii lui *Faust*“ *(Către cititori*, în *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 3), deducem că poetul s-a folosit de „*Le Faust*“ *de Goethe*, tr. nouvelle et notes par H. Bacharach, Paris, 1873.

Rău primită, în trecut, de germanişti ca Ion Gherghel, *Goethe în literatura română*, Anal. Acad. Rom., Mem. secţ. lit., s. III, T.V., Buc., 1930—1931, p. 181 („retransformare superficială“, text „stîlcit“ etc.), această prelucrare a fost corect interpretată în timpul din urmă de Al. Andriescu şi C. Macarovici, *Macedonski, traducător din „Faust“*, *Iaşul literar*, 9, septembrie 1956, p. 113—117.

Macedonski îşi suprapune propria sa personalitate peste aceea a lui Goethe, interpretînd pe Faust în sens „macedonskian“: dominator, voluntar, revoltat, plin de vitalitate. Ceea ce la Goethe era meditaţie şi zbucium intelectual, cu nuanţe sceptice, resemnate, la sfîrşitul unei vieţi de căutări zadarnice, la Macedonski devine expresia unor dorinţe şi tendinţe impetuoase, cu suprimarea totală a versurilor unde Goethe exprimă îndoiala. Faust este deci o proiecţie a temperamentului macedonskian, într-o nouă variantă, căutînd:

„Tinereţea, — prea-puterea, — frumuseţea, — strălucirea“ în plină euforie a vitalităţii reînnăscute, cînd se simte „egalul“ lui Mefistofeles.

Concepută într-o perioadă cînd Macedonski arată interes pentru ocultism, prelucrarea acestui fragment din *Faust* ilustrează obsesiile spiritului poetului din acea vreme, cînd „magia“ nu reprezintă atît un instrument de cunoaştere şi iniţiere, cît ipoteza, visul unei metode de potenţare a voinţei de dominare şi de a învinge. Raportată la psihologia lui Macedonski, întreaga sa orientare „faustică“, „magică“ nu constituie, de fapt, decît o formă de compensare imaginară a înfrîngerilor practice. De aceea, poetul se şi transpune cu mare vibraţie interioară în acest text, recitat discipolilor cu o evidentă participare:

„L-am auzit cetind pe *Faust*, relatează Ştefan Petică. Puterea de sumbră evocare a celebrei drame a lui Goethe era dată de un tragism atît de pătrunzător, încît d-l Jules Brun, care era de faţă, a exclamat:

— Aceasta nu mai e cetire; aceasta e crearea şi încarnarea lui Faust" *(Opere*, ed. N. Davidescu, Buc., F.r., 1938, p. 297).

Dar *Faust* este o preocupare mai veche a lui Macedonski. În tinerețe el traduce cîntecul Margaretei, *Mein Ruh' ist hin: Margherita* („din *Faust*", *Vestea*, I, 66, 10 iunie 1877), în *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 22—23, dă o *Horă*, cu efecte onomatopeice, inspirată de cîntecul popular din Faust *Juckhe! Juckhe! Juckheisa! Haisa! He!* (v. 954—955). Şi despre alte poezii şi opere de Goethe poetul are cunoştinţă. Citează, de pildă, versuri din *Der Sänger (Poeziile d-lui Candiano-Popescu, Telegraful*, VI, 1.145, 29 ianuarie 1876), pentru poezia *Țara tainică (Literatorul*, XV, 1, 1895, p. 11—12), alege ca epigraf două versuri din cîntecul lui Mignon, existent în episodul respectiv din *Wilhelm Meisters Lehrjahre*. Ştie şi de *Iphigenie in Tauris (Cu privire la „Saul"*, *Țara*, II, 215, 5 februarie 1894). Nici biografia lui Goethe nu-i era necunoscută (Zenone, *Goethe*, *Literatorul*, II, 2, 15 februarie 1881, p. 580), invocată mai ales pentru anumite precedente de război epigramatic cu detractorii. Aceasta în perioada polemicilor de după 1884, cînd Macedonski îşi căuta aliaţi în persoana lui Byron şi Goethe *(Către cititori*, *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 3; *Pentru „Timpul"*, *Telegraful român*, II, s. II, 453, 1 august 1890 etc.).

În 1915, într-o perioadă cînd se bucură de sprijinul ministrului I. G. Duca (v. vol. II al acestei ediţii, p. 385, nota la *Rondelurile celor patru vînturi)*, Macedonski se pare că intenționa să ducă la bun sfîrşit traducerea lui *Faust*. În tot cazul, el face ofertă în acest sens Casei şcoalelor, care i se acceptă, de vreme ce, în baza a două cereri autografe, înregistrate sub nr. 2.650, din 15 martie 1918 şi nr. 3.080, din 11 aprilie 1918 poetul încasează o dată 1.000 lei, altă dată 1.500 lei, „urmînd ca manuscrisul să-l depună mai tîrziu" (Arhivele Statului, Fond Casa şcoalelor, dosar nr. 1.821/1918, p. I şi II). Nu există însă nici un indiciu că acest ms. a fost predat vreodată.

(p.210) CASANDRA

Publicată în *Literatorul*, V, 4, 1884, p. 222, nesemnată. Republicată în *Lumina literară*, I, 12, 17 şi 18 aprilie 1894, nesemnată.

Reprodusă din *Lumina literară*.

Traducere liberă, în proză, a primelor cinci strofe a poeziei *Kassandra* de Schiller, făcută desigur după un intermediar francez, probabil *Poésies de Schiller*, traduction nouvelle par Ad. Regnier, Paris, Hachette, 1859, p. 285—286.

(p.211) CONTESA PALATINĂ

Publicată în *Literatorul*, III, 7, iulie 1882, p. 431, cu indicaţia: „Versuri de armonie imitativă". Republicată în *Binele public*, V, 164, 24 iunie 1883, cu aceeaşi indicaţie; *Literatorul*, IV, 7, iulie 1883, p. 413—414, cu aceeaşi indicaţie şi cu precizarea: „Reproducem această poezie, publicată deja în *Literatorul*, anul al III-lea, dar refăcută astăzi de d. Macedonski"; *Familia*, XXIV, 25, 19/1 iulie 1888, p. 280; *Excelsior*, 1895, p. 189—190.

Reprodusă după ms. definitiv, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, ms. 3.407, p. 17 r. — 18 r. („După Henrich Heine"), faţă de care versiunile anterioare prezintă variante importante, schimbări de versuri întregi.

Variante

2—4 Cu sora ei ce se-nfioară/ Pe Rin, în luntre-ncet coboară/ L-a lunei galbenă lumină *(ms. definitiv 3.407):* În luntre cu o servitoare/ L-a lunei tainică lumină/ Străbate-a Rinului vultoare *(Literatorul, 1882):* În luntre cu o servitoare/ Străbate-a Rinului vultoare *(Binele public, 1883):* Cu o bătrînă servitoare/ Străbate-a Rinului vultoare/ L-a lunei galbenă lumină *(Literatorul, 1883, Familia, 1888):* Cu o bătrînă-nsoţitoare/ Străbate-a Rinului vultoare/ L-a lunei galbenă lumină *(Excelsior, 1895); 9—14* Ei au fost şapte-odinioară/ Înalţi, frumoşi şi tineri îngeri;/ Purtau în ochi cîte-o comoară/ Din cerul plin de vii răsfrîngeri/ A mă iubi mi-au dat cuvîntul.../ Şi pentru-a-şi ţine jurămîntul *(ms. definitiv 3.407, Excelsior, 1895):* Erau odinioară şapte/ Blondini, frumoşi şi tineri îngeri/ Cu ochii vii pe feţi de lapte.../ Azi dorm prin sferele de plîngeri!/ A mă iubi mi-au dat cuvîntul/ Ca să nu-şi calce jurămîntul *(Literatorul, 1882):* Erau odinioară şapte/ Blondini, frumoşi şi tineri îngeri/ Cu ochii vii pe feţi de lapte.../ Din cerul plin de vii răsfrîngeri/ A mă iubi mi-au dat cuvîntul/ Ca să nu-şi calce jurămîntul *(Binele public, 1883):* Ei au fost şapte-odinioară/ Înalţi, frumoşi şi tineri îngeri/ Purtînd în ochi cîte-o comoară/ Dintr-ale cerului răsfrîngeri/ A mă iubi mi-au dat cuvîntul.../ Şi pentru-a-şi ţine jurămîntul *(Literatorul, 1883, Familia, 1888); 20* Se duc cadavrele la vale *(ms. definitiv 3.407):* Cadavrele se duc la vale *(Literatorul, 1882, Binele public, 1883, Literatorul, 1883, Familia, 1888, Excelsior, 1895)*.

Traducere a poeziei *Pfalzgräfin Jutta* de H. Heine, *Romanzero*. Este prima versiune românească a poeziei şi, după bibliografiile exis-

tente, şi ultima: Il. Chendi, *Despre traducătorii români ai lui Heine, Convorbiri literare*, XXXV, 1901, p. 859; N. Tcaciuc, *Heinrich Heine in der rumänischen literatur*, Cernăuţi, 1926, p. 18; I. E. Torouţiu, *Heinrich Heine şi heinismul în literatura românească*, Buc., 1930, p. 162, 218.

Motivul pentru care Macedonski a tradus această poezie poate fi bănuit ca fiind de ordinul demonstraţiei estetice. În *Literatorul* (1882 şi 1883), *Contesa palatină* apare cu nota: „Versuri de armonie imitativă", ceea ce corespunde întru totul preocupărilor lui Macedonski din acea perioadă, cînd publică poezii cu subtitlul „Armonie imitativă", ca: *Lupta şi toate sunetele ei (Literatorul,* I, 13, 13 aprilie 1880) şi *Înmormîntarea şi toate sunetele clopotului (Literatorul,* I, 16, 11 mai 1880; v., în ediţia de faţă, vol. I, p. 350—351). Din alte comentarii se constată că cercul întreg al *Literatorului* era preocupat, în acel moment, de astfel de exerciţii. (B.[onifaciu] F.[lorescu], *Despre armonia imitativă, Literatorul*, I, 13, 13 aprilie 1880, p. 197—199.) Refrenul din *Contesa palatină:* „Ce trist înoată-n noapte morţii" constituie o exemplificare în acelaşi sens.

(p. 212) ROMANŢĂ

Publicată în *Literatorul*, XV, 1, 1895, p. 14, datată: „1895". Păstrată în ms. 3.411, f. 40, cu titlul *Romanţa veche*, datată: „1894". Alt ms. din 1895 *(Opere*, I, *Poezii*, p. 439) n-a fost văzut de noi. Republicată în *Flori sacre*, 1912, p. 79—80.
Reprodusă din *Flori sacre.*

Autorul este poetul elveţian de limbă germană H. Zschokke, greşit ortografiat de Macedonski „Zshokke". În Heinrich Zschokke's, *Gesammelte Schriften*, Dasau, 1857, vol. XV: *Novellen und Dichtungen* n-am întîlnit această *Romanţă.*

(p. 213) IDILĂ

Publicată în *Literatorul*, III, 7, 1882, p. 413—417, datată: „1882, Bucureşti".
Reprodusă din *Literatorul.*
Este vorba de idila a XXVII-a *(Theocriti Idylla*, ed. Ad. Th. Arm. Fritzsche, Lipsiae, 1870, p. 215—220)[1], pe care Macedonski o însoţeşte de următoarea notă:

[1] Diferite traduceri franceze: Firmin Didot (1833), Léon Remer (1847), Leconte de Lisle (1861, 1869), Jules Girard (1888) etc.

„Publicăm această poezie din literatura clasică elină. Dacă bietul Theocrit ar trăi astăzi, s-ar găsi desigur pretinşi literaţi şi poeţi, dar în realitate foşti sufleri de teatru, care să-l prenumere şi pe dînsul printre pornografi."

Dar şi mai semnificativă, dincolo de aluzia polemică la Eminescu şi de combaterea confuziei dintre artă şi morală, rămîne la poet orientarea naturist-clasicizantă, pentru care vechea Eladă reprezintă o zonă ideală, mirifică, populată de efebi-păstori şi de păstoriţe-nimfe, eroi şi eroine de o rară inocenţă senzuală şi candoare. Motivul efebului joacă un rol important în opera lui Macedonski, culminată cu evocările în stil *Daphnis şi Cloe* de Longus, din *Le Calvaire de feu* (Paris, Sansot, 1906). De altfel, în această operă poetul chiar face elogiul „prestigioaselor idile siracuzane în care Theocrit evocă graţia neuitaţilor săi efebi" (p. 18). Prelucrarea acestei *Idile* atestă încă o dată vechimea şi continuitatea unor aspiraţii profund macedonskiene.

(p. 219) DORINŢA

Publicată în *Literatorul*, V, 1, 1884, p. 21—22.
Reprodusă din *Literatorul.*

Traducerea poemei πόδος (1868) de poetul neogrec Ahile Parashos. Traducerea originalului grec, cuprins în volumul ποίήματα *(Poezii)*, ed. Andrei Coromilas, Atena, 1887, vol. II, datorată tov. Nestor Camariano, sună astfel:

„DORINŢA"

Aş fi vrut să deschid mormîntul tatălui meu,
Să sap cu mîinile mele, să-i scot cosciugul;
Să văd cum mi l-au făcut pe bătrînul meu tată
Acolo jos noaptea şi ţărîna!
Să strîng tare în braţele mele trupul lui rece,
Piept la piept, cap la cap amîndoi.

Aş fi vrut să fiu giulgiu, să îmbrac trupul lui;
Să fiu pernă ca să-şi rezeme capul;
Să mă fac în somnul său visul tinereţii sale,
Să fiu binecuvîntarea mamei sale, ca să-l încălzesc,
Să fiu tot binele pe care l-a făcut în timpul vieţii sale,
Să fiu rugăciunea orfanilor pe care îi mîngîia!

Aş fi vrut să fiu cerul, să-l am în braţele mele,
Să fiu rai să-l stropesc cu raze,
Să fiu nor alb ca să-l plimb,
Adiere de întîi mai, să-l mîngîi dulce!
Să fiu luceafăr, să lucesc pe părul lui,
Surîsul Fecioarei, să-i înveselesc inima!

Aş fi vrut să fiu cruce ca să stau la mormîntul lui,
Să fiu roua cerului, să-i stropesc ţărîna lui,
Să fiu un copac stufos, să-i hărăzesc umbră,
Păsărică să-i cînt, floare să-i răspîndesc parfum,
Să fiu făclie aprinsă pe mormîntul lui,
Să fiu eu mormîntul lui, să nu fie singur."

În *Opere*, I, *Poezii*, ed. 1939, Tudor Vianu făcea în legătură cu această traducere următoarea ipoteză: „Originalul a putut ajunge la cunoştinţa lui Macedonski prin intermediul vreunui prieten grec, poate al lui Christodul I. Suliotis, prieten şi colaborator al *Literatorului* în primii săi ani" (p. 449)[1]. Ceea ce este cert e că punctul de plecare al versiunii macedonskiene trebuie căutat, în primul rînd, în sentimentele poetului faţă de tatăl său, foarte puternice, exprimate încă din adolescenţă, începînd cu *Prima verba*, pînă la *Noaptea de noiembrie*. Tonalitatea autobiografică a traducerii lui Macedonski este evidentă.

În *Biblioteca familiei*, I, 24, 10 iunie 1890 şi *Românul*, 16 iunie 1890, Mircea Demetriade, prieten şi discipol al poetului, publică şi el o traducere din Ahil Parashos, *Orfanul*.

(p. 221) LUMEA ACEASTA CÎT E DE MARE

Publicată în *Familia*, XIII, 46, 13/25 noiembrie 1877, p. 543, cu indicaţia: „După Alexandru Petöffi", cu titlul *Lumea aceasta*.

Reprodusă după ms. 3.411, f. 104, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1876", unde se dă titlul original maghiar: *Ez a világ a milyen nagy* (Petöfi Sándor, Költemények, Allami Irodalmi és Muveszeti Kiado, Bukarest, 1960, vol. I, p. 114), tradus de Macedonski: *Lumea aceasta cît e de mare*.

(p. 222) ECCE HOMO

Publicată în *La revue roumaine*, I, 1, 20 février 1912, p. 11—12, semnat: „Ioan Minulesco". Republicată în *Salonul literar*, I, 1, martie 1925, cu subtitlul: „I. Minulescu", semnat: „Al. Macedonski".

Reprodusă din *La revue roumaine*.

Asupra paternităţii acestei traduceri nu poate fi nici o îndoială, deoarece în „Colecţia Ion Minulescu", Bucureşti, se păstrează înrămat, sub sticlă, textul acestei traduceri, în transcrierea poetului *Romanţelor pentru mai tîrziu*, cu dizlocarea versetului macedonskian de proză ritmată, în vers liber, de factură pur minulesciană. La sfîrşitul acestui ms. autograf, Ion Minulescu a tăiat cu o linie propria sa iscălitură şi a adăogat: „trad. du roumain par Al. Macedonski". Dăm mai jos textul acestei versiuni. Identitatea textelor este desăvîrşită:

„Je sens en moi l'harmonie étrangement heurtée
Du bizarre; et je suis
Comme une voix de cloches qui vibrent dans la nuit
A toute volée
Et maintes fois
Encore
Un hallali de cor,
Et d'autres fois
D'autres voix:
Celles de flûtes,
Celles de touches d'ivoire
Et puis, celle en ut —
Voix graves de planètes s'abîment dans le noir.

*

Rythmes tantôt purs et tantôt barbares — rythmes
Sabrés de logarythmes
Ailés d'éther
Retentissants de colères
Ou de grands cris de mort
Mêlés à des remords
Mais toujours trop tardifs
Ou trop hâtifs
Et rythmes portant en eux le feu de gestes fous —
Ceux qui déniant tout, sont un défi à tout,
Même au Soleil et même à Dieu,
Et même aux affres de ma trop lente agonie,
Celle d'un soleil aussi.
Puis rythmes qui ne sont que bercement de harpes
Ou frôlements soyeux d'insectes dans les herbes
Pour remonter à des fanfares,
De trompettes sonores
Et pour
Ensuite revenir aux doux propos d'amour,
À des langueurs de pavanes, à des
Entrefilets
Où vivement, en si-do-sol,
S'enlèveraient
Les folâtres et gracieuses farandoles.

[1] Cf. S. Semilian, *Istoricul presei brăilene*, Brăila, 1927, p. 60—61 (n.n.).

Or mon être
Est à ne point connaître...
Ni beau, ni laid,
Il est
La prose
Le vers...
Il est
Divers
Hideux —
Vers
Rongeur
Et fleur rose —
Un Univers!...
Un Univers,
Et pourtant
Etant
Ce qu'il semble être
Il reste encore, et quand même
Qu'on le haïsse ou l'aime
Celui que nul ne peut connaître
Cet univers,
Mon être!"

Parafrază franceză a poeziei *Ecce homo*, de I. Minulescu, *De vorbă cu mine însumi*, Buc., 1913, p. 9—10, publicată anterior în *Viaţa românească*, 6, iunie 1909, p. 358 şi *Insula*, 2, 25 martie 1912, cu înlăturarea notei de „blagă" a originalului. Textul este cu totul „macedonskienizat" prin abundenţă de senzaţii, amploare a frazei şi vocabular specific. Este poate singura împrejurare în care Macedonski a cultivat proza ritmată, stil Paul Fort.

Asupra circumstanţelor în care această poezie de I. Minulescu a putut fi tradusă de Macedonski este de reţinut următorul detaliu:

„Relaţiile cu I. Minulescu — îşi aminteşte un discipol al lui Macedonski — erau destul de strînse, tînărul poet traducînd chiar, în l. franceză, cîteva din poeziile lui Macedonski, pentru a fi expediate lui Marinetti, în vederea publicării lor în revista acestuia *Poesia*, unde au şi apărut" (Adrian Marino, *Efemeride macedonskiene, Convorbire cu d. V. G. Paleolog*, *Universul literar*, LIV, 16—17, 27 mai 1945).

Se poate face ipoteza că Macedonski a tradus cam în aceeaşi perioadă (1910—1913) pe I. Minulescu, în spirit de reciprocitate, în vederea colaborării la aceeaşi revistă. O dovadă de apropiere între cei doi poeţi este oferită şi de faptul că I. Minulescu dedică poezia *Partenza*

„lui Al. Macedonski", *Flacăra*, III, 9, 14 decembrie 1913. Maestrul îi întoarce politeţea, dedicîndu-i *Epoda de aur*.

Nu este singura împrejurare în care Macedonski traduce versuri ale discipolilor săi. Cu anume poezii din C. Cantilli şi Cincinat Pavelescu el a procedat la fel. Avea de gînd să dea versiuni franceze şi din poeziile lui D. Nanu (Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, Fondul Macedonski, $S\frac{52}{XXX}$, scrisoarea lui D. Nanu, din 4 iunie 1898, inedită).

POSTUME

(p. 227) TINEREȚEA ETERNĂ

Publicată în *Opere*, I, *Poezii*, ed. Tudor Vianu, p. LXV. Textul autograf, datat: „1896", în ms. 3.411, f. 41, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, dedicat: „D-lui C. Disescu, ilustrului jurisconsult și profesor universitar".
Reprodusă după ms. 3.411, f. 41.

Aceluiași C. Dissescu, Macedonski va dedica, în termeni identici, și poezia *Avatar* din *Bronzes* (v., ediția de față, vol. IV, p. 197).

(p. 228) ROMANȚA GAROAFEI

Publicată în *Flacăra*, VII, 22, 2 iunie 1922, datată: „iunie 14, 1916". Copie ms. de Ana Macedonski, *Poeziile lui Alexandru Macedonski*, p. 89—90, Muzeul literaturii române, caiet, necatalogat.
Reprodusă din *Flacăra*.

(p. 229) M-AM DUS DEPARTE

Publicată în *Roata norocului*, 1, iunie 1928, p. 16, primele două strofe cu indicația: „inedită". Copie ms. de Ana Macedonski, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, nr. 5.080, f. 31 r., datată: „1920".
Reprodusă din ms. 5.080, f. 31.

(p. 230) MOARTEA ESTE O MINCIUNĂ

Publicată în *Cartea nestematelor*, 1923, p. 103—104. „Datată din 1920" *(Opere*, I, *Poezii*, ed. Tudor Vianu, p. 448). Copie ms. de Ana Macedonski, *Poeziile*..., Muzeul literaturii române, nr. 9.186/48.
Reprodusă din *Cartea nestematelor*.

(p. 231) NOAPTEA DE AUGUST

Publicată în *Cugetul românesc*, I, 1, februarie 1922, p. 4—5, cu indicația: „poezie inedită". Un text autograf incomplet, în ms. 3.411, f. 18—19, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România. Alt text, cu multe ștersături (probabil redactarea inițială), la B.C.S., ms. 11.026. Republicată în *Cartea nestematelor*, 1923, p. 124—126; *La vie politique et littéraire*, II, 5, februarie 1934, cu indicația „poezie inedită" (!); *Opere*, I, *Poezii*, ed. Tudor Vianu, p. 229—230.
Reprodusă din *Cugetul românesc*.

v. 3: *teorbă* (fr. *théorbe* sau *téorbe)* — vioară, lăută, luth.

În ms. 3.411, *Noaptea de august*, de la v. 32 pînă la sfîrșit are următoarea formă:

„Că forme care n-ar fi forme trăiesc sub alte bolți cerești,
Că ochi privesc din orice goluri și că străbat în orice minte
Pe cînd nemărginirea-ntreagă e o-ncîlcire de cuvinte
Din care graiul ce se smulge e-n orice clipă un alt grai
Cu tîlcu-n vecinica schimbare a unor valuri de-nțelesuri
De frumuseți și de-armonie, de adevăruri și eresuri
Păstrînd închise-n a lor taină și cîte-un iad și cîte-un rai...
Iar dupe-abise alte-abise de nesfîrșiri nenchipuite
Ființe însă fiecare cu osebite entități
Și prin a lor negrănițare părînd a fi eternități...
Cu mult mai sus de-abise însă învîrtejiri nenumărate
Înfăptuind noi Universe prin mintea din afinități...
Și oceane noi de viață turnau în hăul veciniciei,
Urcam spre culmea Prea tăriei — eram pe sînul Prea tăriei
Și noaptea se urca cu mine spre culmea vecinicei lumini.
Cu chei de aur deschisesem porți ce pe veci păreau închise
Pe Isis nudă o scosesem din cupa florilor de crini..."

Versurile care urmează sînt șterse cu creionul:

„Un fulger însă ce deodată mă răsturnă în nesimțire
Pentru noianuri lungi de vremuri mi-a destrupat a mea gîndire
Și astăzi dacă iar spre ceruri ridic din nou ochi pămîntești
Mi se deșteaptă părți din noaptea care-a trecut ca o clipire."

I N E D I T E[1]

(p. 325) EPISTOLĂ AMICULUI MEU G... G...

Poezie păstrată în două redactări: ms. 3.217, f. 25 r.-v., Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1870, Viena, iulie 26", și într-un ms. autograf, în posesia editorului (dăruit de Theodor Enescu, istoric de artă), evident o copie, întrucît este datată: „1872, Florența, mai în 16, ieri la 1 noaptea, vineri, via Maggio 12". Urmează precizarea: „Dată stimatului meu amic, Carlo Storck, în suvenire de mine".
Reprodusă din ms. în posesia editorului.

Prietenul căruia Macedonski îi adresează această „epistolă" din capitala Austriei, la puțină vreme de la sosire, este colegul craiovean, mai apoi profesor, colaborator la *Literatorul*, George G. Gîrbea (cf. D. Caselli, *George G. Gîrbea*, în *Scena*, II, 148, 8 iunie 1918). Poetul, fire afectivă, păstrează despre amicul său impresii frumoase. Notița-necrolog ce i-o consacră *(Paginile zilei*, în *Literatorul*, XXVI, 1, 29 ianuarie 1918) este un prilej de rememorare a acestei legături.

Prin „plebea care vede" (v. 7), Macedonski înțelegea de fapt clasa burgheză în ascensiune, care „lucrează și învață", ridicîndu-se astfel pe ruinele aristocrației parazitare, sterile și inculte. Această *Epistolă* este unul din documentele cele mai semnificative pentru primele experiențe sociale, deosebit de lucide, ale poetului. Ea constituie în același timp și o satiră, un proces, făcut propriei sale clase boierești, de ale cărei vicii de bază Macedonski începe să-și dea seama cu perspicacitate încă la vîrsta de 16 ani.

[1] Lipsa unei bune bibliografii macedonskiene pune sub semnul întrebării cîteva dintre aceste poezii, socotite de noi drept „inedite" pînă la dovada contrară. Vom fi recunoscători oricărei eventuale rectificări.

Carlo Storck este Carol Storck (1854—1926), fiul sculptorului sas Karl Storck, cu studii în Italia, la Florența (1870—1875), perioadă în care poetul îl cunoaște. Prietenia lor va continua și mai tîrziu, în țară, pînă la bătrînețe, cînd Carol Storck sculptează, în 1917, bustul lui Macedonski, expus la loc de onoare în cenaclu. Bustul, păstrat un timp la Muzeul municipal al orașului București, face azi parte din colecțiile Muzeului literaturii române (Günther Ott, *Sculptorii din familia Storck*, Buc., 1920, p. 15—21, planșa XXIV).

Într-o cronică plastică *(Cercul artistic, Expoziția IX, Observatorul*, II, 304, 20 noiembrie 1903), Macedonski dă curs amintirilor și prețuirii sale pentru acest artist:

„E de prisos a se mai spune că Storck este un artist eminent. Lupta cu arta de la 1872, cînd, în Florența, copil cu lung păr de aur și cu ochi de viorea, îmi aduse o scrisoare de recomandațiune a tatălui său. O! și ce luptă a dus Storck. A luptat lupta cea dreaptă și cea frumoasă. A zis marmorei: te voi supune, și a supus-o. Și i-a mai zis: te voi însufleți, și a însuflețit-o. Acesta e Storck. Dar ce ar putea fi mai mult?"

Poetul comunică amicului său această cronică, însoțită de o scrisoare inedită, Fondul Alexandru Macedonski, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, $\frac{\text{S 50(3)}}{\text{XXX}}$, din care desprindem începutul:

„Scumpe d-le Storck,
Alătur aci o dare de seamă a mea asupra Exp. Cercului artistic.
Sunt cîteva rînduri cari te privesc și-ți vor aminti un trecut frumos, deși foarte depărtat.
Primește-le ca o expresiune sinceră a simțirilor și aprecierilor mele...

ss. A. Macedonski"

Alte detalii, în *Viața lui Alexandru Macedonski*, p. 272 și Fondul Alexandru Macedonski, $\frac{\text{S 50(1-2)}}{\text{XXX}}$, corespondență inedită.

(p. 237) EPISTOLĂ AMICULUI MEU G. G...

Ms. 3.217, f. 28 v., Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1870, sept., Viena".

Adresată aceluiași George G. Gîrbea.
Realizarea artistică este precară, chiar inexistentă, dar ea dezvăluie de pe acum preocupări și idei care vor culmina cu *Noaptea de*

februarie (v., în ediţia de faţă, vol. II, p. 79—86). Textul relevă atitudinea poetului faţă de problema prostituţiei, văzută dintr-un unghi de critică socială specific romantismului.

(p. 238) PROFESIUNEA DE CREDINŢĂ A UNUI FUNCŢIONAR OM DE PRINCIPIU

Ms. 3.217, f. 99, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1875".

Stilul Béranger este evident.

(p. 240) CHIPUL POEZIEI

Ms. 3.411, f. 27, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „1878, Buc., aug.".

(p. 241) RUINELE

Ms. 3.411, f. 105, Bibl. Acad. Republicii Socaliste România, datată: „Cernavoda, 1878, decembrie".

(p. 243) SALTIMBANCUL

Ms. 3.411, f. 69, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, datată: „Dobrogea, Cernavoda, 1879, febr. 1". Subtitlul: „(Sardanapalul modern), (... fără egal)".

v. 17: *adornează* (fr. *adorner* vechi) — a împodobi.

(p. 244) MAREA SATIRĂ

Fragment. Ms. autograf, nedatat, Muzeul literaturii române, nr. 9.784.

(p. 245) ZIUA DE DECEMVRIE

Ms. 3.411, f. 37—38, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, cu subtitlul „Parafrazare". Neterminată.

Prin analogie de conţinut cu poeziile *Prietenie apusă* şi *Lui V. Bilciurescu* (v., în ediţia de faţă, vol. II, p. 70—71 şi III, p. 108—109),

Ziua de decemvrie face în mod evident aluzie la Victor Bilciurescu, discipol şi amic mai tînăr al poetului, a cărui îndepărtare îndurerează pe Macedonski. Aceasta poate şi data aproximativ poezia 1886—1890.

(p. 247) NOAPTEA DE OCTOMBRIE

Text copie Ana Macedonski, ms. 9.188/24, Muzeul literaturii române, cu „*Nota:* Această noapte nu a fost terminată".

(p. 248) ASTRONOMIE

Ms. 3.217, f. 90, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România. Fragment neterminat, nedatat.

Ţinînd seamă că Macedonski are curiozităţi ştiinţifice destul de accentuate în perioada 1900, despre care stau mărturie o serie de mss. inedite: *Lois et pensées*, *Aeroliţii*, *Rotunjimea corpurilor cereşti*, *Paradoxe şi utopii ştiinţifice* (copii în păstrarea noastră), se poate considera fragmentul de mai sus ca un reflex al aceloraşi preocupări. Databil, prin urmare, din aceeaşi epocă.

(p. 249) POEZIE ANEI

Copie Ana Macedonski, Muzeul literaturii române, nr. 7.240. Ms., uzat, scris pe o fîşie de hîrtie, cu creionul, are următoarea însemnare:

„Poezie dedicată soţiei. Acest ms. a fost ţinut toată viaţa în poşeta Anei Macedonski. Ea îl cetea adesea foarte înduioşată."

(p. 250) APOLOG II

Ms. 3.411, f. 2, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România.

În ms. 3.406, f. 2, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, următoarea versiune, ceva mai dezvoltată, fără titlu:

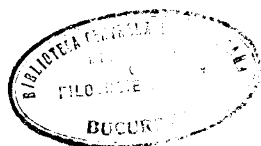
„Simon Petre, zise Domnul, plasa ta s-arunci îndată",
Carele Simon răspunse: „toată noaptea ne-am trudit
Cînd la mal, cînd mai la mijloc, şi nimic n-am izbîndit".
„Fă ce spun" — şi cu credinţă plasa fu reafundată,
Iar afară cînd fu scoasă, lucru nemaipomenit
Fu nevoie şi de braţe şi de multă strădunţă.

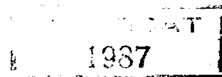
TABLA ILUSTRAŢIILOR

CUPRINS

Din periodice

Traduceri și adaptări

Redactor responsabil : ELISABETA BRÎNCUȘ
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Dat la cules 15.05.1967. Bun de tipar 11.10.1967. Apărut 1967. Tiraj 15.180 ex. 1/1 legate. Hîrtie tipar înalt tip A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 10,99. Coli tipar 20. Planșe tipo 5. A. nr. 4566/1967. C.Z. pentru bibliotecile mari 8R. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—O

Tiparul executat sub comanda nr. 70.320 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România